

ADALET

Qurucusu:
Adil Minbaşiyev

İctimai-siyasi, hüquq qəzeti

Qəzet 1990-cı illin
iyulundan çıxır

№ 10 (6053) 15 mart 2024-cü il

Qiyməti 40 qəpik

"Ermənistanla sülhə heç vaxt görünmədiyi qədər yaxınıq"

İndi biz Ermənistanla sülhə heç vaxt görünmədiyi qədər yaxınıq.

Adalet.az xəbər verir ki, bu sözləri Prezident İlham Əliyev "Parçalanmış dünyanın bərpası" mövzusunda

XI Qlobal Bakı Forumunda çıxışı zamanı söyləyib. Dövlətimizin başçısı qeyd edib: "Cənubi Qafqazda müstəqillik tarixində sülh bu qədər yaxın olmamışdır. Bu da ikinci Qarabağ müharibəsinin nəticəsidir".

BMT rəhbərindən Ramazan çağırışı

BMT-nin baş katibi Antonio Quterreş müqəddəs Ramazan ayı ərzində Qəzza zolağı və Sudanda atəşkəsin olması üçün çağırış edib.

"Mən Sudan və digər yerlərdə atəşi dayandıraraq və humanitar yardımın lazımı sürətlə, lazımı həcmdə çatdırılmasına bütün maneələri aradan qaldıraraq, Ramazanın ruhuna hörmət etməyə çağırıram", - deyərək qeyd edib.

Bundan əlavə, dünya təşkilatının rəhbəri Qəzzadakı bütün girovların azad edilməsinə çağırır və həmçinin tezliklə digər dinlər tərəfindən də bayramların keçiriləcəyini xatırladı.

"Unutmayaq ki, Ramazanla yanaşı, xristianlar da tezliklə Pasxa, yəhudilər isə Pesax bayramını qeyd edəcəklər", - deyərək bildirdi.

Azərbaycanda xüsusi karantin rejiminin müddəti uzadıldı

Azərbaycan Respublikasının ərazisində xüsusi karantin rejiminin müddəti uzadılıb.

Adalet.az xəbər verir ki, bu barədə Baş nazir Əli Əsədov qərar imzalayıb.

Qərara əsasən, Azərbaycan Respublikasının ərazisində xüsusi karantin rejiminin müddəti iyulun 1-i saat 06:00-dək uzadılıb.

BACI, QARDAŞIN DƏYYUS ÇIXDI

Elə şeylər var ki, olduğu kimi yazsam öldürərlər, yazsam da ürəyim partlayar. Hörmətli oxucu, dəyyus sözüne görə sizlərdən üzr istəyirəm. Hələ bu ifadə daha kobuddur, birtəhər redaktə edib həmin sözü "dəyyus" sözü ilə əvəz elədim.

Deməli, bir kənddən iki xalusağı - bir qız, bir oğlan gəlirlər şəhərə oxumağa. Oğlan qıza bacı, qız da oğlana qardaş deyir. Bir müddət keçir bacı-qardaş kimi dolanırlar, bir evdə kirayə qalırlar. Günlərin biri "qardaş" "bacısını" zorlayır. Qız yalvarır ki, bu nə işdir edirsən, mən sənə qardaş deyirdim.

Oğlan:

- Bağışla, xala qızı, qardaşın dəyyus çıxdı.

İndi tələsməyin, Fransa, daha doğrusu, Makron deyir ki, Ermənistan bizim bacımızdır. Bir gün gələcək Ermənistanı zorlayıb tək-tənha buraxıb qaçanda Paşinyan deyəcək:

- Nə oldu, Makron, mənə bacı deyirdin?

Makron:

- Bağışla, Nikol, qardaşın dəyyus çıxdı.

Aqil ABBAS

Qarabağda polislərimiz ehtiyatsızlıqdan həyatlarını itiriblər

Martın 13-də saat 3 rədələrində işğaldan azad olunan əraziyə ezam olunan polis əməkdaşları xidməti silahdan ehtiyatsız davranılması nəticəsində həlak olublar.

Bu barədə Adalet.az-a DİN-in mətbuat xidmətinə bildirilib.

Polis nəfərinin xidməti silahdan ehtiyatsız davranması nəticəsində açılan 1 atəşdən polis zabiti, 1982-ci il təvəllüdü Ramiz İsmayılov, polis nəfəri Abid Mustafazadə xəsarət alıblar.

Göstərilən tibbi müdaxilələrə baxmayaraq, onlardan biri hadisə yerində, digəri xəstəxanaya aparılarkən həyatını itirib.

Araşdırma aparılır.

ƏDƏBİYYATIMIZIN DƏDƏ QORQUDUNUN 86 YAŞI

Anarla hər gün küçədə, televizorda, tədbirlərdə rastlaşdığımız üçün, həmişə yanımda olduğum üçün onun böyüklüyünü, ucalığını bəlkə də hiss etmirik. Onu özümüzdən biri sayırıq, əslində elə Anar bizlərdən biridir, amma Anardır! Dağın yaxınlığında olanda onun ucalığını hiss etmədiyimiz kimi, Anarın da yaxınlığında olanda onun ucalığını hiss etmirik.

Bir dəfə Əskişəhərdə Türk dövlətlərinin şair və yazıçılarının qurultayı keçirildi. Türk dünyasından gəlmiş xalq şairlərinin, yazıçılarının Dədə Qorquda çevrilmiş Anarın əllərindən öpməklərini (özü də Anar əlini çəkmək istəyirdi, amma qamarlayıb tuturdular Anarın əllərini) görəndə necə qürur hissi keçirdiyimi bəlkə də anlada bilmərəm.

Bu gün Anarı yalnız Cəfər Cabbarlı ilə müqayisə etmək olar. XX əsrin əvvəllərində Cəfər Cabbarlı ədəbiyyatımız üçün, incəsənətimiz üçün, teatrımız və mədəniyyətimiz üçün necə dayanmadan çalışdırsa bu missiya XX əsrin sonu və XXI əsrin əvvəlləri Anarın üzərinə düşüb. Və Anar bu missiyamı layiqincə yerinə yetirir və davam etdirir.

Bax:səh-2

"Əmi, xala uşaqları arasında evlilik qadağan oluna bilər".

Adalet.az xəbər verir ki, bunu Prezidentin Administrasiyasının Qanunvericilik və Hüquq siyasəti şöbəsinin sektor müdiri Rüstəm Qasımov ictimai müzakirədə deyib.

Azərbaycanda qohum evlilikləri qadağan oluna bilər

O bildirib ki, qanunvericilik səviyyəsində üçüncü və dördüncü dərəcəli qohum evliliklərinin qarşısının alınması müzakirə olunur: "Bu, əmi, xala uşaqları arasında olan nikahları ehtiva edir. Burada faktiki vəziyyət göstərir ki, uzun illərdir aparılan maarifləndirmə işlərinə baxmayaraq problem hələ də qalır".

lari arasında olan nikahları ehtiva edir. Burada faktiki vəziyyət göstərir ki, uzun illərdir aparılan maarifləndirmə işlərinə baxmayaraq problem hələ də qalır".

"Azəriqaz"ın sədrinin maaşını daha Ruslan Əliyev almır. İndi o maaşı Azər Məmmədov alacaq.

“Qoşulmama Hərəkatına sədrliyimiz dövründə təşkilat daxilində çox səmimi ab-hava yaratdıq”

Biz dörd il ərzində Qoşulmama Hərəkatına sədrlik etdik. Bununla biz həmin təşkilat daxilində çox səmimi ab-hava yaratdıq.

Bu fikri Prezident İlham Əliyev martın 14-də Bakıda işə başlayan “Parçalanmış dünyanın bərpası” mövzusunda XI Qlobal Bakı Forumunun açılış mərasimindəki çıxışında bildirdi.

Azərbaycanın Avropa İttifaqının üzvləri ilə, eləcə də İslam Əməkdaşlıq Təşkilatında fəal əməkdaşlıq həyata keçirdiyini vurğulayan dövlətimizin başçısı deyib:

“Beləliklə, biz müxtəlif ölkələri bir araya gətirə bilirik və bununla da iqlim dəyişikliyi məsələlərini həll etməyə çalışırıq”.

“Fransada Natəvanın heykəlinə qarşı vandalizm aktı ikili standartların nümayişidir”

Bir neçə ay sərf etməli olduq ki, həmin abidəni (Natəvanın vandalizm aktına məruz qalmış heykəli - red.) Eviandan götürüb Azərbaycanın Mədəniyyət Mərkəzinin həyətində gətirib orada yerləşdirək. Hazırda Natəvanın abidəsi oradadır.

Bunu Prezident İlham Əliyev “Parçalanmış dünyanın bərpası” mövzusunda XI Qlobal Bakı Forumunda çıxışı zamanı söyləyib.

Dövlətimizin başçısı, həmçinin qeyd edib: “Bu, əslində, onu göstərir ki, biz suverenliyimizi bərpa etdikdən sonra nə ilə üzleşmişik. Bu, əslində, ikili standartların nümayişidir”.

Fransanın ərazi bütövlüyünü bərpa etməyə kömək olmaq üçün Ukraynaya hərbi qüvvələrini göndərməsi ilə bağlı bəyanata toxunan Prezident İlham Əliyev vurğulayıb ki, bizim ərazi bütövlüyümüzün bərpasına gəldikdə, onlar Azərbaycanı cəzalandırmağa çalışırlar.

COP29-un keçirilməsi Azərbaycanın yaşıl keçid istiqamətində göstərdiyi söylərin nəticəsidir

COP29 konfransının keçirilməsi Azərbaycanın yaşıl keçid istiqamətində göstərdiyi söylərin nəticəsidir.

Bu fikri Prezident İlham Əliyev martın 14-də Bakıda işə başlayan “Parçalanmış dünyanın bərpası” mövzusunda XI Qlobal Bakı Forumunun açılış mərasimindəki çıxışında bildirdi.

Azərbaycanın yaşıl keçid sahəsində atdığı konkret addımlar barədə məlumat verən dövlətimizin başçısı bu baxımdan ötən ilin oktyabrında istifadəyə verilən 230 meqavatlıq külək enerjisi stansiyasını, Qara dənizin dibi ilə elektrik kabelinin çəkilişi layihəsini xüsusi vurğulayıb.

“COP29 bizim üçün birinci fürsət olacaq ki, ölkə müstəqil yaşayır və uğurla inkişaf edir. Bu, əslində bizim düzgün siyasətimizin təzahürüdür və Azərbaycan son otuz il ərzində bu siyasəti aparır. Praktiki baxımdan bu, həmçinin bizim üçün belə bir fürsət olacaq ki, həmrəyliyə öz töhfəmizi verək”, - deyərək Azərbaycan Prezidenti qeyd edib.

DTX: Sosial şəbəkələrdə dezinformasiya yayan şagird istintaqa cəlb edilib

Sosial şəbəkələrin xarici seqmentində Bakı şəhərindəki bəzi məktəblərə silahlı hücum planlaşdırıldığı ilə bağlı insanlarda həyəcan və süni ajiotaj yaratmağa yönələn məlumatlar yayılmış və vətəndaşlarımız arasında narahatlığa səbəb olmuşdur.

Adalet.az xəbər verir ki, bu barədə Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin Mətbuat xidməti məlumat yayıb.

Qeyd olunub ki, reallıqdan uzaq olan analogi aksiyaların daha əvvəl saxta adlardan istifadə edilməklə sosial şəbəkələr vasitəsilə bəzi xarici ölkələrdəki təhsil müəssisələri ilə əlaqədar heyətə keçirildiyi məlumdur.

Əməliyyat-texniki tədbirlər zamanı sözügedən sosial şəbəkə səhifəsinin xaricdən idarə olunduğu öz təsdiqini tapmış, xarici tərəfdaşlarla həyata keçirilmiş birgə təxirəsalınmaz tədbirlərlə məlum sosial şəbəkə kanalını yaratmış ölkə ərazisində hər hansı təhdid doğurmaq imkanında olmayan şəxslər və onların Azərbaycan Respublikası ilə heç bir əlaqəsinin olmadığı müəyyən edilmişdir. Bu istiqamətdə zəruri tədbirlər həyata keçirilir.

Həmçinin eyniadlı “Telegram” səhifəsində yerləşdirilmiş, Bakı şəhəri Nizami rayonu 229 sayılı tam orta məktəbə aid fotosəkil həmin məktəbin azyaşlı şagirdinin 12.03.2024-cü il tarixində çəkdiyi və özü tərəfindən eyni adda və məzmununda yaradılan kanala yerləşdirildiyi müəyyən edilmiş, həmin şəxs qanuna müvafiq qaydada istintaqa cəlb edilmişdir.

Hazırda dünyada çoxsaylı sosial şəbəkələrin fəaliyyət göstərdiyi, onların texniki imkanlarından hər cür dezinformasiya məqsədləri üçün istifadə mümkünlüyünün məlum olduğu bir vaxtda ölkə ictimaiyyətini əhali arasında narahatlıq yaradılması məqsədilə paylaşılan bu kimi qeyri-ciddi məlumatlara inanmağa, belə aşkar əsassız məlumatları geniş auditoriyaya yayaraq təşviş yaradanları qınamağa çağırır, bu qəbildən olan informasiyaların aidiyyəti orqanlar ilə birgə daim ətraflı yoxlanıldığını bildiririk.

Manatın taleyi necə olacaq?

“Mərkəzi Bankın təşkil etdiyi hərəcəddə 79,4 milyon dollarlıq sifariş qeydə alınıb. Bütövükdə, mart ayının gəridə qalan günlərində hərəcəddə 227,4 milyon dollar satılıb”.

Adalet.az xəbər verir ki, bunu iqtisadçı deputat Vüqar Bayramov deyib. O bildirib ki, bu ilin ilk 2 ayı, xüsusən də fevral ilə müqayisədə mart ayında dollar tələbinin stabilləşməsi müşahidə olunur:

“Bu Mərkəzi Banka valyuta bazarına intervensiya və növbəti mərhələdə sterilizasiya üçün yeni imkanlar yaradır. Bununla yanaşı, mart ayında qeyri-iş günlərinin sayının çoxluğu və eləcə də xarici səfərlərin sayının çoxluğunu nəzərə alsaq, Mərkəzi Bankın kommunikasiya alətindən mütəmadi istifadə etməsi vacibdir. Növbəti aylarda manatın məzənnəsinə gəldikdə isə, Mərkəzi Bankın 2024-cü il üçün pul siyasətinin əsas istiqamətləri barədə bəyanatında qeyd olunduğu kimi, bu tədiyyə balansının vəziyyətindən, daha dəqiqi neftin qiymətindən asılı olacaq.

Bir daha qeyd etmək lazımdır ki, fiskal sektorun valyuta təklifi və tələbi, eləcə də iqtisadi subyektlərin məzənnə gözləntiləri valyuta bazarındakı tarazlığa təsir göstərən əsas amillər kimi qruplaşdırılsa da aydındır ki, bu indikatorlar da birbaşa enerji bazarındakı volatillikdən asılı olacaq.

Göründüyü kimi, bu ildə də neft gəlirlərimiz və daha dəqiqi enerji bazarlarındakı tarazlıq manatın məzənnəsinə təsir edən əsas faktor olacaq.

Mərkəzi Bankın məzənnə siyasəti üzrə əməliyyat hədəflərinə nail olmaq üçün valyuta bazarına zəruri hallarda müdaxilə edəcəyini bildirməsi isə ondan xəbər verir ki, enerji bazarında ciddi volatillik baş verəcəyi halda valyuta ehtiyatlarından istifadə edilə bilər. Deməli, 2024-cü ildə də manatın məzənnəsi birbaşa Mərkəzi Bankın mövqeyindən asılı olacaq”.

Aqil ABBAS

ƏDƏBİYYATIMIZIN DƏDƏ QORQUDUNUN 86 YAŞI

Anarla hər gün küçədə, televizorda, tədbirlərdə rastlaşdığımız üçün, həmişə yanımızda olduğu üçün onun böyüklüyünü, ucalığını bəlkə də hiss etmirik. Onu özümüzdən biri sayırıq, əslində elə Anar bizlərdən biridir, amma Anardır! Dağın yaxınlığında olanda onun ucalığını hiss eləmədiyimiz kimi, Anarın da yaxınlığında olanda onun ucalığını hiss eləmirik.

Bir dəfə Əskişəhərdə Türk dövlətlərinin şair və yazıçılarının qurultayı keçirilirdi. Türk dünyasından gəlmiş xalq şairlərinin, yazıçıların Dədə Qorquda çevrilmiş Anarın əllərindən öpməklərini (özü də Anar əlini çəkmək istəyirdi, amma qamarlayıb tuturdular Anarın əllərini) görəndə necə qürur hissi keçirdiyimi bəlkə də anlada bilmərəm.

Bu gün Anarı yalnız Cəfər Cabbarlı ilə müqayisə etmək olar. XX əsrin əvvəllərində Cəfər Cabbarlı ədəbiyyatımız üçün, incəsənətimiz üçün, teatrımız və mədəniyyətimiz üçün necə dayanmadan çalışdırsa bu missiya XX əsrin sonu və XXI əsrin əvvəlləri Anarın üzərinə düşüb. Və Anar bu missiyayı layiqincə yerinə yetirir və davam etdirir.

Anar Azərbaycanın pasportudur, özü də heç bir sərhəd tanımayan pasportu.

Bir dəfə “Sizsiz” əsəri çıxandan sonra mənim redaktorum olan orta səviyyəli bir yazıçı məni kabinetinə çağırıb dedi:

- Buna bax, atasından, anasından roman yazıb. İndi biz də atamızdan, anamızdan roman yazacağıq?

Seyran Saxavətin sözü olmasın, mən də söz gəldi özümü saxlaya bilmirəm, dedim:

- Müdir, sən in də atan Rəsul Rzə, anan Nigar Rəfibəyliyidir? Sən də xan-bəy nəslisən?

Redaktor məni otağından qovdu:

- Ə, dur cəhənnəm ol burdan.

Mən də durdum cəhənnəm oldum.

Məni ədəbiyyata Anar gətirib. Üstümdə böyük haqqı var. Amma bir ara “Alatoran”çılara qəzetimizdə həftədə bir dəfə gen-bol yer verdim, onlar da hər nömrələrində Anara zəhər tökdüklərinə görə məndən bərk incimirdi. Hətta Kamal Abdulla ilə ədəbiyyat söhbətində demişdi ki, mən bunun atasını tanıyıram, çox yaxşı ziyalıdır, yaxşı da kişidir, amma bu niyə belə edir, anlamıram.

Amma ürəyi genişdi, bir müddətdən sonra mənim günahımı bağışladı.

Vaqif Cəbrayılzadənin təbirincə desək, Anar min illərin gün işığıdır, nə qədər basdırmaq istəsən, yenə torpağın üstündə qalar.

Martın 14-də ədəbiyyatımızın Dədə Qorqudu Anarın 86 yaşını tamam oldu. Bu böyük insanı bu münasibətlə həm öz adımdan, həm də çoxminli oxucularımız adından ürəkdən təbrik edir, ona Allahın verdiyi qədər ömür arzulayıram.

Sonda. Anarın və xanımı Zəfəranın Vətən, millət sevgisini əsrin əvvəllərində Mirzə Cəlilin və xanımı Həmidə bəyin (bilirsinizmi, Qarabağda mərdliyinə, cəsarətinə görə Həmidə Cavanşirə xanım yox, həmişə bəy deyər müraciət ediblər, mən də ona görə bəy yazdım) Vətən, millət sevgisi ilə və onların ailə müqəddəsliyi ilə müqayisə etmək olar.

Və lap sonda. Anardan bir anekdot.

İstanbulda kitab festivalındaydıq. Otelin kafesində çay içirik, Anarın nəvəsi də yanındadı. Qonşu stolda Cənubi Azərbaycanlı olan bir xanım oturub. Diqqətlə Anara baxıb dedi:

- Mən sizi tanıyıram. Siz Ramiz Rövsənsiniz.

Hamımızı gülmək tutdu, xanım da gülməyimizə çaşdı.

Anar gülümsəyərək sakitcə dedi:

-Xanım, düz deyirsən, mən əvvəllər Ramiz Rövsən idim, amma indi Anaram.

Xanım bəlkə on dəfə üzr istədi.

Ukrayna ordusu Belqoroda girməyə çalışır

Ukrayna diversiya-kəşfiyyat qrupları Belqorod vilayətinə girməyə çalışır. Hazırda Sdaryuşino kəndi ərazisində şiddətli döyüşlər gedib.

Bu barədə “Maş” (Mash) Telegram kanalı məlumat yayıb. Qeyd edilib ki, atışmada bir nəfər həlak olub, iki nəfər yaralanıb.

Eyni zamanda Qrayvoron şəhəri və Razumni kəndindən vilayət mərkəzinə gedən avtomobil yolu da hücumla məruz qalıb.

AZƏR BAĞIROV, RUHDAN DÜŞMƏ!

CBC Sportda Şəmsəddin müəllimin apardığı proqramında "Araz-Naxçıvan"ın baş məşqçisi Azər Bağirovun çıxışını diqqətlə izlədim. Hakimlərdən gileylənməkdə yüz faiz haqlı idi. Həqiqətən hakimlər "Araz-Naxçıvan" və "Zira"yə qarşı əksər oyunlarda xoşagəlməz mövqə tutublar. Amma heç bir tədbir görülmür. Belə hakimlərə qırmızı vərəqə cəhənnəm, sarı vərəqə göstərən də yoxdur. Yadımdan çıxıb, Avropada hansı oyundasa hakim oyunçuya haqsız qırmızı vərəqə çıxardanda futbolçu qırmızı vərəqəni hakimin əlindən alıb özünə göstərdi.

Doğrudanmı Azərbaycanda hakim çatışmazlığı var ki, "Araz-Naxçıvan"ın 8 oyununu eyni hakim idarə edir. Və hamısında da rəqib komandanın 12-ci oyunçusuna çevrilir.

Hakimlər Komitəsinin sədri Şimşəkdi, İldırımı nədi bu və ya digər oyunlarda haqsızlıq edən hakimlər haqqında heç bir tədbir görmür. Ona kim və nə mane olur?

VAR sistemi nədən ötürüdü? Orda çalışınların gözləri görmürmü? Adı bir tamaşaçının gördüyü penaltıları VAR hakimi gözəndən qaçıdır. Heç olmasa mərkəzdəki hakimi VARa baxmağa da dəvət etmir. Bəzən isə penalti olmadıqda hakim VARa baxmağa dəvət edir və ordan nə tapşırıq gəlirsə, hakim penalti nöqtəsini göstərir.

Gileylənmə, dostum, ürəyinə salma. Bu belə gəlib, belə də gedəcək. Yəqin nə vaxtsa bizdə də hansısa bir futbolçu hakimin əlindən qırmızı vərəqəni alıb onun özünə göstərəcək.

Sənə alışı düşür, qısa bir zamanda çempionatın başlanmasına 15-20 gün qalmış "Araz" kimi maraqlı bir komanda formalaşdırma bilmisən. Və hətta onu liderlərin qəniminə çevirməyi bacarmısan. Sən öz işində ol. Onu da deyim ki, yerli futbolçu qıtlığı hələ uzun müddət davam edəcək. Sən onu gözlə ki, əlindəki yerli futbolçuları pullu komandalardan əlindən alıb səni "Qəbələ"nin gününə salmasınlar.

Möhtərəm Prezident, Cənab Ali Baş Komandan iki ayın içində Xankəndindəki stadionu bərpa elətdirdi, ot örtüyünü dəyişdirdi və bu gün həmin stadion Avropa oyunlarına da hazırdır.

Gələk "Araz"ın öz stadionuna, Naxçıvan şəhər stadionuna. Mən bu stadionda olmuşam, stadionla tanışam, hər cür şəraiti var. Doğrudanmı bu bir il ərzində stadionu bərpa etmək, ot örtüyünü dəyişmək olmaz? Özü də Naxçıvanda futbolu sevsə də, respublikanın rəhbərliyində bu sevgini görmürük. "Araz"ın stadionunun bərpasını da Cənab Prezident öz üzərinə götürməlidir? Bəs, onun yerlərdəki nümayəndələrinin və AFFA rəhbərliyinin işi nədən ibarətdir?

Bir dəfə "Qarabağ"la "Qəbələ"nin Ölkə kuboku uğrunda final oyunu Naxçıvan şə-

hərinə salınırdı. Oyunu izləmək üçün mən də getmişdim. Stadionun yaşıl örtüyü göz qamaşdırırdı. Oyundan əvvəl düşüb meydançanı xeyli gəzdirdim. Qayıdıb "Qəbələ"nin o vaxtkı prezidenti Taleh Heydərova (futbolu bir yerdə izləyirdik) dedim:

- Heydərov, bu stadionda futbol oynamaq günahdı. Futbolçularınıza tapşırıq ehtiyatlı olunlar, yoxsa butsiləri qızacaq və ayaqlarını yandıracaq.

Elə dediyim kimi də oldu. "Qəbələ"nin ən yaxşı hücumçusu 27-ci dəqiqədə yıxılıb qaldı meydançada. Butsi ayaq barmaqlarını şişirtmişdi və yandırmışdı. Məcburi əvəzetmə elədilər. Ondan sonra üstünlük bütünlüklə "Qarabağ"ın tərəfinə keçdi.

Niyə dedim bu stadionda futbol oynamaq günahdı? Çünki meydançaya ot əvəzinə çoxillik bitki olan çayır ekilmişdi. Çayır da həmişə yaşıl olur, amma asfalta dönmür. İndi bu meydançanı çayırda təmizləmək çox ağır zəhmət tələb edir. Çünki bu bitkinin kökü dərinə gedir, nə qədər təmizləsən də su gören kimi yenidən cücərir. Yəni bu meydança "karçovka" edilməlidir, yəni dərin şum ki çayırın köklərini də çıxara bilsinlər. Ondan sonra burda ot əkmək olar. Yəni bu bir il müddətində respublikanın rəhbərliyi bunu edə bilməzdimi? Projektorsuz da oynamaq olar, oyunu salarsan gündüz saat 3-4-ə, qarşından da yaz-yay gəlir.

Nə vaxtdək "Araz" özgə meydançalarda oynamaq olar, guya ev sahibidir, əslində isə qonaqdır.

Azər Bağirov, ürəyini sıxma, gec-tez düzəl, qayıdarsız öz evinizdə-əşiyinizdə, öz meydançanızda oynayarsınız. "Turan" Tovuz kimi, "Qəbələ" kimi. İnşallah, tezliklə "Kəpəz" də Gəncəyə qayıdır.

Mən "Araz" komandasını Əhməd Ələsgərovun vaxtından tanıyıram. Bir neçə dəfə ondan müsahibə almışam və onun dəvəti ilə oyunları izləmək üçün Naxçıvana da getmişəm. Yəni əslində "Araz" köklü komandadır. Hətta bu komandanın məşqçilərini də izləmişəm. Əhməd Ələsgərovun qeribə bir metodu vardı. Futbolçuların küreyinə neçə kiloqram ağırlıqda yük bağladılıb dağlara dırmaşdırırdı. Məşq zamanı da ayaqlarına müəyyən çəkiddə yük bağladırı. O yükü bellərindən və ayaqlarından açandan sonra futbolçular ceyran kimi qaçırdı.

Stadion da ağzınadək dolu olurdu. Hətta Əhməd müəllim deyirdi ki (yeri behişt olsun), fasilə vaxtı müəyyən azarkeşlər stadionu gəzib azarkeşlərdən pul toplayırdılar və oyundan sonra gətirib komandaya bağışlayırdılar. Yəni naxçıvanlılar öz komandalarını belə sevirdilər.

Və sonda. Mən yazımda komandanın adını "Araz-Naxçıvan" deyil, "Araz" kimi qeyd etdim. Çünki bu komandanın adı yaranan gündən "Araz" olub, hamı da bilir ki, "Araz" Naxçıvanındır. Sözü "Turan" Tovuzda da aiddir. Tovuzda həmişə futbol olub, klubun adı da "Turan"dı. Klubun adına əlavə Tovuz sözünü yazmaq nəyə lazımdı? Yəni yazımda düşürsə bir ara "Qarabağ" komandasının adı "Qarabağ-Azərsun" idi. Sonra komandanın rəhbərliyi ağıllı bir iş gördü "Azərsun" sözünü klubun adından çıxartdı.

Dostum, Azər Bağirov, ruhdan düşmə və əsəbləşmə! Sən gözəl bir komanda yaratmışsan, hələ qarşıda da 10 tur var. 3-cü, 4-cü, nə bilim 5-ci yerdə gedən komandalardan cəmi 6 xal geridəsən. "Araz" özünü toparlasa Avropa Çempionatına da düşə bilər. Düzdür, siz qarşınıza bu məqsədi qoymamısınız, birinci planı yerinə yetirmisiniz - yüksək liqada yerinizi saxlamısınız. Çalışın ikinci planı da yerinə yetirin.

Sizə uğurlar!

"Qəbələ"nin yüksək liqada qalması möcüzə nəticəsində baş verər. Yəni Kaxaber nə Allahın bacısı oğludu, nə də əstəğfərullah, İsa peyğəmbərin ki, bu möcüzəni yarada bilsin.

Və "Qəbələ"nin birinci liqaya düşməsi futbolumuz üçün faciədir. Faciə sözündən diksinməyin. Regionda futbolumuzun inkişaf etdirmək istəyirik, amma "Qəbələ" kimi bir klubun birinci liqaya düşməsi hansı in-

rəfini Avropada da qoruyan bir klub çıxarmışdılar. Yuxarıda dediyim kimi, Azərbaycanda ən güclü akademiya yaratmışdılar. Ölkənin müxtəlif şəhər və kəndlərindən uşaqlar, yeniyetmələr hətta bizim Ağdamdan da bir neçə nəfər gəlib bu akademiya da futbolun sirlərini öyrənirdi.

Nə isə, söhbəti uzatmayım, "Qəbələ" yüksək liqada saxlanıla bilməz? Heç olmasa ona bir şans tanımaq mümkündürmü? Növbəti mövsümdə yüksək liqada 12 komanda olacaq. Yəni "Qəbələ" yüksək liqanı tərək edərsə, birinci liqada ilk üçlüyü tutan klublar gələcəklər yüksək liqamıza.

AFFA, ya PFL fikirləşməlidir və "Qəbələ"yə bir şans tanımalıdır. O şans demirəm ki, bu klubu amnistiyaya salsınlar. Xeyr, yaxşı olar ki, birinci liqadakı ilk üçlükdən biri heç olmasa "Qəbələ" ilə pley-off matçı keçirsin. Və əgər "Qəbələ" bu pley-off matçında qələbə qazanarsa, öz yerini qoruyub saxlasın. Yoxsa klub "Xəzər-Lənkəran"ın taleyini yaşayacaq. Və ölkənin ən

"QƏBƏLƏ"nin BİRİNCİ LIQAYA DÜŞMƏSİ FUTBOLUMUZ ÜÇÜN FACİƏDİ

kişifdən söhbət gedə bilər. Azərbaycanda "Qəbələ" kimi infrastrukturunu, maddi-texniki bazası olan ikinci bir klub yoxdur. Bu şəhərdə futbol üçün hər cür şərait yaradılıb. Stadionları qoyuram bir kənar, klubun akademiyası ölkədə nə qədər yerli futbolçu yetişdirib, özü də yerli futbolçulardan qıtlıq çəkdiyimiz bir vaxt. Ölkədə bir-iki komandanı çıxmaq şərtində elə bir klub yoxdur ki, orda "Qəbələ"nin yetişdirdiyi futbolçu olmasın. Özü də aparıcı futbolçular. Yazmışam, yəni yazıram, məhz pullu komandalardan darışıdılar "Qəbələ"nin futbolçularına və "Qəbələ"ni bostan uralayan kimi uraladırlar. Nə isə, bunlardan keçin.

İndi qanunlara görə, axırını yeri tutan klub yüksək liqanı tərək etməlidir. Necə ki keçən il "Şamaxı" tərək elədi, amma "Şamaxı"nın birinci liqaya düşməsi faciə deyildi. Çünki bu komanda Şamaxıda yaradılmamışdı, Keşlədən köçürülmüşdü Şamaxıya.

Amma Qəbələdə sıfırdan başlayıb futbol yaratmışdılar. Və ortaya futbolumuzun şə-

cox turist cəlb eləyən şəhəri klubsuz qalacaq. Tanrı "Qəbələ"yə kömək olsun! Kaxaber bu köməyi edə bilməz. Tanrı klubun prezidenti, 44 günlük müharibədə könüllü olaraq rahat ev-əşiyini, rahat işini buraxaraq gedib müharibədə vuruşan, torpaqlarımızı qoruyan və azad olunmasında zərrə qədər də olsa zəhməti olan Fəziz Nəcəfova kömək olsun.

Əziz AFFA və PFL rəhbərliyi, Qəbələni "Qəbələ"siz qoymayın.

İnşallah, bu mövsümdə də yolu açıq olsun, Azərbaycan Kubokunu qazansın və "Qəbələ"ni məhv etmək istəyənlərin arzusunun ürəyində qoysun.

KÜÇƏ MUSİQİÇİLƏRİ KİMƏ MƏNE OLUR?

"Baku TV"nin "Xəbərlər" proqramında küçə musiqiçiləri ilə bağlı bir süljeti izlədim. Turizm Agentliyinin məsul işçisi bildirdi ki, onlar qanuna əsasən axşam saat 20-yə qədər fəaliyyət göstərə bilərlər. Bu qanunu pozanların lisenziyası əlindən alınır. Nizami küçəsinin sakinləri də gileyləndilər ki, küçə musiqiçiləri saat 8-dən sonra onları narahat edir, hətta yatmağa qoymur.

Avropanın, eləcə də Amerikanın bütün böyük şəhərlərində küçə musiqiçiləri fəaliyyət göstərir. Orda qanun necədir, bilmirəm, yəni saat neçəyə qədər çalib-oxuya bilərlər.

Əvvəla, küçə musiqiçilərinin çoxu səsgücləndiricidən istifadə etmir. Səsgüclən-

diricidən istifadə edənlər aşağı səse nizamlayırlar. Bu səs evində yatan bir adamı narahat edə bilməz.

Küçə musiqiçiləri arasında həqiqətən peşəkarlıq səviyyəsində ifaçılar da var. Məsələn, "Azneft" dairəsində yeraltı tündə bir tar çalan var, hər dəfə ordan keçəndə mütləq ayaq saxlayıb dinləyirəm və xoşuma gəlir. Görürəm ki, başqaları da ayaq saxlayıb dinləyir. İmkani daxilində də hərə gücü çatın qədər futlyara pul atır. Bir də bunlarla adətən Nizami küçəsində rastlaşıram. Heç kəsə mane olmadan həzin-həzin ya qoranda, ya da akustik gitara ifa edirlər. Camaat da onlara hörmət edir. Yəqin lisenziyası olanlar da qazandıqları puldan dövlətə vergi ödəyirlər.

Qaldı sakinləri narahat etməyə, onda hər axşam restorandakı musiqiçilər, toyxanalardakı musiqiçilər o ətrafda yaşayanları narahat etmir saat 12-dək? Özü də səsgücləndiricilərə o qədər səs verirlər ki, səninlə bir stolda oturan adamın nə dediyini eşidə bilmirsən.

Necə ola bilər ki, qanun toyxanalara, restoranlara şamil edilmir, küçədə beş-on manata çalışan musiqiçilərə tətbiq olunur?

Dostum, görürsən ki, küçə musiqisi səni narahat edir, pəncərəni ört yət da!

Rüstəm Hacıyev

"Sonuncu qazdığınız quyunun dərinliyi neçə metrdir?"...

"Bir dəli quyuya daş atıb", yerdə qalan "ağıllılar" da o daşın quyudan çıxarmağın yollarını axtarırlar. Qərbin bəzi dövlət başçılarınun düşdüyü vəziyyət, məşhur Azərbaycan filmində verilən suala cavab tapmaqda "təkrar düşün" aktyorları xatırladır. İndi Fransanın danışıqını, nəyi harda və nə zaman söyləyəcəyini bilməyən prezidenti Emanuel Makron bir neçə gün əvvəl bir qələt (səhv) edib bəyan edib ki, NATO dövlətləri Ukraynaya hərbi qüvvələrini göndərməlidirlər. Aləm qarışıb bir-birinə. NATO-ya üzv dövlətlərin bəziləri deyir göndərək, bixiləti fə deyir ki, yox göndərməyək.

Mskronun ardınca, Almaniyanın kansleri Olaf Şolts, Almaniyanın Ukraynaya heç bir halda hərbi qüvvələrini göndərməyəcəyini bəyan etməklə yanaşı, fransalı həmkarına xatırladı ki, "NATO dövlətlərinin bəzilərinin hərbi qüvvələrinin artuq Ukraynadadır".

Almaniya kansleri Böyük Britaniya və Fransanın hərbi təlimatçılarınun və mütəxəssislərinin, azsaylı olsalar da, Ukrayna cəbhəsində döyüşdüklərini etiraf edib.

"İki daşın" arasında qalan Şimali Atlantika Hərbi Bloğunun (NATO-nun) baş katibi Stoltonberq, həm fransız liderinin, həm də alman liderinin bəyənətlərini təkzib edərək, NATO hərbiçilərinin Ukrayna cəbhəsində iştirak etmədiyini bəyan etdi.

Bu arada dünən İtaliyanın müdafiə naziri Quido Krozetto yerli "La Stampa" qəzetinə müsahibəsində bildirib ki, "Fransa və Polşa, ən başdan formal və könlü olaraq münaqişəyə qoşulmayan NATO-nun adından danışı bilməzlər. Kiyevə qoşun göndərilməsi, birtərəfli olaraq vəziyyəti gərginləşdirməyə və diplomatiyaya gedən yolu sılıb-süpürməyə gətirib çıxarar"- deyərək müdafiə naziri bildirib.

İtaliyalı nazir, Ukraynaya, "azadlığın, ərazilərinin və təhlükəsizliyinin" diplomatik kanallar vasitəsilə necə kömək etməyin yollarının axtarılması üçün çalışmaq lazım olduğunu bildirib.

Ağlını itirmiş Fransa prezidentinin "Ukraynaya dəstək üçün yeni alyans yaratmaq ideyası"nın, prezident seçkilərinə hazırlıq piar-kampaniyası kimi də qiymətləndirmək olardı. Lakin düşüncəsi zəif olan dövlət rəhbəri də anlamalıdır ki, hər hansı bir ideyanın həyata keçirilməsi üçün ən azından bir məntiqi anlayış, kəşfiyyat mənbələri və s. olmalıdır. Bu birləşin yaradılması ideyasının həyata keçirilməsi üçün, əsl məniə yaradan problemi ondan ibarətdir ki, ideyanın nə özünün məntiqi anlayışı, nə də özünün kəşfiyyat imkanları var.

Lakin, düşüncəsində Makronun geri qalmayan daha bir "ağıllı"- Polşanın xarici işlər idarəsinin rəhbəri Radoslav Sikorski də, NATO-nun Ukraynaya ordu göndərmək ideyasını bəyəndiyini bildirib və qeyd edib ki, Ukraynada qərb ordusunun olmasında ağılaşmaz və imkansız bir məsələ yoxdur.

Bu dərəkədə xarici diplomatiyaya rəhbərlik edən adamın "ağılaşmazlığı" ondan ibarətdir ki, bir ölkənin diplomatiya rəhbəri kimi, ağızını açıb danışmamış, Makronun sərəsəm bəyənətinə deyil, ən azından Rusiya prezidenti Vladimir Putinin bu günlərdə gənclər forumundakı çıxışındakı Qərb dövlətlərinə ünvanlanan birbaşa təhdid dolu açıq bəyənətinə diqqət yetirməli idi.

Başlarını qumda gizlədib, arxalarının çöldə qalmasının fərqi-nə varmayan makronlar, şoltslar, sikorski və digərləri, nə qədər nala-mıxa vursalarda, bütün dünya bilir ki, başda ABŞ olmaqla NATO dövlətləri birbaşa bu müharibənin iştirakçılarıdır və ukrayna xalqının qanlarının tökülməsində, Rusiya ilə birlikdə onlar da məsuliyyət daşıyırlar və heç bir halda yaxalarını kənar çəkmə bilməyəcəklər...

969 sərxoş sürücü

Sərxoş sürücülərin hansı yol-nəqliyyat hadisələri törətdiyini hamımız yaxşı bilirik.

Ən azından sərxoş vəziyyətdə sükan arxasında əyləşmək özünü və başqasını təhlükə qarşısında qoymaq deməkdir. Çox təəssüf ki, bunu bəzi sürücülər ya anlamaq istəmir, ya da anlasalar da hər şeyi qulaqardına vururlar. Ona görə də belə sürücülərə qarşı Baş Dövlət Yol Polisi İdarəsinin əməkdaşları davamlı olaraq mübarizə aparır. Heç şübhəsiz, bunun da müsbət nəticələri olur. Çünki keçirilən tədbirlər zamanı belə sürücülər yol polisi tərəfindən aşkarlanıb və onlar barəsində inzibati protokol tərtib olunur. Baş Dövlət Yol Polisi İdarəsinin ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinin inspektoru Elvin Hacıyev bildirir ki, ötən ayın 29 günündə ərzində respublika ərazisində 969 sərxoş sürücü aşkarlanıb. Aydın ki, bu sürücülər məsuliyyətə cəlb olunurlar! Eyni zamanda keçirilən profilaktik tədbirlər zamanı stasionar postlarda sürücülər əməkdaşlarımız tərəfindən saxlanılır və onlar maarifləndirilir. Bu cür qabaqalayıcı tədbirlərin həyata keçirilməsi sərxoş sürücülərin azalmasına səbəb olur!

EMİL FAİQOĞLU

DTX-dən əməliyyat - Banklardan şifrələri oğurlayanlar tutuldu

Transmilli mütəşəkkil kiber cinayətkar dəstənin DTX tərəfindən aşkar edilib Azərbaycana ekstradisiya edilmiş daha bir üzvü Sekriyeru İon Aleksandroviçin barəsində cinayət işi üzrə istintaq yekunlaşdırılıb və iş baxılması üçün Sumqayıt Ağır Cinayətlər Məhkəməsinə məhkəmə baxışına daxil olub.

Adalet.az xəbər verir ki, İon Sekriyerunun daxil olduğu transmilli cinayətkar şəbəkənin Azərbaycan bankomatlarından təmamsız pul çıxarmaqda ifadə olunan cinayət eməlləri öz unikal törədilmə ssenarisinə görə xüsusilə diqqət çəkir.

İttihamdan aydın olur ki, İon Sekriyeru və xaricdə fəaliyyət göstərən dəstənin digər üzvləri Azərbaycan Respublikası banklarının kompüter sistemlərinə elektron məktubla daxil etdikləri ziyanverici proqram vasitəsilə bank şəbəkə subyektlərinin adları, şifrələri və digər açar funksiyalar barədə məlumatları ələ keçirib.

Bundan sonra müxtəlif saxta identifikasiya metodlarından istifadə edən dəstə üzvləri ölkəyə gələrək Bakı və Sumqayıt ərazisində quraşdırılmış bankomatlara yaxınlaşıb heç bir kart daxil etmədən və fiziki müdaxilə etmədən internet vasitəsilə kənardan verdikləri komanda nəticəsində bankomatların təqdim etdiyi pul vəsaitlərini götürərək ölkəni tərk etmişlər.

Uzunmüddətli əməliyyat istintaq tədbirləri müxtəlif ölkələrin vətəndaşları olan və fərqli ölkələrdə gizlənmiş dəstə üzvlərinin bir-bir müəyyən edilərək ölkəyə ekstradisiya edilməsinə imkan verib.

Film ssenarisinə bənzərən əməllərə görə hazırda İon Sekriyeru ilə yanaşı, xarici ölkə vətəndaşları Danila Dorin Konstantinoviç və Qubçak Sergey Aksentiyeviç də DTX tərəfindən Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 273.4 və 177.3.2-ci (Kompüter sistemində və ya kompüter məlumatlarına qanunsuz müdaxilə etməklə talama) maddələri ilə ittiham olunaraq Azərbaycan Respublikasına gətirilmiş və məhkəmə tərəfindən ağır cəzalara məhkum edilmişlər.

Filippo: «Makron Rusiyada gülüş hədəfinə çevrilib»

"Fransa prezidenti siyasəti bacarıqlılıqlı ilə ölkəni üçüncü dünya müharibəsinə sürükləyir"

Qafqazda fransız rəqsinə oynamağın, sonradan "Katyuşa" havasına oynamaq tərifi də var.

Fransanın "Pattiotlar" partiyasından Avroparlamentə seçkilərdə namizəd Florian Filippo bəyan edib ki, Fransa prezidenti Emanuel Makron, növbəti dəfə qorxaraq Ukraynaya səfərini təxirə salmaq, Rusiyada gülüş hədəfinə çevrilib.

"Makron bir ay ərzində "təhlükəsizliyindən qorxaraq" Ukraynaya səfərini təxirə salmaq istəyir. Bu onun avtoritetinin məhvi deməkdir! Bütün Rusiya Fransa prezidentini gülüş hədəfinə çevirib! Heç bir siyasi lider

həyatı üçün qorxduğunu bu şəkildə nümayiş etdirməyib"- deyərək Filippo X (keçmiş Twitter) sosial şəbəkəsində yazıb. Partiya lideri qeyd edir ki, Makron bununla belə, utanmadan hələ Baltika dövlətlərini, Polşanı və Çexiyanı Ukraynaya dəstək məqsədilə ordularını münaqişə zonasına göndərmək üçün güclərini birləşdirməyə çağırır.

Politoloqlar qeyd edirlər ki, Fransanın hazırkı prezidenti hazırda uğursuz vaxtlarını yaşayır və əslində ölkə ictimaiyyətinin diqqətini daxili problemlərdən yayındırmaqda maraqlıdır. Makron, mobilizasiya və hərbi təhlükə fonunda fransızları birləşdirməyə cəhd edir.

Filippo bildirir ki, Makron Ukraynaya yenidən silah-sursat göndərməyini və

edərək, öz ordusunu zəiflətməyə belə hazır. Avroparlamentə namizəd partiya liderinin sözlərinə görə, hazırda Fransada azadlıq məhdudlaşdırılıb və dövlət faktiki olaraq böyük hərbi və istehsal gücünə malik deyil. Dəfələrlə Makronu inpiçmentə səsləyən fransalı siyasətçi-

nin fikircinə, Fransa prezidentinin bu hərəkətləri ölkəni təkcə Ukrayna münaqişəsinə qoşmağa cəhd etmir, eyni zamanda üçüncü dünya müharibəsinin başlamasına sürükləyir.

P. S. Flipponun yadına salmaq istərdik ki, Emanuel Makron bütün bunlarla yanaşı, "böyük bacı" kimi Ermənistanın baş naziri Paşinyanı da "qızıdırmaq"la Rusiya ilə münaqişəyə qoşmaq niyyətindədir. Ermənistan da hələ ki, "böyük bacısının" çaldığı ilə oynamağa cəhd edir. Lakin unudur ki, Qafqazda fransız musiqisinə rəqs etməyin, sonradan "Katyuşa" havasına oynamaq tərifi də var.

Rüstəm Hacıyev

Türkiyə "Atmaca"nı uğurla sınaqdan keçirdi

Türkiyə Prezidenti Administrasiyasının nəzdindəki Müdafiə Sənayesi İdarəsi yerli mühərriklilik yüksək dəqiqliyə malik "Atmaca" ("Şahin") raketinin uğurla sınaqdan keçirildiyini elan edib.

Adalet.az xəbər verir ki, "Kale Ar-Ge" Mərkəzinin TJ-3200 turbojet mühərriki ilə təchiz edilmiş raket hədəfi dəqiqliklə vura bilib.

Müdafiə Sənayesi İdarəsinin rəhbəri Haluk Görgün, raket sınaqlarına töhfə verən şirkətləri təbrik edərək, idxalın yerli məhsulla əvəz edilməsinin Türkiyənin maraqları üçün əhəmiyyətli olduğunu vurğulayıb.

"Yerli mühərriklərlə təchiz edilmiş hərbi təyinatlı qurğularımız daha səmərəli olur.

Türkiyənin hərbi-sənaye kompleksi idxal asılılığından tamamilə imtina etmək məqsədinə yaxınlaşır. Bütün bunlar döyüş meydanında qaydaların dəyişməsinə səbəb olacaq" - Görgün bildirib.

"Roketsan" şirkətinin mütəxəssisləri tərəfindən yaradılan yüksək dəqiqlikli "Atmaca" anti-gəmi raketini 220 km məsafədə hədəfi vura bilib.

220 kq-ıq döyüş başlığı olan "Atmaca" raketini korvetlərdə, frigatelərdə və esminlərdə də quraşdırıla bilər.

Tramp namizədlik üçün lazım olan səsleri topladı

CNN telekanalı məlumat verir ki, ABŞ-ın keçmiş prezidenti Donald Tramp, Respublikaçılar partiyasından prezidentliyə namizədlik üçün lazım olan səsleri toplayıb.

Preymeriz və kokusların nəticələrinə görə, Tramp partiyanın qarşısındakı qurultayda iştirak edəcək nümayəndələrin ən azı 1215-nin səsini qazanmalıdır. Nümayəndələrin isə, artıq 1219-u keçmiş prezidentin namizədliyinə etimad göstərəcəyi bildirilir.

Trampın Demokratlar partiyasından olan əsas rəqibi, ABŞ-ın hazırkı prezidenti Co Bayden də partiyanın qurultay nümayəndələrinin səs baryerini aşıya bilib.

Tramp, ilkin seçkilərdə 15 ştatdan 14-də qalib gəlib. Onun partiyadan olan rəqibi Nikki Xeyli yalnız Vermont ştatında qalib olub. Co Bayden isə, 15 ştatın hamısında qalib gələ bilib.

Bildirdiyimiz kimi, ABŞ-da növbəti- 60-cı prezident seçkiləri 2024-cü il noyabrın 5-də keçiriləcək. Seçkilərin nəticələrinə görə, hazırkı prezident məğlub olarsa, onda 47-ci prezident hakimiyyətə gələcək. Partiyalar yekun namizədlərini avqust-sentyabr aylarında keçiriləcək qurultaylarında təsdiq edəcəklər. Noyabr ayında isə ABŞ-ın növbəti prezidentinin adı məlum olacaq.

Rüstəm Hacıyev

Xatırlayırıq, 12 iyun Tovuz döyüşləri gedirdi. Həmin vaxt Gürcüstanda soydaşlarımıza qarşı baş verən davamlı insidentlər də bir yandan bizi bərk narahat edirdi. Təsəvvür edin, 2020-ci ilin əvvəl günündən iyununa qədər 5 dəfə gürcülər zərbaycanlılara hücum etmiş, dini zəmində qarşıdurma yaratmışdılar.

Bu qarşıdurmalar nəticəsində kifayət qədər soydaşımız xəsarət aldı, cərimələndi.

1. Gürcüstanda azərbaycanlılar və gürcülər arasında kütləvi dava:

(14-01-2020)

2. Azərbaycanlı və gürcü gənclər arasında kütləvi dava olub, xəsarət alanlar var

12 mar 2020

3. Azərbaycanlılar kütləvi etiraz aksiyası keçirdilər

04-20 - 2020

4. Azərbaycanlılar yaşayan ərazidə İNSİDENT

01 may, 2020

5. Və iyunun 1-dəki dava oluydu...

O arada Tovuz hadisələri başladı və Gürcüstanın Xəstəliklərə Nəzarət Milli Mərkəzinin rəhbəri Amiran Qamkrelidze Tiflisdə keçirdiyi brifinqdə dedi ki, gürcülər və ermənilər qardaş xalqlardır və hər zaman bir-birlərini dəstəkləyiblər. Biz qardaş xalqlarıq, hər zaman bir-birimizi dəstəkləyirik və Ermənistan Xəstəliklərə Nəzarət və Qarşısının Alınması Mərkəzi ilə yaxşı münasibətlərimiz var.

Əgər Ermənistan hər hansı bir köməyə ehtiyac duyursa, biz səlahiyyətimizə əsaslanaraq kömək etməyə hazırıq.

Gürcüstanın həmişə Ermənistanı yardım əli uzatdığını və bu ölkənin yanında olduğunu bildirdi: "Əminəm ki, Gürcüstan hökuməti və Səhiyyə Nazirliyi bundan imtina etməyəcək, əksinə, hər cür say göstərəcəklər.

Əvvəlcə Ermənistan Səhiyyə Nazirliyi bu məsələni qaldırmalıdır və sonra əminəm ki, Gürcüstan bunu məmnuniyyətlə qəbul edəcək. Bildiyiniz kimi, gürcülər Spitak zəlzələsi zamanı digər millətlər arasında Spitaka ilk gəlmişdilər".

2008-ci ildə işğala məruz qalan Gürcüstandan fərqli olaraq, Azərbaycan həmişə bu ölkənin ərazi bütövlüyünə dəstəyini ifadə edib. Amma Dağlıq Qarabağ münaqişəsinə

Müsəlmanlara hücumun pərdəarxası: Gürcüləri qıcıqlandıran və həvəsləndirən nədir?

"ümumi" yanaşma sərgiləyən Gürcüstan zaman-zaman Azərbaycana qarşı ərazi iddialarını dilə gətirib. Bu azmış kimi, Ermənistan silah-sursat sata biləcəyini ən yüksək səviyyələrdə bildirib. Bu baxımdan, tez-tez Tiflisdən ermənilərə qardaşlıq mesajı verilməsi anlaşılındır.

Yəqin ki, unutmadınız, erməni terrorcu, Azərbaycan xalqının qanına əli batmış Mixeil Avayana Gürcüstanın Axalkalaki rayonunun Buqaşen kəndində büst qoyuldu. Bu erməni silahlısı həm də Abxaziyada Gürcüstanın ərazi bütövlüyünə qarşı vuruşub. Bu tədbirin yanvarın 20-də keçirilməsi Azərbaycana və dünyadakı azərbaycanlılara qarşı atılan mənəvi-psixoloji təxribat sayıla bilər. Sözüün həqiqi mənasında saymazlıq...

Bundan başqa - 2019-cu ilin iyun ayı "Keşikçidağ" sərhəd zəstəvasının xidməti ərazisində baş verən olaylar məhz Gürcüstanın Azərbaycana qarşı aqressiya və nifrətinin bariz nümunəsi hesab oluna bilər. Əsgərlərimizə hücum, abidəmizi mənimsemə hərəkəti... Əlbət də heç birini unutmadıq.

Azərbaycana qarşı təxribatçı davranışı və bəyanatı ilə yadda qalan Gürcüstanın prezidenti Salome Zurabişvili hələ ölkəsinin xarici işlər naziri vəzifəsində çalışarkəndə ölkəmizin ünvanına xoşagəlməz çıxışları ilə sələflərindən secilirdi. "Keşikçidağ" qarşıdurmasında isə Salome göstərdi ki, bu qarşıdurmanın arxasındakı elə onun özüdür.

Nəhayət, Tovuz hadisəsi və arxasınca da qələbə qazandıqımız Vətən müharibəsi... bir müddət gürcülərin azərbaycanlılara hücumu dayandırıldı. Artıq Gürcüstan hakimiyyəti əli güclənmiş Azərbaycana göz dağı vermək üçün ölkədəki azərbaycanlıların haqqını tapdamağa cürət edə bilmirdilər. Hətta bir ara ermənilərə qarşı da mənfi münasibət sərgilədilər. Artıq 3 ildən çox idi ki, Gürcüstan ərazisində iki xalq arasında qarşıdurma xəbərləri yayılmışdı...

Nəhayət ermənidən daha millətçi olan gürcülər keçmiş vərdişlərini

yadlarına salıblar. Martın 8-də Gürcüstanın Samtsxe-Cavaxetiya bölgəsindəki Adigeni kəndində dini məktəbin fəaliyyət göstərdiyi və yerli müsəlman əhalinin cümə günləri namaz qıldığı Tsereteli 18 ünvanında yerləşən yaşayış binasının yaxınlığında qarşıdurma baş verib. Əlbəyaxa dava baş verib. Zarzma məbədinin keşişi Nikoloz Getsadze pravoslav ruhaniləri və bir qrup yerli sakinlər ilə birlikdə binanın həyə-

tinə gələrək müsəlmanlardan binanı tərk etmələrini tələb ediblər. Hadisə yerinə xeyli sayda polis əməkdaşı cəlb olundu.

Axı 4 ildən sonra niyə belə bir hadisə baş verdi? deyə düşünürsən, o zaman bir neçə ay əvvəl Fransanın Gürcüstan ərazisindən Ermənistanı silah daşınması xəbərini yadınıza salın.

Bu qarşıdurma nəyin məntiqi nəticəsidir - soruşursunuzsa, Azərbaycan əleyhinə yaradılan hərbi blokun (Fransa, İran, Hindistan, Yunanistan, Kipr) Ermənistanı silah-sursatla təmin etməsinin və Ermənistanın müasir silahlarla təzliklə hücumu keçəcəyinin guya bu hücumla Azərbaycanı məğlub edəcəyi xəbərlərinin sürətlə yayılmasından qaynaqlanı.

Gürcüstan heç vaxt dili, dini ayrı olan bir qonşu dövlətin özündən daha da qüdrətli olmasını istəməzlər. Odur ki, bu silahlanmış və 5 ölkənin müdafiə dəstəyini almış Ermənistanla həmrəylik gedişidir.

P.S. 2020 -ci ildə Gürcüstan-Azərbaycan arasında əlaqələri araşdırmışdım. Onu olduğu kimi diqqətinizə çatdırıram: "Gürcüstanın çıxqənməsində Azərbaycanın rolu.

Qaz - Gürcüstan Milli Statistika İdarəsinin hesabatında qeyd olunur ki, bu ilin yanvar-aprel aylarında Gürcüstanın Azərbaycandan qaz idxalı illik müqayisədə 54 490 kubmetr və ya 6,3% azalaraq

802 768,1 kubmetr təşkil edib. Qeyd edək ki, ötən ilin yanvar-aprel aylarında Gürcüstan Azərbaycandan 146 523,4 min dollar dəyərində 857 258,1 kubmetr qaz idxal edib.

Neft - Bu ilin yanvar-aprel aylarında Gürcüstan Azərbaycandan 62 102 ton neft və neft məhsulları idxal edib. Son 1 ildə qonşu ölkənin Azərbaycandan aldığı neft və neft məhsullarının ümumi dəyəri isə 10,6% artaraq 34 milyon 210 min ABŞ dolları təşkil edib.

Elektrik enerjisi - Həmcinin Azərbaycan Gürcüstana 26 mln. 261,8 min dollar dəyərində elektrik enerjisi ixrac edib. İllik müqayisədə qonşu ölkənin Azərbaycandan idxal etdiyi elektrik enerjisi məbləğ baxımından 1 milyon 396,3 min dollar və ya 5,6% çoxdur. Ötən ilin (2019) analoji dövründə Gürcüstan Azərbaycandan 24 milyon 865,5 min dollar dəyərində elektrik enerjisi alıb. Pul köçürmələri - Qonşu ölkəyə daxil

olan pul köçürmələrinin həcmində Azərbaycanın payı 1,49%-ə bərabər olub. İllik müqayisədə Azərbaycandan Gürcüstana pul köçürmələri 44,67% artıb.

Turizm - Gürcüstan Milli Turizm Agentliyinin ilkin hesablamalara əsasən təqdim etdiyi hesabatında bildirilib ki, 2019-cu ilin yanvar-iyun ayları ərzində Azərbaycandan Gürcüstana 124 780 turist gəlib ki, bu da əvvəlki ilin analoji dövrü ilə müqayisədə 10 128 nəfər və ya 8,8% çoxdur. Qeyd edək ki, 2016-cı ildə rekord həddə - 570,825 nəfər azərbaycanlı Gürcüstana səfər edib. O vaxtdan indiyə qədər rəqəmlərin sayında cüzi fərqlər olsa da, qonşu dövlətin turizminə ən çox pul xərcləyən məhz bizim vətəndaşlarımızdır.

Humanitar Yardım -Bunu da unutmayaq: Gürcüstan nə vaxt çətinliklə qarşılaşıbsa, Azərbaycan Respublikası onun yanında olub. İyun 2015-ci il zəlzələsində və ondan əvvəl baş verən bütün təbii hadisələr zamanı Azərbaycan öz səxavətini layiqincə göstərmişdir. Koronaviruzla bağlı yardımlar isə intensiv şəkildə dost dediyimiz və dost bildiyimiz bu ölkəyə dəfələrlə verilib. Ötən ay Azərbaycanın Gürcüstandakı səfirliyi bu ölkənin Kaxeti bölgəsinə ərzaq yardımı edib. Ərzaq yardımı Kaxeti bölgəsindəki 200 ailəyə olub. Qeyd edək ki, Azərbaycan Səfirliyi daha əvvəl də "Azərbaycanlı İş adamları Birliyi"nin maliyyə dəstəyi ilə Marneuli və Bolnisiyə 600 bağlama humanitar yardım etmişdi. Ustəlik Azərbaycan şirkəti olan "AS Georgia" Gürcüstanda 250 ailəyə sosial yardım etdi. Siyahını uzatmaq mümkündür.

2020-ci il".

Bütün bunların müqabilində Gürcüstanın Azərbaycana olan nankor münasibəti Ermənistan siyasətinin rəsmi Tibilisiyə siçradığının bariz nümunəsidir.

Əntiqə Rəşid

Avtobus dayanacaqları zəbt edilir

Bakıda avtobus dayanacaqları taksil sürücüləri tərəfindən hər gün zəbt olunur, ora sərnişin avtobuslarının daxil olmasına birmənalı olaraq maneçilik törədirlər.

Təbii ki, belə vəziyyətdə sərnişinlər də dayanacağa daxil ola bilməyən avtobuslara minməkdə çətinliklərlə üzləşirlər! Az qala hər gün yol polisi həmin yerdə saatlarla, günlərlə xidmət aparır! Onsuz da yol polisi bu cür hallara qarşı hər gün mübarizə aparır! Gürünən odur ki, dayanacaqlarda yol polisi qayda-qanun yarıdır, bir müddət keçəndən sonra yenə bir çox intizamsız sürücülər yenidən sərnişinləri götürmək üçün həmin yerlərə daxil olur və avtobus sürücülərinə problem yaradırlar.

Bakı Şəhər Dövlət Yol Polisi İdarəsinin ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinin reisi, polis kapitanı Toğrul Nəsirli görülmə tədbirlərlə bağlı "Ədalət"ə bildirdi ki, avtobus sürücülərinin dayanacaqları zəbt etməsi həmişə yol polisi ni narahat edib və edir. Buna görə də əməkdaşlarımız mütəmadi olaraq paytaxtımızın avtobus dayanacaqlarında profilaktik tədbirlər

həyata keçirir. Bu tədbirlər zamanı qanunu pozan sürücülər barəsində inzibati protokol tərtib olunur. Heç şübhəsiz məsələnin həlli yolu tək inzibati tədbirlərlə məhdudlaşmır, bunun həm də maarifləndirmə yolu var! Bax əməkdaşlarımız da elə ən çox qanunu pozan sürücülərlə səmimi söhbət edir, onları maarifləndirirlər! Ümumiyyətlə, hər bir sürücü yol hərəkəti qaydalarına əməl etməyə borcludur. Belə olarsa, dayanacaqlar da taksil sürücüləri tərəfindən zəbt olunmaz!

Dəmiryol vağzalında...

Bir neçə gündür ki, Dəmiryol vağzalına şəxsi avtomobillərin girişi qadağan edilib və bu da əhali tərəfindən heç də birmənalı qarşılanmayıb. Çünki həmin yerin yaxınlığında yaşayan sakinlər deyirlər ki, biz öz avtomobillərimizlə evimizə gedə bilmirik və cərimə olunuruq. Eyni zamanda həmin ərazidə xidmət edən taksil sürücüləri də bu məsələlərlə razılaşmırlar.

Onlar deyirlər ki, Dəmiryol xəstəxanasına xəstə gətirə bilmirik, gerek xəstə düşüb, piyada getsin. O da mümkün deyil! Artıq bir neçəimiz 80 manat cərimə olunmuşuq. Belə də haqsızlıq olar?! Hansı ki, yol polisi cərimə etməmişdən əvvəl bizi xəbərdar etməli, maarifləndirməlidir. Yol polisi əməkdaşları da bildirirlər ki, qadağanedicini nişan qoyulmamışdan öncə biz bu barədə sürücüləri xəbərdar etməmişik.

Amma onlar qanunu pozub Avtovağzal ərazisinə daxil olurlar. Qanunu pozmaq isə 80 manat cərimə deməkdir! Göründüyü kimi, çıxış yolu sadəcə olaraq yol hərəkəti qaydalarına əməl etmək, qadağanedicini nişanın tələblərini yerinə yetirməkdir. Əks-təqdirdə qanunu pozduğuna görə, sürücülər 80 manat cərimə ediləcəklər!

Zibili hara gəldi atmaq olmaz

Amma atırlar. Hər evin yaxınlığında Mənzil Kommunal Təsərrüfatı İdarəsi zibil qutuları qoyub.

Əksər insanlar məişət tullantılarını o qutuya atsalar da bəzilər binaların yanına, hətta blokun içinə atırlar.

Çox uzağa getməyək, elə Yeni Günəşlidə 13 nömrəli binanın bloklarına baxsaq, hər şey aydın olar.

Həmin binanın 4-cü bokuna kimlərsə tez-tez zibil atır. Özü də bu, illərlə davam edir.

Hansı ki, ordan zibil qutusuna olan məsafə 50 metrdir.

Ancaq həmin adam (adamlar) o məsafəni getməyib, zibili bloka atır.

Binanın sədri Fərman Kazımov isə hər dəfə təmizlik əməkdaşlarına pul verib bloku təmizlətdirir.

Fərman müəllim bloku təmizlətdirməkdən

yoruldu, amma zibil atanlar yorulmadı. Bir neçə gün əvvəl yenə 4-cü bloka üç "sellofan" torbada zibil atmışdılar. Birini mən aparıb atdım zibil qutusuna, ikisini də Fərman müəllim təmizlətdirdi.

Bilmirik, ora zibil atan uşaqqı, böyükdü, kimdi? Amma bildiyimiz odur ki, zibil qutusu ola-ola bloka zibil atan adam vicdansızdır! Ümumiyyətlə, insanın mədəniyyəti yoxsa, o, heyvan kimi bir şeydir. Ona görə də dostlar, zibili evlərin yanına, bloklara yox, zibil qutusuna atmaq lazımdır!

EMİL FAİQOĞLU

Azərbaycanın su ehtiyatının həcmi açıqlandı

2022-ci il statistikasına görə yerüstü su ehtiyatları 17 milyard kubmetr olub. 1960-1990-cı illər Azərbaycanın daha çox sululuq dövrü hesab olunur. Bu illəri indiki dövrlə müqayisə etsək su ehtiyatları 43 faiz daha azdır.

Adalet.az xəbər verir ki, bunu jurnalistlərə açıqlamasında Azərbaycan Dövlət Su Ehtiyatları Agentliyi (ADSEA) sədrinin müşaviri Əsəd Şirinov bildirib.

Onun sözlərinə görə, 30 milyard kubmetr su 17 milyard kubmetrə düşüb. Ə.Şirinov bildirib ki, yeraltı su ehtiyatlarının hesablanması aparılacaq.

"Ancaq təqribi hesablamalara görə, 8 milyard kubmetr su ehtiyatımız var. Bu ehtiyatların bir hissəsi Qarabağdadır. Qarabağdakı bolşulu çaylardan istifadə edilərək su anbarları tikiləcək". Müşavir onu da deyib ki, alternativ su mənbələrinin təşviqi artırılır: "Bunun üçün Prezident İlham Əliyevin Sərəncamına əsasən dəniz suyunun duzsuzlaşdırılması layihəsini reallaşdıracağıq. Buna görə Sumqayıtda istifadəyə verilən duzsuzlaşdırma zavodu Bakının su tələbatını ödəyəcək. İkinci layihə kimi Hövsan su aerasiya sisteminin təmizlənməsidir. Təmizlənən suyun təkrar istifadə üçün müxtəlif variantları hazırlanır", - deyərək ADSEA rəsmisi vurğulayıb. Əsəd Şirinov qeyd edib ki, işğal dövründə erməni vandalizminə məruz qalan hidrotexniki qurğuların bərpası işi aparılır.

Xankəndidə Həzi Aslanovu öldürən Baqramyanın heykəli və sökülən digər heykəllərin siyahısı

Ermənilər uydurduqları yalanlara özlərini inandırdıqdan sonra dünyanı da inandıрмаğa özlərinə məqsəd qoyublar.

Bələki, 1988-ci ildən sonra işğal etdikləri Qarabağın hər qarışına heykəllər, abidələr tikir, Qarabağın "qədim erməni torpağı" olduğunu isbatlamağa çalışıblar. Baxmayaraq ki, qədim Alban abidələrini erməniləşdirməklə yetinməyən bu köçəri hindistan qaraçıları Xankəndidə və Qarabağın digər ərazilərində özlərinin milli qəhrəmanlarının, ziyalılarının, müğənni və məşhurlarının heykəllərini ucaldıblar. Ötəndəfəki yazımızda Azərbaycan dövlətinin Qarabağ İqtisadi Rayonunda Azərbaycana dəxli olmayana 10 -dan çox büst və abidə ərazidən götürüldüyü haqqında məlumat yazmışdıq.

Milyonçu Alek Manukyanın, 31 mart soyqırımının baskarı Stepən Şaumyanın, erməni pilot Nelson Stepanyanın, erməni ideoloqu, faşist Qaregin Njdenin, ermənilərin Qarabağda döyüşmüş " qəhrəmanları Vazgen Sarkisyanın, Monte Melkonyanın, Aşot Bekorun, Fransada yaşayıb yaradan, milyonçu müğənni Şarl Aznavurun heykəlləri işğal dövrünün layihələri olduğu və Azərbaycan dövlətinin icazəsi olmadan tikildiyi üçün tarixin zibil yəşiyinə atılıb. Erməni mediası nə qədər hay-küy salsada konkret olaraq bununla bağlı heç bir ölkə bizim ölkəmizə nota, bəyanat və s. xəbərdarlıq etməyib. Xankəndidə yenidənqurma və abadlıq işləri

genişləndikcə işğalın izləri də silinir. Adalet.az xəbər verir ki, əsl adı Hovannes olan, Şamaxıda dünyaya göz açan Sovet İttifaqı marşalı, 2 dəfə Sovet İttifaqı Qəhrəmanı İvan Baqramyanın heykəli işğal illərində Xankəndidə "bitir" . Baqramyan xislətçə digər məşhur ermənilərdən heç nə ilə seçilmədiyini bilirsiniz yaqin ki....

Bu həmin Baqramyan dır ki, adı 2 dəfə Sovet İttifaqı Qəhrəmanı Həzi Aslanovu məkrli şəkildə öldürülməsində hallanır. dünya mediası Azərbaycan oğlu general Həzi Aslanovun vaxtsız ölümündə Baqramyanın əli olduğunu iddia etdi. Mediamız da bu haqda yazdı: " 1943-cü ildə isə 1-ci Baltik cəbhəsinin komandirliyinə keçir və burada xidmət edən general-mayor Həzi Aslanovun da rəisi olduğu 35-ci tank briqadası ona tabe olur.Bir Azərbaycanlının yüksəlməsi heç vaxt bir erməni sevincinə bilməzdi. 1944-cü ildəki Belarus kampaniyalarında xüsusi uğur qazanan Aslanov ikinci dəfə Sovet İttifaqı Qəhrəmanı adını almağa namizəd göstərilir. Amma məhz 29 iyul günü Ovanes (Hovannes) Baqramyan Sovet İttifaqı Qəhrəmanı adına layiq görülür.

Belarus kampaniyasının əsas uğur meyarı olan Aslanov isə ikinci

dəfə "Qırmızı Ulduz " medalı ilə təltif edilir. Aslanovun qəhrəmanlıq adını mənimsəmək istəyən Baqramyanın kini bununla da bitmir. SSRİ hərbi rəhbərliyində təmsil olunan erməni generalı onunla bağlı ciddi qərar verməyə tələsir. Çünki general Aslanov

artıq Baltik cəbhəsinin əsas hərbi lideri və söz sahibinə çevrilirdi.

Burada isə artıq 4 ay idi ki, Aslanov Baqramyanın tabeliyində xidmət edirdi. O, xırda yara almışdı, yaxınlıqdakı hərbi xəstəxanada yatırıldı. 1945-ci il yanvarın 23-də Baqramyan H.Aslanovu xəstəxanadan yanına çağıraraq deyir: "Biz bu gün-sabah böyük hücum əməliyyatlarına başlamalıyıq. Yaxşı olardı ki, sən özün gedib hücum sahəsini təyin edəsən". "Stalin-

qraddan Baltik sahillərində də döyüş yolu keçən Həzi Aslanov 24 yanvar 1945-ci ildə Latviyanın Liepay rayonunda almanlarla döyüşdə qəhrəmancasına həlak olur". Bu rəsmi açıqlama idi. Həzrinin dostu Klimentkonun dediyinə görə, Aslanov Baqramyanın yanından çıxıb, öz hissəsinə gəlir və dincəlmək üçün həyətdə içində isti soba olan budkalı maşına girir. Aradan 10-15 dəqiqə keçməmiş H.Aslanov olan maşın altı lüləli mina-atandan atəşə tutulur. H.Aslanov ağır yaralanır. Məsələ burasındadır ki, həmin minaatanı almanlardan bizim döyüşçülər qənimət kimi götürübmüşlər. O silah bizim öz ərazimizdə imiş, ondan ancaq bizim tərəfdən atəş açıla bilərdi. Elə təəccüb doğuran da budur". Əsl erməni məkri...

Azərbaycan dövləti Qarabağda qanunsuz şəkildə Baqramyanın ucaldılması heykəlini oradan götürüb. Əlavə olaraq oxucularımıza çatdırırıq ki, Xankəndinin mərkəzi küçələrində bir sıra heykəllər də var ki, onların da oradan götürülməsi vacib məsələ olub. Dirçəliş meydanının yaxınlığında yerləşən "erməni nənə" və elə həmin ərazidə digər "tarix və memarlıq abidəsi" meydana gətirilib.

P.S. Bir sözlə, 30 ildir zibilxanaya çevrilmiş Qarabağ, xüsusilə Xankəndi, aramla, səlhiq ilə zibilərdən təmizlənilir. Həmişə təmizlikdə, gözümüz aydın olsun!

Əntiqə Rəşid

Elman Cəfəri: "Normal insan xoruzu, iti qapışdırıb ləzzət alarmı?"

Bildiyimiz kimi xalqımızın milli adət-ənənələri ilə zəngin olan Novruz bayramı ərəfəsindədir. Bayram qədr "Su, Od, Yel, Torpaq" çərşənbələri qeyd edilir. Həmin çərşənbələrin rəmzi tonqal qalmaqdadır. Ancaq bu tonqal çox gözəl və əyləncəli göründüyü kimi, fəsadları da danılmazdır.

Bu barədə açıqlama verən Yaşıl Dünya Ekoloji Maaşlandırma İctimai Birliyinin

sədri Elman Cəfəri tonqalın tütüsünün havaya nə dərəcə

cədə zərərli maddə verdiyini qeyd edib:

"Xalqımızın Novruz ənənələri çağa uyğunlaşdırılmalıdır. Hər il Güney Azərbaycanda çərşənbə mərasimləri zamanı əldəqayıma partlayıcılarla insan ölür, xəsarət alır, şikəst olur. Elə biz də de tonqala düşüb yanıq xəsarətləri alanlar az olmur. Bir ay 4 dəfə şəhərin bütün məhəllələrində iri mismarlı taxta parçalarını, oduncaqları bir yere yığıb yandı-

rırlar, tütü ətrafı bürüyür. Havaya nə qədər zərərli maddə atılır. Çox vaxt od söndürülmür, səhərə qədər tütüleyir. Çərşənbə tonqalından bəzən yanğınlr da törəyir.

Bayramdan sonra solan səmənilər zibilxanalarda qalmaqdadır. Bu, doğrudurmu? Dəmir məcməyidə simvolik xırda od qalayıb ətrafına toplaşmaq, bayramı qeyd etmək olmazmı? Novruzda xoruz döyüşdürmə, it boğuşdurma kimi zərərli adətləri hələ də yaşadıyıq. Buna nə gerek var? Normal insan xoruzu, iti qapışdırıb ləzzət alarmı?"

Ə. KƏRİMZADƏ

Jurnalist: "İdman müəllimimiz qızların soyunma otağına girirdi"

Jurnalist Günel Musa bitmək bilməyən müəllim-şagird və məktəb mövzusu ilə bağlı sosial şəbəkə hesabında geniş fikir bildirib.

Adalet.az bildirir ki, jurnalist bir valideyn kimi mövcud durumdan narahat olduğunu qeyd edib. O, hər kəsi yaranmış vəziyyətin alternativ yolunu tapmağa səsləyir:

"Mənim məktəbli olduğum illərdə sosial şəbəkələr, smartfon tele-

fonlar yox idi. Yaxşı yadımdadı o vaxt məktəbimizdə 10-cu sinifdə oxuyan qız 11-ci sinifdə oxuyan oğlandan hamilə qalmışdı. Qızın anası bağçada müdirə, atası da cərrah idi. "Kişi müəllimləri məktəblərə qaytarın" şüvenliyi edənler elə bilir ki, kişi müəllimlər gələndə hər şey gül açacaq. Yəne bizim dövrümüzdə dəhşətli bir hadisə: yaxınlıqdakı məktəblərdən birində tarix müəlliminin yanında hazırlığa qalan 8-ci sinif şagirdinə cinsi zorakılıq tətbiq etmişdi. Bizim məktəbdə kişi müəllimlər var idi qızlara pis gözle baxırdılar. Ələşdirmək üçün fürsət gəzirdilər. Bir idman müəllimimiz var idi qızların soyunma otağına girirdi qəfil. Ona görə heç vaxt soyunma otağından istifadə etməirdim. Kişi müəllimlərin hamısının əlaqından, psixologiyasından nə qədər əminik. Mən şəxsən əmin deyiləm. Kim zəmanət verir buna?! Kişi müəllimlər peyğəmbərdirmi ki, gəlib nizami oturtsun. Müasir problemlərin müasir də həlli yolları tapılmalıdır".

Əntiqə KƏRİMZADƏ

Kuleba: "Ukrayna ağ bayraq qaldırmayacaq"

Ukraynanın öz bayrağı var və başqa bayraq qaldırmayacaq.

Adalet.az xəbər verir ki, bunu Ukraynanın xarici işlər naziri Dmitri Kuleba bildirib.

"Ağ bayraqla bağlı biz Vatikanın 20-ci əsrin birinci yarısından strategiyasını bilirik. Mən sizi keçmişin səhvlərini təkrarlamağa, Ukraynanı və xalqını həyatları uğrunda ədalətli mübarizəsində dəstəkləməyə çağırıram. Bayrağımız sarı və mavidir", - Kuleba "X" hesabında yazıb.

Qeyd edək ki, Roma Papası Fransisk deyib ki, Ukrayna "ağ bayraq qaldırmağa cəsəret göstərməli" və Rusiya ilə danışıqlara başlamalıdır.

Uzun müddət davam edən COVID-19-un yeni mümkün səbəbi aşkarlanıb

Kembridc Universitetinin alimləri müəyyən ediblər ki, qanda dəmir çatışmazlığı və orqanizmin bu maddənin səviyyəsini tənzimləmək qabiliyyətinin pozulması uzun müddət davam edən COVID-19-un səbəbi ola bilər.

Postkovid sindromu və ya uzunmüddətli COVID-19 koronavirus infeksiyasından sonra baş verən və 12 həftədən çox davam edən xoşagəlməz patoloji simptomlardır. Bunlara yorğunluq, apatiya, diqqəti cəmləyə bilməmək və beyin dumanı hissi daxildir.

COVID-19 pandemiyasının başlamasından qısa müddət sonra Kembridc Universitetinin alimləri virus tes-

tinin cavabları müsbət çıxan insanları tədqiqat üçün işə cəlb ediblər. İştirakçılardan infeksiyadan sonra qanlarında dəyişiklikləri izləmək üçün bir il müddətində alimlərə qan nümunələri vermələri tələb olunub. Araşdırmada ümumilikdə 214 nəfərin iştirak etdiyi qeyd olunub. Onların təqribən 45%-i sağaldıqdan sonra 3-10 ay arasında uzunmüddətli COVID-19 simptomlarından gileylənib.

Postkovid sindromu olan iştirakçıların biomaterialının təhlili göstərib ki, qanda dəmirin aşağı səviyyəsi könüllülərdə anemiyanın inkişafına kömək edib və sağlamlıq qırmızı qan hüceyrələrinin istehsalını pozub. Bundan

əlavə, ağır COVID-19 zamanı və ondan sonra dəmir dis-regulyasiyası daha əhəmiyyətli olub.

Alimlər izah ediblər ki, bədənə infeksiya baş verdikdə, dəmiri qan dövründən çıxarırlar. Bu, qan dövründə dəmiri ələ keçirən və sürətlə çoxalan potensial ölümcül

bakteriyalara qarşı qoruyucu mexanizmdir. Bu proses uzun müddət davam etdikdə, artan dəmir çatışmazlığı oksigenin bədənə daha az səmərəli şəkildə daşınmasına səbəb olur. Bu, daimi fiziki zəiflik, dumanlanmış şüur və apatiya hissi ilə əlaqələndirilir.

Həkim Məhəmməd

İnsan Tanrı tərəfindən yaranmışdır. Bunu inkar etməyə bəzən haqq və ixtiyarımız yoxdur. Amma insan bir xəstəliyə düşəndə ilk növbədə həkimə müraciət edir. Həkim də öz növbəsində xəstənin sağlamlığı, yenidən normal həyata qayıtması üçün şəfali əllərindən gələni edir. Həkim yuxusuz gecələr keçirir, xəstəni sağaldır və həyat öz axarı ilə davam edir.

Həkim sanki yerdə tanrının elçisidir...

Həkimlik olduqca çətin və şərəfli sənətdir. Əgər müəllim balaca uşaqlara yazmağı, oxumağı öyrədir, onların müstəqil həyatda böyümələri, yaşamaları üçün böyük zəhmət çəkirsə, həkimlər insanların sağlamlığını qorumaq üçün minbir əziyyət sərf edirlər. Hippokrat andı içib insanlara təmənnaş xidmət göstərən, əynlərinə dəki ağ xalat kimi üz ağardan həkimlər çoxdur. Amma biz nədənsə çox vaxt həkimlərin fəaliyyətində neqativ halları irəli çəkir, qabardırıq. Halbuki həkim adını şərəf və ləyaqətlə daşıyan, öz ömürlərindən xəstənin ömrünə aylar, illər calayan həkim çoxdur. Onlardan biri Ağcabədinin Salmanbəyli kəndində dünyaya gələn Məhəmməd Mirzə oğlu Məhəmməd (Həkim Məhəmməd) Uşaqılıq illəri 1941-1945-ci il Vətən müharibəsinə təsadüf edən Həkim Məhəmməd (Taniyanlar, dostlar, tanışlar hamısı ona belə müraciət edir) çox məşəqqətli, sintranlı uşaqılıq və yeniyetməlik illəri yaşamışdır. Atasını, tənəbi, sınıqçı Mirzə müharibənin yaxın iştirakçısı olmuş və hətta müharibə bitəndən sonra bir müddət Almaniyada əzablı, dözlü həyat keçirmişdir. Atasını

müharibədə, özü isə ailənin böyük oğlu (nisbətən) balaca Məhəmməd yetik oğlan olduğundan çox işin qulpundan yapmışdır. Qoyun otaran, başağ yığan Məhəmməd ailənin dolanışığı üçün özünü, balaca canını heç bir işdən (əzablı, çətin) əsirgəməmiş, sözün əsl mənasında kirpiyi ilə od götürmüşdür. Məhəmməd atası müharibədən qayıdıandan sonra rahat nəfəs ala bilməmişdir. Atasının həkimlik yolunu (bu onların nəslinin genindədir) davam etdirən Məhəmməd Şamaxı Tibb Texnikumuna qəbul olur və bu təhsil ocağında təhsilini uğurla başa vurur. Sonra az bir müddət qonşu Avşar kəndində həkim işləyir. Daha sonra öz doğma kəndi olan Salmanbəylikdə həkim işləməyə başlayır. Bütün şüurlu ömrünü, gününü həmkəndlilərinin sağlamlığına həsr edir. Adamların sağ-salamat yaşamaları üçün onların başına pərvanəyə dolanır. Ömrünü insanların firavan, qayğısız, sağlam həyat sürmələrindən ötrü şam kimi əridir. 50 ildən artıq həkimlik edən Məhəmməd Məhəmmədovun sovrığı rayonun hər yerinə, qonşu kəndlərə yayılır. Onun bilikli həkim olduğunu bilənlər hamısı ona pənah gətirərək, şəfali əllərinin xeyrini, bəhəsini görmüşlər.

Yaşı səksənli adlayan, artıq çoxdan təqaüddə olan o, indi də həkimlik edir, öz bilik, bacarıq və köməyini heç kimdən əsirgəmir. Bütün Salmanbəyli əhalisi və qonşu kəndlərin sakinləri yaxşı bilir ki, Məhəmməd kişi, artıq çoxdan, həkimlik etməyə başladığı ilk günlərdən sərvaxt, sayıq həyat keçirib. O, gecələr yatmır, həmişə hazır, paltarlı vəziyyətdə indicə kiminsə onun yanına pənah gətirəcəyini gözləyir. Özü dedi ki, rahat yata bilmir, daim gözü darvazada olur, kimi isə intizarla gözləyir. Salmanbəyliyə deməyə, Məhəmməd həkim alması ildən çoxdur ki, ayaqüstə yatır...

Kiməsə kömək etmək, imdadına yetmək üçün yaşamaq (buna başqaları üçün yaşamaq da demək olar) onun qanında, genindədir. Bu insanpərvərlik, başqasının qayğısını, dərddən çəkmək dərddə ona atası, Qarabağda məşhur olan sınıqçı Mirzədən keçib. Rəhmətlik Mirzə babanın tibbi təhsili olmasa da, çox məşhur sınıqçı, həkim, loğman idi. Hər dərddən, sınığın, çıxığına eləcə bilirdi və özünəməxsus ustalıqla müalicə edirdi. Mirzə kişini Qarabağda hamı H. Zər-dabi ilə tən tutur, onun bilik və bacarığına heyran qalırdılar...

Məhəmməd həkim valideynlərini, doğma bacı və qardaşlarını, Birinci Qarabağ müharibəsində şəhid olan oğlu Əlfini və oğlu Rəsimi itirsə də, o, insanlar, başqaları üçün yaşamağı özünə bayraq etdi və bu gün də o bayraq altında şərəflə çalışır, həkimlik edir. Çünki ondan ötrü yad, başqasının dərddə anlamı mövcud deyil. Axı, onun yeni, düşüncəsi, dərrəkəsi, yaddaşı ona diqtə edir ki, əsil insan, həkim üçün başqasının dərddə olmur. Elə buna görə də Məhəmməd həkim başqasının sağlamlığı üçün öz şəxsi məniyi unudur. Həmişə, hər zaman şəfali əllərini adamlardan əsirgəmir. Buna görə də həmkəndliləri, onu taniyanlar həkim Məhəmmədin hər yerdə, hər vaxt hörmətini saxlayır, adını ehtiramla yada salırlar.

Həkim Məhəmmədin qızı Şəhla da atasının yolunun davamçısıdır. O, da artıq Salmanbəyli camaatının bir həkim kimi hörmətini qazanmışdır. Şəhla xanım atasına bənəzdir, adamlardan, onların xəstəlik və müalicəsi üçün hər zaman çalışır. İnsanlara xidmətdə bütün bilik və bacarığını əsirgəməyən Şəhla xanım artıq çoxdan yetkin, bilikli bir həkim kimi tanınır.

...Öz iç aləminə qapanıb, təkə özünə xidmət edib, yaşamağa nə var ki? Hamı üçün köməyə, yardıma, ehtiyacı olanlara yardım etməyi (hər bir mənada), hər bir adam bacarmır. Bu, olduqca çətin borcudur. Gərək hər zaman vicdanının iç səsinə dinləyib gözü yol çəkən, başqasının köməyini gözləyənin gözü yolda qoymayasan. Yəni insan adını uca tutub, şərəflə daşıyasan. Həkim Məhəmməd kimi! Bax, bu zaman Tanrının sənə bəxş etdiyi insan adını ləyaqətlə daşımış olursan. Bu zaman həm də qürurla səslənən bir ad qazanırsan. İnsan adı, insanlıq adı.

Həkim Məhəmməd! Sağ ol ki, bu adı sağlığında qazandı. Nə yaxşı ki varsan! Allah səni Salmanbəyli camaatının üstündən əskik etməsin!

EMİL FAIQOĞLU

Adil Misirli

Tək təbəəsində olan tək-tək insanları deyil, türk əsilli toplumların, xalqların düşməni hesab edilən Stalin 29 il diktatorluğu ilə nəinki SSRİ-də eləcə də bütün dünyada dəhşət saçan 1 nömrəli diktator olub. Onun "Böyük təmizləmə" dövrü adlanan kütləvi repressiyaların nəticələrini indiyə qədər heç bir diktator yeniləyə bilməyib.

1928-1932-ci illərdə SSRİ-də kənd təsərrüfatının məcburi kollektivləşdirilməsi (kolxoz-sovxoz qurulması) zamanı dövlət siyasətinin istiqamətlərindən biri kəndlilərin antisovet hərəkatlarının yatırılması və bununla bağlı "qolçomaqların bir sinif kimi ləğv edilməsi" - "mülkiyyətsizləşdirilməsi" kimi bir plana başlandı.

Plana görə, əlində xırda imkanı olan hər kəsi, hər bir kənd, şəhər əhalisini repressiyalara məruz qoydu. Sadəcə xalqın əlindəki var-dövləti mənimsədi, etiraz

illərdə Sovetlərin Qazaxıstanda tətbiq etdikləri və böyük iflasa uğrayan "kollektivləşdirmə" siyasəti idi.

O vaxta qədər əsasən köçəri olan qazaxların başlıca məşğuliyyəti heyvandarlıq idi. 1929-cu ildə 4 milyondan çox qazaxın əlində 30 milyondan artıq heyvan vardı. Sovetlər qazaxların əlindən heyvanlarını alıb, onlara torpaq sahələri verərək kəndləşdirəcəklərini fikirləşmişdilər. Bu məntiqli plan, böyük bir fəlakətə səbəb oldu:

1. Qazax torpaqlarının əkinə yararlılığı öyrənilməmişdir və ya nəzəri öyrənilmişdir;

2. Toprağı işləyən insan gücü ilə heyvanı saxlayan insan gücü arasında ki fərqi hesab qatmamışdılar;

3. Köçəri olan əhəlinin oturaq həyat keçməsinin təbii və başlıca ehtiyacları qarşılanmamışdı.

siyyətinə böyük bir pərəstiş dövrü başlamışdı. Bu qaniçən qatil "Xalqların Atasını" adlandırılırdı.

Nəhayət 1953-cü ilin 5 martında yayılan rəsmi xəbər SSRİ-nin stalinsevər milyonlarla insanını sarıtdı: "Yoldaş Stalin vəfat edib". Həmin gün Kremlə axışan milyonlarla insan sanki onlara edilən pislikləri unudub günahsız insanların qanı ilə qidalanan bu vampirə son görüşə axışdı. Xəbər yayılmışdı ki, Stalin beyninə qan sızması nəticəsində iflic olub və onu sağaltmaq mümkün olmayıb. Günahsız qanlara, insan həyatlarının bitməsinə bəis olmuş, günahsızların ah-nələsinə tuş gəlmiş Stalin əslində lənətlənmiş biri idi.

Lənətlənmiş vampirin cənazəsi 1953-cü ilin 9 martında Lenin Mvzəleyinə götürüldü. Dəfnə iştirak etmək üçün Qızıl meydan insanlarla dolmuşdu. Şahidlərdən biri çox sonralar yazırdı ki, insanlar bir -bi-

Ölü ikən də minlərlə insan ölümünə bəis olan lənətlənmiş diktator: 71 il əvvəl dəfn...

edənləri yerindəcə güllətdirdi, Sibire Rusiyanın ayaq dəyməyən ərazilərinə məcburən köçürdü. "Qolçomaq" əməliyyatları xüsusən türk toplumlarında daha əzəzilliklə həyata keçirilirdi.

Kazan tatarları, Balkarlar, Qaraçaylar, Kırım tatarları, qazaxlar, türkmənlər, özbəklər, qırğızlar, ahıska türkləri, azərbaycanlılar, başqırdlar, yaqutlar, udmurtlar Stalinin "qolçomaq" şıltaqlığını ağır bədəllərlə ödədilər. Şəhərlərdə isə fabrik, zavodlar, şaxtalar, sexlər, kiçik sənaye obyektləri Stalin repressiyasının həfəfində idi.

Sadə xalqa divan tutan böyük həbsxananın başçısı təbəələrini sanki qurbanlıq kimi sıraya düzür, beləcə əvvəl tək-tək, daha sonra isə kütləvi şəkildə məhv edirdi.

Adını "Ziyanvericilər" ilə mübarizə" qoyub qırmızı inqilabın tikanlı məftilə salınmış bir həbsxana olduğunu anlayan ölkənin gözüaçıq, işıqlı-ziyalı qismini dəhşətli repressiyalara məruz qoyan Stalin tezliklə böyük bir müti insanlar diyarı yaratmağa nail oldu.

Əzablı yollarda xəstəlikdən, dərddən, əzabdan, sürgün ağrılarından minlərlə Axısqa türkü həlak oldu, bütün siyasi hüquqlardan məhrum edildi.

Sənədlərində onların milliyyətinin Türk yazılması yasaq edildi, adları başqa-başqa xalqların adı ilə adlandırıldı. Gürcülər onlara müsəlman gürcü adını vermişdirməyə çalışdı.

Bəs bu sürgünlər niyə məhz Qazaxıstanada edilirdi? Stalin niyə xalqları bu əraziyə sürgün edirdi? Sualın cavabını tarixçi-alim Əkbər Nəcəf verir: "Stalin dövründə sürgün edilən xalqlar (krım, axıska və Şimali Qafazdakıların) əsasən Qazaxıstanada göndərilirdi. Bunun səbəbi 1928-1933-cu

Nəticədə, Qazaxıstanda doqquz ilə erində əhali yarı yarıya azaldı. 1939-cu il əhali göstəricilərində Qazaxların 2 milyona yaxını aclıqdan ölmüşdü və geriya sadəcə 2 milyon 300 min əhali qalmışdı. Heyvan sayı isə 4 milyona qədər düşmüşdü. Həm Qazaxıstandakı insan boşluğunu doldurmaq, həm də Qazax torpaqlarında əkinə yararlı hala gətirmək üçün sürgünlərin ünvanı məhz bu ölkə idi.

1991-ci ildə tarixçi V. N. Zemskov "Sotsis" jurnalında diqqətlə öyrənilmiş arxivlərin məlumatlarını dərc etdi: ümumilikdə 1921-ci ildən 1954-cü il fevralın 1-dək 3.777.380 nəfər eks-inqilabi cinayətlərə görə, düşərgələrdə və həbsxanalarda bir müddət saxlanmağa məhkum edilmiş, 642.980 nəfər güllələnmə cəzasına məruz qalmışdır.

SSRİ DTK-nın sədri V. A. Kryuçkov siyasi repressiyaların statistikasını göstərirdi: o, 1930-1953-cü illər üçün SSRİ DTK-da qeydiyyat haqqında məlumatlara dəfələrlə istinad etdi. - 3.778.234 siyasi məhbus, onlardan 786.098-i ölüm cəzasına məhkum edilib. Amma bu qorxu və dəhşətlərin yaratdığı abu havada Stalin şəx-

rini qucaqlayaraq ağılayır, höknürtü səsləri göyə yüksəlirdi. Sürgün, güllələnmə, evi müsadirə olunma, var-dövləti əlindən alınma, üstünə "xain", "satqın" etiketi yapışdırılma qorxusundan gözleri qorxmış müti insanlar Stalini yanıqla, ah-nələ ilə ağılayırdılar.

Həmin gün "xalqların atası", "dahi rəhbərim" deyib dəfn mərasiminə kütləvi şəkildə axın edən insanlar daha ağır bir hadisəyə qarşılaşdılar. Daha doğrusu, Gözəgörünməz bir QÜVVƏ tərəfindən cəzalandırıldılar. Beləki, dəfn zamanı basabas düşür və xeyli insan ölür. Kifayət qədər də insan xəsarətlər alır.

O zaman həlak olanların dəqiq sayı hələ də məlum deyil, lakin ölənlərin sayı kifayət qədər çox olub. Həmçinin bir fakt da məlumdur ki, basabasdə həlak olanlardan biri "1422" nömrəsi alıb. Nömrələmə, yalnız o cəsədlər üçün aparılırdı ki, onları qohumlarının və ya dostlarının köməyi olmadan müəyyən etmək mümkün deyildi. Lənətlənmiş birinə layiq olmadığı sevgini nümayiş etdirərsən.... Olacağı bu.

Əntiqə Aslan

Kənd deyəndə...

Kənddən kənd qoxusu, kənd iyisi gəlir. O kənddə qoyun-quzu, inək-camış, toyuq-cüce səsi gəlmirsə, deməli, o yer kənd deyil. Bakıların sözü olmasın" alayı bir yerdir".

Amma indi kəndlərimizdə mal-qoyun saxlayanlar da yavaş-yavaş azalır. Mənim bir qohumum var, qapısında olan bütün mal-qoyunu satdı. İndi onların heyətində bir toyuq da qalmayıb.

Soruşdum ki, niyə heyvanları satdın?! Dedi ki, dayıoğlu, heç əziyyət çəkməyə dəymir! Ona görə də hamısını satdım! Başımı buladım və tay bir söz demədim. Və bir də düz söze ne deyim!

Amma belə getsə, kəndlərdə mal-qoyun qalmayacaq, çoxları onu satacaq! Ətin qiymətisə qalxacaq! Çünki kəndlərdə mal-qoyun da azalıb, onların səsi də! Qoyun-quzu səsi gəlməyən yer isə kənddən çox şəhərə oxşayır!!!

Dünyanı sevek!

Biz dünyanı sevsək, insanları, o cümlədən bütün canlıları sevirik.

Çünki canlıların hamısını Allah yaradıb. Və onların hər birinin yaşamaq haqqı var! Bunu kim anlamırsa, çox böyük günah ələyir. Həvalər soyuyandan, yəni payız - qış mövsümü gələndən bizim qonşuluğumuzda olan "Ruzi çörək, şirniyyat evi"nin girişinin ağzında bir pişik dayanır. Demək olar ki, sutkanın əksər saatını o, giriş yerində olur. Şüşə qapıya söykənib, içəridən gələn istiyə qızınır və özünü daha rahat hiss edir. Pəncərəmiz elə o şirniyyat evinə baxır.

Bu soyuq günlərdə yenə o pişik oradan əl çəkirmirdi. Və ən xoş anlar o idi ki, şirniyyat evində işləyən xanımlar gündə həmin pişiyə üç-dörd dəfə yemək verirlər. Amma istəsələr pişiyi ordan qova da bilərlər. O xanımların üreyindəki Allah sevgisi, hər bir canlıya olan məhəbbət ona qayğı göstərməyə yönləndirirdi və Tanrıya da xoş gedirdi. Təkcə insanlar Allaha dua eləmir, həm də dilsiz-ağızsız heyvanlar insanların onlara elədikləri yaxşılığa görə, Ulu Yaradana dua edirlər! Gəlin, dünyamızı və canlıları bax, "Ruzi çörək, şirniyyat evi"nin o gözəl insanları kimi sevek! Onda Allah da bizi yaxşı əməlimizə, böyük üreyimizə görə qoruyar!!!

Əbülfət MƏDƏTOĞLU
madatoglua@mail.ru

Beş il atasız...

Bu yazını başlamaq üçün tək-cə içimdə deyil, elə iş otağında da xeyli var-gəl etdim. Necə deyirlər, ipucu tapmaq müşkülə düşmüşdü. Üstəlik telefon zəngləri, gəlib-gedənlərin düşüncələrimə yaratdığı problemlər və bir də içimdəki narahətçilik demək olar ki, toparlanmağa imkan vermirdi. Birdən diqqətim yarpaqları azacıq büzülmüş dibçəkdəki "Ana ürəyi" çəkdi. Bu da elə bil qifilin açarı oldu. Dilimdən yaddaşıma, yaddaşımdan ürəyimə... Və beləcə, bir də gördüm ki, başlamışam yazmağa. Özü də gizlincə, kimsənin duymadığı bir şəkildə. Çünki bu yazı ürəyimə yazılırdı...

...Çox uzaqdan başlayacam. O qədər uzaqdan ki, o uzaqlığın yaşı ötən əsrin 70-ci illərinə gedib çıxır, məhz həmin illərdə orta məktəbin 8-ci sinfində oxuyanda bəlkədə də həyatımda ilk dəfə valideynin, atanamın, özümdən böyüklərin nələr çəkdiyini, hansı yükə çiyin verdiklərini anladım. Bu da səbəbsiz olmadı. Oxuduğum kitablar, xüsusilə "Anamın kitabı" məndə əməlli-başlı bir daxili çaxnaşma yaratmışdı. Sonra da bunun ardınca böyük Məmməd Arazın "Atamın kitabı"nı oxudum. Bir-birinə qarışan fikirlər, ürəyimdən keçirdiyim arzular və nəhayət, gözümün qarşısındakı əli qabarlı atam, anam həmin o anamın və atamın kitablarından oxuduqlarımı sanki təkrar-təkrar vərəqlətdi mənə. Səhərin şaxtasında, gecənin sərt ayazında çöldən, təsərrüfatdan qayıdan, amma yoruldum demədən mətbəxə qaçıb uşaqları üçün nə isə hazırlayan anamın və səbrlə onun açacağı süfrəni gözləyən atamın hər bir halı, hər bir hərəkəti yaddaşıma mismarlanırdı. İşdən gəlib dincəlməli olan bu adamların körpələri üçün necə təşəbbüslər, heç qətiyyət son dərəcə maraqlı bir səhnə, son dərəcə kövrək bir mənərə və son dərəcə də düşündürücü bir gerçəklik idi. İnsan övladı üçün oddan-alovdan keçər, dəyənlərin yanılmadığına mən onda bir daha əmin oldum və öz-özümə daxili bir qərara imza atdım. Heç kimə bəlli olmayan, tək-cə Allahın bildiyi bir qərarı içimdə pıçıldadım:

- Sizə oğul olacam! Sizin əzab-əziyyətlərinizin azacıq da olsa azalması üçün, unudulması üçün hər şey edəcəm!..

Həmin o uzaq illərdə yazdığım və ilk kitabımın ilk şeiri olan bu misraları da atama ünvanlamışdım:

*Heç kimdən, heç kəsdən umacağım yox
Gözü toxluğumla öyünmüşəm mən!
Anam qollarını yüyrük eyləyib -
Atamın çiyində böyümüşəm mən!*

Təbii ki, hər kəsə ana müqəddəsdir...ata gücdü, dayaqdı!.. Və hər kəs də anası, atası üçün fərqli və özəl bir dünyadı. Bu mənada anasızlığı, atasızlığı yaşayanlar mənimlə razılaşırlar. Çünki təbii qanun olsa da, biz heç birimiz ana, ata, ümumiyyətlə, doğmalarımızın, sevdiklərimizin itkisiylə barışmırıq. Bunu zaman-zaman içimizdə ağır kimi daşıyırdıq. Xüsusilə duyğusal adamlar bu itkilərdən çox üzülür-lər. Mən də bir oğul olaraq atamı itirəndə, döyüş meydanında və adi həyatda dostları, doğmaları son

mənzilə yola salanda bir daha anladım ki, böyük Məmməd Araz "Ana itirmişəm ana yaşında" deyəndə haqlı imiş. Özü də bütünlüklə, sözün nöqtə vergülünə qədər haqlı imiş. Və kiminsə dünyasını dəyişən valideynin yaşını soruşması mənə görə, bağışlanılmaz günahdır. Axı, anaların, ataların yaşı olmur!!!.

Dünən yuxuma gəlmişdin. Sonuncu dəfə gördüyüm geyimdəydin. Həmin geyimdə od biçməyə, on - onbeş qoyun-quzunu qabağına qatıb örüşə gedərdin. Necə deyirlər, çöl-bayır adamı idin Və bu geyimdə bəzən daş üstündə də oturdun, göy otluqda da dirseklənirdin, ağaca da söykənirdin. Amma maraqlıdır ki, süzülürdün, cırlı-mırdı bu paltarın. Hətta anam deyəndə ki, "Əşi çıxart onu əynindən, lap nimdaşlaşsın.", Deyirdin ki, fikir vermə, mənə belə rahatdı

Gəlmişdin yuxuma həmin paltarında, amma bu dəfə bir az küskün, incik adama bənəyirdin. Salamı da soyuq aldın, dilucu. Başa düşdüm günahımı. Az qala bir ildə ki, qəbrini zirayət etməyə, bir ildir ki, yolum düşməyib sən yatan o məzarın olduğun tərəflərə. Gərək bağışlayasan. Həm qayğılar çoxdu, həm maddi sıxıntılar, həm də ağır-acı imkan vermir. Yəqin xəbərin var, Səndə olan ağırılığın hamısı köçüb mənə. Mən də gecələr səhərə qədər qollarımı, ayaqlarımı ovuram, dizlərimi döyəcləyirəm, faydası yoxdu. Elə zoqquldayır ki, az qala ürəyim dayansın. Doğrudur, bu mənə bəraət qazandırmır, amma olanı deyirəm. Özün bilir-sən ki, heç vaxt sənə yalan danışmamışam və həmişə də düşünmüşəm ki, dünyanın ən böyük Adamı, ən böyük Atası sən-sən. İndi də bu fikirdə qalırım. Beş ildir bu fikirlə yaşayıram.

Təəssüf ki, Səni 2019-cu ilin martın 17-də cənnətə yola salanda o böyüklüyünün də sənle getdiyini anladım. İndi isə budanmış, qol-qanadı sözümlə baxmayan yarı-qurmuş bir ağac kimiyəm. Çünki güvəncim yoxdu, ata güvəncim!!!..

Baxışlarımız toqquşanda atam həmin o köhnə səsi ilə söyləyir:

- Tək bizim kəndimiz, evimiz talanmayıb ki... Bu dərdi çəkən tək biz deyilik ki, özünə fikir ver, hər gün qocalırsın. Nə yaşın var ki... Bir də fikir çəkməklə heç nəyi dəyişə bilməzsən!..

Doğrudan da, illər ötüb... Mən də yaşlaşmışam... Ata da olmuşam, baba da. Amma atama, anama verdiyim vədi gerçəkləşdirə bilməmi-

şəm. Hə, mən bu fikirləri sözə, yazıya köçürdükcə hardansa ağıma bir qığılcım kimi işartı düşdü. O işartı içimi də, ruhumu da alışırdı. Özüm də bilmədən başladım misraları pıçıldağa.

Yazdım ki:

Atamın ruhuna

*Səni yuxuda gördüm...
Yenə həmənlə sitildə...
Can köynəyin də həmənlə -
Uzandığın mitil də!*

*Çöhrən solğun - ağarmış
Kipriklərin titrəyir...
Sinən bir az qabarmış -
Barmaqların bürəyir...*

*Dodağımı dilinlə
İsladırsan bir təhər...
Gözələrin dibində -
Qürub edir bir səhər...*

*Baxışların "Əlvida" ...
Notlarında köklənib...
Sən ruha çevriləndən -
Nimdaş ömrüm təklənib!..*

*... Səni yuxuda gördüm
Yenə alında tər var...
Sənli günlərə döndüm -
Ürəyimdə tər qabar...*

...Dibçəkdəki gülün torpağını yumuşalda-yumuşalda özümə təsəlli vermək istəyirəm. Barmaqlarımın ucundakı torpağın hənirini hiss edirəm. O istilik damarım, qanıma işləyib. Bu məqamda nə vaxtsa yazdığım şeirin bir misrası ağılımın ucundan gəlib keçir. O şeirdə yazmışdım ki, torpaq çəkir adamı! İndi də hiss etdim bunu, özü də açıq-aşkar şəkildə. Hiss etdim ki, yerin üstündəki dostlarımın, güvəndiklərimin sayı azaldıqca, onların yerin altında sayı artıqca mən də torpağa tərəf, yerin altına tərəf yaxınlaşıram. Ara məsafəmiz ölçüsü bilinməyən bir sürətlə, bir qayda üzrə azalıb, qısalıb. Və kim istəsə, qısalan ömür də deyə bilər. Amma fərq etmir. Söhbət Allahın verdiyi ömrü elə onun öz diqqəti, nəzərləri altında yarpaqlarını tökməsidir, saralmasıdır, qocalması və yaxud sınıması, əylməsi... bir də kökündən qopmasıdır. Deməli, bu bəlli yoldan qaçmaq, çəkinmək, o yolu dəyişmək mümkün deyil. Elə bəlkə də bunun özü də bir gözəllikdir. Çünki dəyişilməyən bəlli yolu hər kəs özü kimi, öz adıyla, öz yerisi ilə keçib gedir...

*Mən indi
nə qədər
tənha olduğumu
və əslində*

*elə
tənhalıq üçün
doğulduğumu
sənin gözlərindən oxudum...
sonra da
sən
heç nə demədən
gözlərini qoyub getdin...
mən isə
oxuduğum gerçəyin
yedinci qatında
yəni
sənin tərkl edilmiş
həyatında
bir cəsəd kim
qaldım...*

***

Adətimdi, içimdəki düşüncələri, ağrı-acını, elə sevinci də qələmə pıçıldağanda, kağıza köçürəndə bir az rahatlanıram. Elə bil ki, yorğun, ağır bir işdən sonra ilıq suyun altından keçib sonra qarşımdakı buğlanı çayla baş-başa qalırsan. Onda özün də, sözün də dupduru olur. Yəni özün də, sözün də bir-birinə elə sarmaşır ki, onları ayırmaq, onları haralarasa yozmaq həm çətinləşir, buna həm də adam heç ürk də eləmir. Bu mənada mən dostlarımla həmsöhbət olanda, onlarla istənilən süfrə arxasında bir araya gələndə mənən, ruhən rahatlıq tapıram. Çünki anlayışla qarşılanıram, səbrlə dinlənilirəm. Hətta nöqsanımı da, yanlışımı da onu elə ustalıqla mənə həzm etdirirlər ki, heç ruhum da incimir. Bir də baxıb görürəm ki, onlar haqq olanı mənə öz dilimlə etiraf etdirirlər. Məhz bu yaşantılara görə, mən fələkdən zaman alanda ürk dostlarımı, ruh doğmalarımı axtarıram. Elə rahatlıq üçün də, özüm və dostlar üçün də...Hətta dəfələrlə bunu da etiraf etmişəm ki :

*Avara oldum, sərbəst oldum
Ağıma gələnlə sərməst oldum...
Özümə bablara tər-dəst oldum -
Mən şeir yazmağı tərgidə bilsəm...*

*Adıma yazılan yad daşa köçməz
Gördüyüm gözümə, yaddaşa köçməz...
İçimdən vərəqə, ya daşa köçməz -
Mən şeir yazmağı tərgidə bilsəm...*

*Min dadda, tamdadı balı, şəkəri
Qələmə çökdürür onu çəkəni!
Ürəyim olmazdı sözün nökrəri -
Mən şeir yazmağı tərgidə bilsəm...*

*Gecəni gündüzə calaq etməzdim
Ahları içimdə qalaq etməzdim...
Bu ömrü bir sısqa bulaq etməzdim -
Mən şeir yazmağı tərgidə bilsəm...*

*Əlimi dərgaha açmazdım bəlkə
Özümə özümə qaçmazdım bəlkə...
Ürəyə bu qədər acımadım bəlkə -
Mən şeir yazmağı tərgidə bilsəm...*

Bilmirəm, necə yazdım və ümumiyyətlə, nədən yazdım. Amma onu bilirəm ki, bu şeiri mütləq yazmalı idim. Ən azından ona görə ki, bu dünyada insanın bacardığı hər nədisə, onu icra etməsi labüddü.

Bir də ki, Allah hər kəsi bir misiya ilə yaradıb. Bax, bu mənada mən də içimdə doğulub ruhumun pıçıltısı olan misraları şeirə çevirdim. Necə alınmağı indiki anda mənim üçün o qədər də önəmli deyil. Axı, ruhum rahatlanıb. Və...

... Ruhun şad olsun ata! Mənsizliyin beş illik dözümlə baş əyirəm!..

Türkiyənin nəhəng texnologiya şirkəti Azərbaycanda fəaliyyətə başlayır

Türkiyənin nəhəng texnologiya şirkəti, proqram təminatının hazırlanması, sistem inteqrasiyası, texnologiya xidmətləri sahəsində 27 ildən çox təcrübəyə sahib olan "Bilge Adam" Azərbaycanca gəlir.

Bu barədə Rəqəmsal İnkişaf və Neqliyyat Nazirliyindən məlumat verilib.

Bildirilib ki, şirkət innovasiya və Rəqəmsal İnkişaf Agentliyinin təşəbbüsü ilə ötən il 19 aparıcı türk şirkətinin Azərbaycanca səfəri çərçivəsində yerli biznes mühiti ilə tanış olub, əməkdaşlıq formatlarını dəyərləndirib. Bunun nəticəsi olaraq burada öz tömə şirkətini açacaq şirkət ilk fəaliyyətinə İnnovasiya və Rəqəmsal İnkişaf Agentliyinin həyata keçirdiyi "Technest" təqaüd proqramı ilə əməkdaşlıq çərçivəsində start verəcək. Belə ki, şirkət həm öz texnoloji həlləri ilə, həm də güclü akademik heyəti ilə İKT sektorunda insan kapitalının inkişafına yönəlmiş layihələrdə iştirak edəcək. Şirkətin növbəti dövrlərdə Azərbaycanda fəaliyyətini və xidmət sahələrini genişləndirməsi nəzərdə tutulur. Xatırladaq ki, 22 fevral tarixində İnnovasiya və Rəqəmsal İnkişaf Agentliyi ilə "Bilge Adam" şirkətinin nümayəndələri arasında ikitərəfli görüş baş tutub. Müzakirələrdə əməkdaşlıq çərçivəsində potensial atılacaq addımlar və hədəflər müəyyən olunub.

Qeyd edək ki, "Bilge Adam" şirkətinin "Technest"lə əməkdaşlıq çərçivəsində ölkədə rəsmi fəaliyyəti aprel ayından etibarən başlanılması planlaşdırılır.

Şəfa Vəli

Dünya ədəbiyyatına ümumi nəzər saldıqda qarşımıza maraqlı mənzərə çıxır: xüsusən ümumiləşməyi. Bu gün klassik sayılan əksər əsərləri bizə miras qoyan, zəkasına heyran olduğumuz, düşüncələrinin dolaylarında dizlərimizin giri tutmadığı müəlliflər belə, bir məqamda oxucunu düşünüb. "Oxucunu düşünmədən yazıram"... Mənim də oxucunu düşünmədən yazdığım yazılar var. Mənim də oxucunu düşünmədən yazmağa başladığım yazılar var... Və bütün səmimiyyətimlə deyirəm ki, istənilən müəllifin yaradıcılığında hər iki növ yazıdan da mövcuddur. Son abzasda, son cümlədə xüsusluqdan çıxır yazdıqlarımız, olur "ümumun malı". Bu "ümumun malı"nın altına iri, qalın şriftlərlə adımları yazmağımız isə bahalı əl çantasını istəhsal edən "moda evi"nin reklam arzusundan başqa bir şey deyil.

Ümumiləşmə bizi qələmimizi (indiki dövrdə klaviaturamızı) fərqli janrlarda sınağa sövür edir. Bütün janrlarda uğurlu oluruqmu? Sual böyükdür... Sual mürəkkəbdür... Sual bəsitdir...

Bu sualın ən hazır cavabı Qulu Ağsəsin yazdıqlarıdır. O, istənilən janrdan uğurlu yazır. Çünki bütün yazılarını bərabərliklə "ümumun malı" kimi yazır. Onun heç bir şeirində, heç bir əsərində "mənimdir!" iddiası yoxdur. "Hamınıdır", "dünyanıdır", "bütün bəşəriyyətdir" var. Bu gün belə, qəribə anlarda yadımıza düşən Fərqanə Mehdiyevadan yazanda sözlər güzgü kimi baxır-Fərqanə xanımın şeirləri ilə öz şeirləri arasındakı "fərdlilik" çayını bu tayında durub deyir: "Fərqanə hamının Fərqanəsiydi; sağlam vaxtı da, xəstə olanda da!"

Fərqanə xanım haqqında illərdir bir cümlə də yazı bilmirəm. Onu, sadəcə, xatırlayıram. Gözəl xatirəmdə Fərqanə xanım mənim. Bircə onu istəyirəm ki, Fərqanə xanım insanlara necə gözəl xatirələr qoyub getdiyini biləydi...Bəlkə də, bilir?!

"Adamı qaçdığı yerdə yaxalayan şeirlər.."

Filoloq Kəmalə Umudovanın "Adı soyadını eşidən şair" kitabını 2 günə oxudum. Daha doğrusu, 1 günə oxudum, 2-ci gün zehnim əsir alan cümlələrə bir də döndüm. Kəmalə xanım yazır: "Poetik mətnin oxunması, təhlili öz mürəkkəbliyi ilə hər zaman böyük marağa səbəb olur, çünki hər bir doğru oxuma növü bəti anlama mərhələsinə təkən verir". "Bu şeir məni çəkib apardı..." dediyimiz məqamın elmi izahıdır...

Bir cümlə var ki, Kəmalə xanım məni gülümsətdi: "Qulu Ağsəsin şeirləri qaçdığı yerdə yaxaladı məni". Nə yalan deyim, Qulu Ağsə bəxtəverlik vermədən oxumağa davam edə bilmədim. Təkcə bu cümlənin xətrinə şeirimizin altında adımları yazıb yaradıcılığımızı, yaratmaq qabiliyyətimizi "reklam etməyə" deyər!

Kəmalə xanım Qulu müəllimin xatirələrə sadiqliyindən də yazıb: "Qulu Ağsəs Qarabağın, Ağdamın, doğma kəndi Abdal-Güləblinin amansız, fəlakətə dolu işğal tarixini yaşadı, amma acıların poeziyanın azad ruhuna üstün gəlməsinə, onu buxovlamasına izn vermədi". Çünki Qulu Ağsəs Qarabağın xoş vaxtını, Ağdamın ağ gününü, Abdal-Güləblinin yurd olmasıyla öyünməsinə olduğu kimi saxlayıb xatirə sandığında. Qoymayıb ki, üstünə bir damcı kənd tozu düşsün, göz yaşını nəmletsin. Hətta zaman-zaman "ah"larının qarşısını almaq üçün həsrət ocağı da qalayıb xatirə sandığının qapağı üstündə. Boğazında tənqiyən nəfəslər "ah" olmayıb, ocaq üfürüyü olub...

"Yaradıcı düşüncə kamil insan axtarışından doğur"-deyir Kəmalə Umudova. "Şair eqosu" cəlalanmamış almaz, əhlilləşdirilməmiş istedaddır. Aylarla, illərlə o almazın cəlalanmış formasını, o istedadın mədəniliyini göstəririk dünyaya. Özü müzlə tək qalanda-daxili yolçuluğumuzda isə biz həmkəmiyyət-cəlalanmamış, əhlilləşdirilməmiş yaradan. "Kamil insan" bəşər üçün arzudan çox məqsəd olmalıdır-bunu bütün dinlər deyir. Şair isə bunu arzula-maqla, kamil insanı axtarmaqla yetinməyi bilir. Daxilində o kamillikdən bir zərrə də olmasa, şair olmazdı ki?!

Dərketmənin intəhasız əzabından xilas olmaq üçün iki bənd şeir

oxumaq çarə deyil. Olmayacaq da... İki bənd şeir yazmaq? Hə, bu olar. Kəmalə xanımın yazdığı kimi: "Həqiqəti və azadlığı dərk etməyin bədeli var". Qulu Ağsəs dərk etdiklərinin bədelini ödəyib/ödəyir yazdıqlarıyla. Yoxsa bilinən həqiqəti çoxüzlü piramida kimi o yan-bu yana çevirərdimi? Yoxsa yazardımı ki: "Cəsurular sevirilər, Qorxaqlar sevilir"?!

...Kəmalə xanım bu fikirdədir ki, şair müəyyən təsirlərlə "dil tapmalıdır". Məmməd Arazın o məşhur misraları gəldi dilimin ucuna: "Hayatda "ürəklaş", "sevleş" demirlər,

nı görürük. "Meşə görməmişdim belə arxayın, Mən belə narahat dağ görməmişdim..." Meşə nəyə arxayındı? Dağ niyə narahatdı? Bu sualların cavabını tapmaq Qulu müəllim bizim oxucunun öhdəsinə buraxıb. Özü bildiyi cavabları bizə deməzdə, meşənin sirtini açmaz. Biz arxayın meşəni, narahat dağı (bəlkə də, dağın strukturu fərqlidir, zirvəsi yastıdır, sinəsi yarğan doludur, kim bilir?!) düşünə-düşünə fantastik roman yazacağıq. Son nöqtəsinə qoyanda "shift+delete" edəcəyik: Qulu müəllimin iki misrası həmin roman-

nin əzabından xilas olmaq üçün bir şeir yazaram-ən asan yolu seçmək, özümü özümdən xilas etmək şansım var. "Ol!" əmri mənə də aid deyilmi?!

"Nəçə kərə söz göndərdin, ərin-dim, yazmamadım..."-deyir Qulu müəllim bir şeirində. Yazmasaq da, o şeir zehnimizdə özünə yer edir, bir gün yol getdiyimiz yerdə heyranlıqla baxdığımız üfüqün üstünə axır gözlerimizdən.

Dərd odur ki, indi yaşamağa ərinir. "Bu gündən sabaha iş saxlama!"- öyüldülmüşdü nə vaxtsa məni anam. Saxlayıram indi, sabah da oyanmağa, günə başlamağa səbəbim olsun deyər... Göndərdiyi şeirləri yazmağa ərinirdi üçün Qulu Ağsəsdən küsməyən Tanrının bağışlamaq bacarığına güvənərək yaşamağa ərinirik.

Tanrının yanında ömür rəfləri boşdu, biz yaşayıb o rəfi dolduruq, qaytarırıq Tanrının özünə. Tanrı da bizi-ömürləri kitab kimi oxuyur, yeni yazdığı tələdə əvvəlki nəticələri görür. Tanrı da qafiyələri təkrarlayır, söz oyunu oynayıb. Amma hamımızın Tanrıya erkli çatmır ki, Qulu Ağsəs kimi deyər: "Sən ordan bir boş şey göndər, Doldurub geri qaytarım..."

Kəmalə Umudova bu kitabı yazanacan Qulu Ağsəs yaradıcılığını ciğir-ciğir gəzib, hər mamırlı daşa sığal çəkib, hər qaya xinasında barmaq isladib-kitabın sonunda gəldiyim qənaət bu oldu. "Az qalıb" şeirində isə Qulu müəllimin gəldiyi bir qənaətlə rastlaşdım:

(Bir gün)

**Yaddaşlar üzünəçək,
Dostlar varaqılacaq.
Baxışlar sıyrılıacaq
Körpü ciğirlər üstəndə!**

"Olacaq" deyir, gözləntisini qoyur oxucunun baxdığı yerə. Di gəl, ilk oxunuşda oxucu Qulu müəllimin şifrlə misralarındakı həqiqəti çözü: bunların hamısı olub, hamısını yaşayıb Qulu Ağsəs. Yaşayıb və özündən sonrakılara anladır. Ümid deyil, güman deyil "olacaq"; qənaətdir, qəti qənaət.

Qulu müəllim bircə onu demir ki, "Oranın-(Qarabağın) adamları quş kimi oxuyanda" nə oxuyur?

"Ayaqlaş" deyirlər bu həyat ilə... Sonra da Qulu Ağsəsin idrakını həyata adaptasiya etməkdən bütün yaşama mexanizmlərini sınaqdan çıxarmaq arzusunu düşünürəm. Bir daha əmin oluram ki, Qulu Ağsəs bu arzusuna heç vaxt çatmayacaq. Müəyyən anlar olub/olacaq ki, həyatın içində olacaq, vəssalam! O "içdən"-yaşamın verdiyi amansız əzablarla mübarizədən də dırnaqlarının altında kainatın DNT-si ilə çıxacaq: ya bir şeirlə, ya iki esse ilə...

Qulu Ağsəs ənənəvi şeirin formasından çox uzaqdı, amma mənasına doğmadı. "Gözəl dünya"dan incikliyi onun faniliyi ilə deyil, özünün "qonaq" olmağı ilə ifadə edir. "Şair təvazökar olmaz", hə, amma şair dünyaya, tələyə hökm etmək iddiasına da düşməz. Üstəlik, dünyanı, həyatı, insanları, ən kiçik eşyalara belə, təqdir etməyi hamıdan yaxşı bacarar. "Bircə eybi var ki dünya gözəlin Məni qucağına qonaq yazdırıb". Bu misralarda bəz Qulu müəllimin təvazökarlığını deyil, təqdir etmə, qədirilmə bacarığı-

di elə...

"Ustanın əli işi-şeyirdi" misrasının davamıdır "İçiyən danışanın deməyə sözü olmaz...". Sus, əli işi-şeyirini göstər, şair! Şeirlər də şairin şeyirdədir; əsili üz ağardar, bədəsili başı önə eydirər. "Bədəsil şeir varmı?" deyər soruşmayın, günaqlarımızı etiraf etdiyimiz bütün şeirlər nankor övdlərdir. Biz onların adını çəkmirik, barmağımızı onlara tuşlamırıq, onlarla fəxr edib sinəmizə döymürük. Amma onlar hər yerdə müəllimin kim olduğundan danışır.

Kəmalə xanım yazır: "Tanrını görə bilmək məqamında özünə yetişən abiddir, arifdir Qulu Ağsəs". Və ya "Qulu Ağsəs öz duyğularını kosmik varlığın təzahürü kimi qəbul edir". Mənsə Qulu müəllimin "Kim kəşib sən olan yerdə Söylə, yolu-yolağı?!" misralarında bəşəriyyətin indiyədək axtarmaqdan çəkdiyiyi bir həqiqətin eyhamını tapdım. İnsanla Yaradan arasındakı qorxu, vahimə qatı nə vaxt, necə yarandı? Yox, axtarmayacağam... Dərketmə-

Zabuxçay su anbarı bu il istifadəyə verəcək

"Bu ilin ortalarına kimi Laçın rayonunun Zabux kəndində su anbarının tikilib təhvil verilməsi gözlənilir".

"Report" xəbər verir ki, bunu Azərbaycan Dövlət Su Ehtiyatları Agentliyinin sədri Zaur Mikayılov Bakı Su Həftəsi Beynəlxalq Konfransının ("Baku Water Week Conference") açılış mərasimində deyib. "Azərbaycanda 20-yə yaxın kanalın bərpa olunması nəzərdə tutulub. Hazırda onlardan 6-sının bərpa olunması istiqamətində işlər davam edir, 2-də işlər artıq başlama üzrədir, 12-də isə hazırlıq işləri bitmək üzrədir. Bundan başqa 13 anbarın yenidən qurulması məsələsi var. Onlardan 2-si bərpa olunub, - deyər o qeyd edib. Z.Mikayılov əlavə edib ki, paralel olaraq digər anbarların texniki-iqtisadi əsaslandırılması aparılır.

Qeyd edək ki, Həkəriçay üzərində Zabuxçay su anbarının tikintisi üzrə layihəsmeta sənədlərinin hazırlanması və tikinti-quraşdırma işlərini Türkiyənin "Cengiz İnşaat Sənaye və Ticarət" A.Ş. aparır. Bu işlərin görülməsi üçün şirkətlə 128,2 milyon manatlıq müqavilə imzalanıb.

Ölkəmizin Çaylar Günü yaxud Sərvətimiz: 8550 çay, 450 göl, 136 su anbarı

Uca YARADAN cənnət yurdumuza təbii ehtiyatları səxavətlə bəxş edib. Dünyanın qan damarı hesab edilən çaylar sarıdan da bəxtimiz gətirib. Ölkəmizdə Kür, Araz, Qanıx, Qabırçı, Ağstafaçay, Şəmkiçay, Tərtərçay, Qusarçay, Viləşçay, Lənkərançay, Əsrəkçay, Zəyəmçay, Gəncəçay, Kürəkçay, Katexçay və Əyriçay çayları var və bizim sərvətimizdir.

Adalet.az xəbər verir ki, planetin yaşama səbəblərindən biri olan çayların gündəlik həyatımızda nə qədər mühüm əhəmiyyət kəsb etdiyi ilə bağlı məlumatlılığı artırmaq dünya əhalisi üçün vacib oldu və elə bu səbəbdəndə hər il martın 14-də Beynəlxalq Çaylar Günü qeyd olunmağa başladı.

Bəli, bu ekoloji təqvim 1998-ci ildə təsis edilib. Beynəlxalq Çaylar Günü su hövzələri, onların problemləri barədə cəmiyyəti məarifləndirmək məqsədi daşıyır. Hər il bu günlə əlaqədar müxtəlif tədbirlər və aksiyalar keçirilir.

Oxucularımıza məlumat olaraq bildiririk ki, Azərbaycan ərazisində irili-xırdalı 8550-dən artıq axar sudan ibarət çay sistemi vardır ki, onların bütövlükdə ümumi uzunluğu 33665 km. təşkil edir. Bütün bu çayların su toplayıcı sahəsi

85600 km² qəbul edilir. Çayların 7550-sinin uzunluğu 5 km-dən az olan çaylardır. Qalan 800 çaydan yalnız 65-nin uzunluğu 50 km-ə qədər, 735-nin uzunluğu isə 6 km ilə 50 km arasında dəyişir. Azərbaycan ərazisindən axan ən iri çaylar Kür və Araz çaylarıdır.

Çay sularının ehtiyatlarının 67-70%-i qonşu ölkələrin ərazisində, qalanı isə (yerli axım) ölkəmizin daxili çaylarında formalaşır. Çay sularının ümumi təbii ehtiyatları 28,5-30,5 km³, qonşu ölkələrdən transserhəd çaylarla daxil olan su ehtiyatları 19,0-20,5 km³, yerli axım 9,5-10,0 km³ təşkil edir. Azərbaycanda 394 km² sahəsi olan 450-yə yaxın göl mövcuddur, onlardan onunun

su səthi 5 km²-dən artıqdır. Göllərdən bəziləri şirinsulu, digərləri şorsulu göllərdir. Ən böyük göl Kür-Araz ovalığında yerləşən Sarısu gölüdür. Onun sahəsi 65,7 km², tutumu 59,1 milyon kub metrdir. Candargöl Gürcüstanla sərhəddə yerləşir, sahəsi 10,6 km², tutumu 51 milyon m³-dir. Azərbaycanda 136 su anbarı və süni sularları yaradılmışdır, onların ümumi sahəsi 982,84 km², ümumi həcmi isə 21464 mln.m³-dir.

Hər birinin həcmi 1 mln.m³-dən çox olan 64 su anbarı vardır. Su anbarları həm çaylarda (məcrə su anbarları), həm də çaylardan kənarada yerləşirlər (məcradan kənar su anbarları). Respublikanın ən iri Mingəçevir su anbarı 1953-cü ildə istismara verilib,

İçməli su məqsədilə istifadə edilən əsas su anbarları Ceyranbatan, Taxtakörpü, Şəmkiçay, Mingəçevir, Xənbulançay və Viləşçay su anbarlarıdır. 2010-2019-cu illərdə Azərbaycanda məhsuldarlığı saniyədə 19 kubmetr olan 44 yeni su mənbəyi yaradılıb.

Sərvətimizi sevak, qədrini bilək!

Əntiqə Rəşid

Balaca vaxtı kimsə bizdən soruşanda hansı xalq qəhrəmanlarını tanıyarsan, ağılımıza birinci gələn ad Koroğlu, ikinci ad isə Qaçaq Nəbi olardı.

O, Nəbi ki, yerli mülkədarların zülmündən cana doymuş və ömür-gün yoldaşı Həcərle birlikdə dağlara çəkilib. O Nəbi ki, kasıbın -fağırın haqqına girən azğınlaşmış bəylərə-xanlara qarşı mübarizəyə başlayıb, son nəfəsində yoxsul kəndlilərin dostu olub, darda onların köməyinə çatıb. O Nəbi ki, çar hökumətinin yerli nümayəndələrinin xalqa sitəmini, işğalçı münasibətini özünə sığdırmayaraq onlarla sonadək vuruşub. Silahı öləndək yerə qoymayıb. Xalqına arxa çevirməyib. Xalq da onu illər keçsə də, unutmayıb, sevib, ehtiramla yad edib. Adalet.az xəbər verir ki, Qa-

70 illik hakimiyyəti dövründə arxivlərdə gizli saxlanıb, nəşrinə izn verilməyib, nəhayət, 2011-ci ildə nəşr edilib. Bəhlul Behcət bu xalq qəhrəmanlarının milli, etnik kimliyinə dair yer alan mübahisələrə, guya onların kürd olmasına dair yazılanlara məqamında dürüst qiymət, dəqiq bilgi verərək yazır: "Aşağı və Yuxarı, hər iki Mollu türk qövmünə mənsubdur. İrandan Şuşaya qaçaq mal daşıyan tacirlərə 10 il mühafizlik, bələdçilik, nökrçilik etmiş etibarlı, qorxubilməz kəndçi balası Nəbinin danışığı da sadə, təbii, dialekt, şivə sözləri müəllifdə olduğu kimi saxlanıb." Nəbi atlılara tərəf çağırır dedi:-ey binamuslar, yenə düşmə-sünüz Mahmudun dalına şotdadır-sınız. Adınızı bəy qoyub camaatı yığ-b tökürsünüz mənim üstümə...Adə, ay kürd, mənə güllə at-

dən ayrılıb kazakların onların izinə düşüb-düşmədiklərini, eləcə də kazakların sayını, getdikləri istiqamətləri öyrənmək üçün orada gizləni-b qalır. Nəbinin əlindən yanlıq olan erməni hampaları bunu bilib gecə ilə onun düşdüyü evi tapıb mühasirəyə alır, Mehdini işgəncə ilə öldür-ürlər.

Nəbi qardaşının ölüm xəbərini, nəşinin düşməni əlində qalmasını eşidən kimi dəstəsiylə gecə geri qayıdır, ətraf dağlarda gizləni-b firsət gözləyir.

İyulun 23-də öz dəstəsi ilə kəndə girməzdən əvvəl silahdaşlarından iki nəfəri kazak çaparı qiyafəsində göndərərək, Ordubad həbsxanasından qaçıb guya bu kənddə gizlənen Qəmbər adlı bir dostağı tutmaq üçün pristavın kəndə gələcəyini hampalara xəbər verirlər On-ların arxasınca "qəza rəisi" və "18

"Qaçaq Nəbinin keçəcəyi ehtimal olunan dağ, dərələrin ayrı-ayrı yerlərində gizli mühafizə qərgahları qurulmuşdur. Ostrouxovun dalınca adam göndərməklə onu da vuruşma yerinə tələsdirdim. Tezliklə döyüş yerinə poruçik şahzadə Şahruxun başçılığı ilə kazak dəstəsi də gəlib çıxdı. Tərəflər arasında döyüş axşama kimi davam etdi. Sayca üstün olan hökumət qüvvələrinə müqavimət göstərmək əhəmiyyətsiz olduğundan Qaçaq Nəbi qaranlığın düşməsindən istifadə edərək oradan uzaqlaşdı. Atışmalarda qaçaq dəstəsindən iki nəfər öldürüldü".

Bu döyüşdə Çənnab kəndinin yüzbaşısı erməni Ter-Sarkisovun komandiri olduğu ermənilərdən ibarət dəstə atışmada fərqləndiyinə görə, o özü və dəstənin üzvləri general-leytenant Frezedən qızıl saat və digər mükafatlar alırlar.

Hekayə müsabiqəsinin nəticələri açılıb

Səhiyyə Nazirliyinin İctimai Səhiyyə və İslahatlar Mərkəzinin (İSİM) Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin (AYB) "Ulduz" jurnalı ilə əməkdaşlıq çərçivəsində keçirdiyi hekayə müsabiqəsinin yekunlarına həsr olunmuş tədbir keçirilib.

Tədbiri "Ulduz" jurnalının baş redaktoru Qulu Ağsəs giriş sözü ilə başlayıb: "Belə bir layihənin tez-tez olmasını arzulayırdıq. Səhiyyə məsələləri ilə yaradıcı təşkilatların əməkdaşlığı tədqiqəlayıqdır. Məişət zorakılığı halları bütövlükdə cəmiyyə-

yət üçün təhlükəlidir və yalnız məqsədyönlü yanaşma, geniş maarifləndirmə ilə bu problemin həllinə nail olmaq mümkündür. Çox təəssüf olsun ki, televiziyalarda bir çox proqramlar, seriallar məişət zorakılığını təbliğ edir. Hansı kanala baxır. İnsanlar bir-biriləriylə dalaşır, ya da bir-biriləri təhqir edirlər. Çox sevincidici haldır ki, artıq aidiyyəti qurumlar tərəfindən ciddi xəbərdarlıq aldılar."

İSİM-nin direktoru Qəhrəman Haqverdiyev məsələnin ciddi şəkildə mövzu predmeti olduğunu qeyd edib:

"Müsabiqənin təşkilində əsas məqsəd odur ki, gənc nəsildə tolerantlıq, dözümlülük, qarşılıqlı anlaşılma anlayışını yüksək şəkildə inkişaf etdirərək Ailədaxili problemlərin dinc yolla həllini tapması üçün mütləq şəkildə insanları psixoloji dəstək almalarıdır. Çözülməsi asan olan məsələlərin sonu ölümlə və ayrılıqla bitir."

Çox təəssüf ki, bu bir reallıqdır. Gənc oğlanlarımız əsl kişi kimi, gənc qızlarımız isə əsl ana kimi yetişib, tərbiyə almalıdırlar. Burada səhiyyə təşkilatlarıyla yanaşı, məsələnin mənəvi tərəfi ədəbiyyatın üzərinə düşür."

Tənqidçi-ədəbiyyatşünas Seyfəddin Hüseynli, İSİM-nin Səhiyyə kommunikasiyası şöbəsinin müdiri Laura Quliyeva, yazıçı-publisist, əməkdar jurnalist Zəmfira Məhərrəmli çıxış edərək bildiriblər ki, məişət, eləcə də gender əsaslı zorakılıqla mübarizə aparmaq üçün müvafiq qurumların əlaqələndirilmiş şəkildə fəaliyyət göstərməsi, əhali arasında geniş təbliğatın aparılması zəruridir.

Sonra "Məişət zorakılığına yox deyək!" mövzusunda təşkil olunan hekayə müsabiqəsinin finalçıların hamısı qalib elan olunub: Arif Rəhimov ("Zərif və kövrək məxluq"), Azər Musaoğlu ("Fidan"), Fatimə Bayramova ("Bağlı qapı arxasında"), Maya İmran ("Humay Atabəy"), Rəşid Bərgüşadlı ("Otiti"), Şəfa Vəli ("Quşxanadan reportaj"), Zəmfira Məhərrəmli ("Ailə sənin məbədidir").

Qaliblərə diplom və xatirə hədiyyələri təqdim edilib.

İSİM-nin direktoru Qəhrəman Haqverdiyev qeyd edib ki, Belə müsabiqələrin gələcəkdə davam etdirilməsi və seçilmiş hekayələrin ayrıca kitab şəklində çap edilməsi gözlənilir.

Qeyd edək ki, müsabiqənin informasiya dəstəyi "525-ci qəzet"dir.

Əntiqə Rəşid

Əntiqə Kərimzadə

128 il əvvəl dostunun güllələdiyi Qaçaq Nəbi kürdmü, türkmü? - Bəhlul Behcətdən cavab

Qaçaq Nəbi 1854-cü ildə Zəngəzur qəzasının Aşağı Mollu kəndində (indiki Qubadlı rayonunda) anadan olub. 1896-cı ilin 12 martında Nəbi Kərbəladan dönərkən Türkiyə ilə İran sərhədi arasında olan Larni kəndində rus casusları tərəfindən əvvəlcədən hazırlanmış pusqunun qurbanı olub. Nəbinin xatirəsi indi də Azərbaycan xalqının qəlbində yaşayır. Onun qəhrəmanlığını əks etdirən dastanlar, nəğmələr, şeirlər sۆylənilir.

Qaçaq Nəbi haqqında yazılan məlumatları oxuyarkən qarşıma Facebookda "Qafqaz Kürd Gəncləri" adlı səhifə çıxdı. Səhifə israrla Qaçaq Nəbinin Qafqazda bir Kürd üsyançı olduğunu öndə sürürdü: "Qaçaq Nəbi adlandırılan gənc Nəbi, Kürdlərə xas olan bir şəkildə Zəngəzur və Naxçıvan dağlarına çıxır və dağlarda yaşamağa başlayır. Kürd Nəbi Zəngəzur və Naxçıvan dağlarında qorxmada partizan (gerilla) müharibəsi aparır". Düzü belə gülcünc bir "fakt"la Nəbini kürd etməyə çalışanların hansı separatizm qulluq etdiyini bilmirəm, amma adıgedən FB səhifəsinin yarada yaradıldığı, kimlər tərəfindən istifadədə olduğunu bilinmədiyi üçün bu səhifənin düşməni dəyirmanına su tökən bir dəstəyə aid olduğu məlum olub.

Əslində bu taxtabaş adminə anlatmaq lazımdır ki, qaçaq həyatına başlayan hər kəs dağları seçir. Qaçaq Kərəm, Qaçaq Gülsüm, Qaçaq Nəcəf, Qaçaq Mayıl, Dəli Alı və ərələri heç vaxt düzənlili özərlinə yurd seçməyiblər. Dəstəni qorumaq üçün mütləq uca dağların qoynu, sıx meşələrin arası vacib amil olub.

Qaldı ki, Nəbinin kürd ya türk olması məlumatına, bunun açıqlamasını, Nəbinin həmyerlisi, 1869 -cu ildə Qubadlı rayonunun Dondarlı kəndində anadan olan, Zəngəzur qəzasının qazısı, folklorşünas alim Bəhlul Behcət Qaçaq Nəbinin dostları, tanışları, qohumları hələ bitib tükenmədiyi vaxtlarda, onların şahidliyi ilə 1920-ci ildə açıqlığa çıxarıb. Behcətin tutarlı faktların dili ilə yazdığı "Qaçaq Nəbinin tarixi" kitabı Qaçaq Nəbinin həyatına və mübarizəsinə həsr olunmuş ən sistemli, zəngin, etibarlı, əhatəli mənbədir.

Bunu da tarix üzrə fəlsəfə doktoru Hacı Nərimanoğlu deyir: "1920-ci illərdə qələmə alınmış 55 başlıqdan ibarət bu əsər hələ Sovet ideologiyasının tam və qəti qələbə çalmadığı, repressiyaların tüğyan etmədiyi illərdə yazılıb, əlyazması sovetlərin

masanız da, o diğər bəylərə də qoşulmayın! Nəbi bu davada divan atısını çox kürsütdü" və sair".

Bəhlul Behcət dübarə yazır: "Nəbiyə Osmanlıdan hədiyyə göndərilməmiş "Aynalı" tüfəngi, Rüstəmbəyovun ilxısından seçdiyi cins Bozatin da idisə, o biri yandan da Nəbinin dəfələrcə sınaqdan keçirdiyi savaş, döyüş taktikasında idi. Nəbinin hərəkət və fəaliyyəti üçün dağlıq yerlərdə olub ətrafında möhkəm sığınacaq rolun oynayan qayalar və dağlar olan ərazilər əlverişli idi, açıq və düzənlik yerlərdə qalmaq Nəbi üçün heç əlverişli deyildi, qorxulu idi..."

Qaçaq Nəbinin üsyançı bir qaçaq olduğu o qədər mühüm əsaslara şamilidir ki, onun kimi ikinci bir Nəbini Azərbaycan məmləkətində xatırlamaq çətindir. O çar hökumətindən qaçmışdı. Ona Naxçıvandan baş verən bir olay üstündə haqsız yerə 8 il katorqa cəzası verilib Şuşaya aparılarkən sıldırım dağ keçidindən qolubağlı üzəuşağı özünü atmışdı. Onun qaçmasına səbəb şəxsi arzu və fərdi cinayət üstündə olmamışdı."

H.Nərimanoğlu yazır: "Behcətin kitabındakı "Qaçaq Nəbinin Xinzirəyə hücumu və Gorusun pristavı Bedrus bəylə keşişi öz evində öldürməsi", "Qaçaq Nəbinin dağbəyi Ginkor Qrikor öldürməsi", "Nəbinin Xuçmanski Lütvəli bəyi öldürməsi", "Nəbinin qardaşı Mehdinin Ordubadın Qarçıvan kəndində ermənilər tərəfindən öldürülməsi və intiqamı" və sair başlıqlı yazılarda bədnam ermənilərin mənfur niyyətləri, Azərbaycan-türk əhaliyə qarşı kin-küdurəti və cinayətləri müqabilində Nəbinin onlara verdiyi cəzalar yerli-yataqlı əks olunub.

1894-cü il iyulun 20-də Nəbinin qardaşı Mehdi Ordubad qəzasının Qarçıvan kəndində qaçaq dəstəsin-

kazak" kəndə daxil olur. Kəndin hampaları və keşişləri "rəis" in pişvaza çıxırlar. Hamını məsləhət üçün kilsəyə yığırlar, qapı bağlanılır, üst geyimlər atılır, erməni başbilənləri qarşılarında Nəbini və qaçaqları görəndə hesab verəcəklərini anlayıb tir-tir əsir, onun ayaqlarına döşənirlər.

Qəti törəmələrin bir neçəsi qaçaqdan qaçıb aradan çıxsa da, qalanların cəzası ağır olur, kəndin erməni varlıklarından toplanan qəniməti 17 dəvəyə yükləyib Arızın o tay-bu tayında yolboyu ərazilərdə yaşayan kasıb-kusuba paylayırlar. Mehdinin nəşi yaxınlıqdakı müsəlman kəndində etibarlı dostların yardımı ilə gizli dəfn edilir. Tiflisdə çıxan "Kavkaz" və digər qəzetlərdə gedən məlumatda hampa və varlı keşişlərdən qarət edilmiş əmlakın dəyərini 29 min rubl dəyərində olduğu bildirilirdi. Xəyanətəkar ermənilərə layiqli dərs olan Qarçıvan qisası bu gün də xalqın yaddaşında yaşayır".

Kitabi hər kəs oxusa daha yaxşı olar, Qaçaq Nəbini kürd bilənlər də, türk bilənlər də...Çünki o əsl xalq qəhrəmanı idi..."

Bəhlul Behcət tez-tez arxivlərinəndə əldə etdiyi sənədlər, yazışmalardan da nümunələr gətirir, Nəbinin artıq Rusiya və İranın başağrısına çevrildiyini faktlarla göstərir: "Nəbi son vaxtlar qaçaq ailələrini incidən, sürgünə göndərən Çar məmurlarının bir neçəsini də öldürmüşdü.

Vedili qaçaq Xanbala Sultanoğlu və Sibir sürgünündən qaçıb özünə dəstə toplamış qaçaq Heydərin də Nəbinin dəstəsinə qoşulması ilə dəstədəkilərin sayı ilk dəfə 80 nəfərə qalxmışdı. 1895-ci il sentyabrın 16-da Qaçaq Nəbinin növbəti dəfə Naxçıvana gəlişi A.Frezenin A.Şeremetyevə yazdığı təliqədə belə təsvir olunur:

Məcburi köçkünlərin 95 faizi öz doğma yurdlarına qayıtmaq istəyir

Azərbaycan Respublikası Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsinin dəstəyi ilə Azərbaycan Diplomatika Akademiyası İnkişaf və Diplomatika İnstitutu və Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyinin İqtisadiyyat İnstitutu tərəfindən "Əhalinin geri qayıdışının və ərazilərə inteqrasiyasının təmin edilməsi məqsədilə məcburi köçkünlər arasında sosioloji sorğunun keçirilməsi və ilkin proqnozların hazırlanması" layihəsi həyata keçirilib.

Adalet.az xəbər verir ki, layihənin Dövlət Komitəsinin təşkil olunmuş tədqimatında onun məqsəd və məramı barədə ətraflı məlumat verilib. Layihənin koordinatoru Rəsmiyyə Abdullayeva bildirdi ki, sorğu zamanı məcburi köçkünlərin qayıdışla bağlı arzu və təklifləri öyrənilib, onların doğma yurda dönüş barədə qərarlarına təsir edən amillər müəyyənləşdirilib, ilkin proqnozlar hazırlanıb. Diqqətə çatdırılıb ki, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramı Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun işğaldan azad edilmiş ərazilərində dayanıqlı məskunlaşma və iqtisadi dirçəliş üçün bütün zəruri şəraitin yaradılmasını nəzərdə tutur. Hazırda Dövlət Proqramının Tədbirlər Planı üzrə intensiv iş aparılır, qayıdış prosesi uğurla davam etdirilir. Layihə çərçivəsində "fokus-qrup" sorğular tədqiqatın əsas metodu kimi seçilib. Sorğulara Şuşa, Qubadlı, Ağdam, Kəlbəcər, Laçın, Zəngilan, Cəbrayıl, Xocavənd, Xocalı və Füzulidən olan 170 respondent cəlb olunub. Sorğu zamanı keçmiş məcburi köçkünlərin 95 faizinin öz doğma yurd-yuvasına qayıtmaq niyyətində olduğu bir daha təsdiqlənib.

Dövlət Komitəsinin məsul əməkdaşlarının iştirakı ilə keçirilən tədqimatda tədqiqatın nəticələri geniş müzakirə edilib, rəy və təkliflər bildirilib. Tədqiqata dair yekun hesabatda bunların nəzərə alınacağı bildirilib.

Tədbirdə Dövlət Komitəsinin sədr müavini Fuad Hüseynov, layihə rəhbəri - Azərbaycan Diplomatika Akademiyası prorektoru Fərid İsmayilzadə, layihənin elmi rəhbəri - Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyinin İqtisadiyyat İnstitutunun direktoru, iqtisad elmləri doktoru, professor Nazim İmanov iştirak ediblər.

Putin: "Rusiya nüvə müharibəsinə hazırdır"

"Hərbi-texniki baxımdan Rusiya Federasiyası nüvə müharibəsinə hazırdır".

Adalet.az xəbər verir ki, bunu Rusiya lideri Vladimir Putin jurnalist Dmitri Kiselevlə söhbətində bildirib.

"Əgər Rusiya Federasiyasının mövcudluğuna təhlükə yaranarsa, o zaman nüvə silahından istifadə olunacaq. Söhbət suverenliyimizə və müstəqilliyimizə xələf gətirən Rusiya dövlətinin mövcudluğundan gedirsə, biz nüvə silahından istifadə etməyə hazırıq", - deyər Putin bildirib. Həmçinin, o, qeyd edib ki, ABŞ yaxın gələcəkdə nüvə müharibəsinə hələ hazır deyil:

"Amerikalılar indi bu müasirliyi, yeniliyi artırmaq vəzifəsini qoyurlar, onların müvafiq planı var. Amma bu o demək deyil ki, onlar sabah nüvə müharibəsi başlamağa hazırdırlar".

Onun sözlərinə görə, Rusiya bu məsələdə ABŞ-dən geri qalmır və qüvvələrini artırır.

HƏMAS ABŞ-ın sülh təklifinə "hə" deyir

Əl-Ərabiyyə telekanalının X (keçmiş Twitter) sosial şəbəkəsində yaydığı məlumatlara görə, Fələstinin HƏMAS hərəkatı, ABŞ-ın Qəzza bölgəsində təklif etdiyi sülh planına razılıq verdiyi bildirilir.

Mənbənin tekekanala bildirdiyi sözlərə görə, hərəkatın liderləri ABŞ-ın təklif etdiyi - anklavda hərbi hərəkatların dayandırılması və girovların tədricən azad edilməsi planına "hə" deyir.

Məlumatda bildirilir ki, HƏMAS-ın nümayəndələri yaxın vaxtlarda Qahirəyə gedəcək və razılışmanın həyata keçirilməsi detallarını müzakirə edəcəklər.

Xatırladıq ki, həmişə "dovşana qaç, tazıya tut" prinsipiylə siyasət yürüdən Birləşmiş Ştatların martın 5-də, Qətar və HƏMAS hərəkatının nümayəndələriylə birlikdə, Qəzza bölgəsində atəşin dayandırılması ilə bağlı keçirdiyi görüş, İsrail nümayəndələrinin iştirak etməkdən imtina etmələri söhbətinə iflasa uğramışdı.

Görək bu dəfə, müqəddəs Ramazan ayının başlaması ilə bağlı Vaşinqton atəşkəsinin əldə olunması üçün İsraili "yola gətirə" biləcəkmiz? Yoxsa, fransız bacılarının dəstəklədiyi ermənilər kimi "İsrailə vurma, tixə" deyəcək.

Bilməyənlərin nəzərinə: "tixə" ermənicə elə "vur" deməkdir...

Rüstəm Hacıyev

Kərim Novruzov,
Ağdam rayon 95 nömrəli məktəbin tarix müəllimi

Multikulturalizm siyasi, fəlsəfi, ideoloji nəzəri konsepsiya kimi

"Multikulturalizm vahid mədəniyyət məkanında müxtəlif növlü eynihüquqlu qrupların birgə mövcudluğunu səciyyələndirən bir tədqiqat anlayışı kimi humanitar elmləri tarixində, eləcə də, mədəniyyət fəlsəfəsində millətlər, xalqlar və mədəniyyətlər arasındakı münasibətlərdə yaranmış situasiyalara reaksiya olaraq son onilliklərdə meydana çıxmışdır."

"Multikulturalizm ideyası bir ölkədə bütün mədəniyyətlərin ümumi tərəqqi idealları əsasında qovuşması nəzəriyyəsinə əks olaraq meydana çıxmışdır. Multikulturalizm tərəfdarları sosial-mədəni qrup və cəmiyyətlərin siyasi həyatda əhəmiyyətini, öz xüsusi mədəniyyətini inkişaf etdirmə hüququnu təsdiq edən siyasi və sosial doktrina-kommunitarizm uğrunda çıxış edirlər. Onlar mədəniyyət müxtəlifliyinə, "başqası"nın mövcudluğuna yüksək dəyər kimi, cəmiyyətin formalaşması mənbəyi kimi baxırlar. Multikulturalizmin fəlsəfi əsaslarının formalaşması maarifçilik dövründə mədəniyyət fəlsəfəsinin yaranması ilə bağlıdır. Tam olaraq bir ideya kimi isə XX əsr filosofları U.Kimlik, M.Uoltser, Ç.Teylor və s. filosofların adı ilə bağlıdır. İlk olaraq "Multikulturalizm" terminini 1941-ci ildə "Nyu-York Herald Tribune"-də Amerika yazıçısı E. Qaskelin əsərlərindən birinə yazılan "Multimedəni adam haqqında roman" adlı rəyində meydana çıxmışdır. E. Qaskel bu romanda amerikalı cəmiyyətini kosmopolit, çoxdillilik, ümumi dəyərlərin mənasını itirdiyi bir cəmiyyət kimi təqdim edirdi"

"Assimilyasiyasız inteqrasiya" kimi ifadə olunmuş mədəni müxtəlifliyin tanınması, mədəni fərqlərin qorunub saxlanılması bu multikulturalizm siyasətinin əsas istiqamət və hədəfləri idi. Yarandığı vaxtdan etnik və mədəni qrupların hüquqlarının tanınması, həyat tərzlərinin müxtəlifliyini, mədəni ənənələri inkişaf etdirmək və s. kimi məqsədləri həyata keçirən bu siyasət 1990-cı illərdən başlayaraq cəmiyyət həyatının bütövlüyünün, tamlığının pozula biləcəyi gərəksizliyi ilə zəifləməyə başladı. Elə təxminən bu dövrdə son 200 ildə 66 milyon mühaciri qəbul edən ABŞ-da etnik qrupların qarşılıqlı münasibətləri probleminin fəal şəkildə müzakirə edildiyi bir zəmində multikulturalist cəmiyyətin formalaşması prosesi başladı."

"Multikulturalizm siyasətinin nəticələrinin qarşılıqlı anlaşma, hörmət, bir-birilərinin mədəniyyətlərini tanıma və s. olması nəzərdə tutulur. Avropa Birliyində sakinlərin özlərini yalnız mənsub olduqları ölkələrin vətəndaşları deyil, həm də bütövlükdə dünyada müxtəlif millətlərə və dinlərə məxsus insanların mədəni müxtəlifliklərinin qorunması, inkişafı və harmonizasiyasına, azsaylı xalqların dövlətlərin

məsi də Avropa identikliyinə inteqrasiyaya yönəldilmişdir. Multikulturalizm modeli dedikdə, bir dövlətin sərhədləri daxilində müxtəlif etnomədəni təbəqələrin dinc yanaşı yaşaması və öz mədəni xüsusiyyətlərini, həyat tərzini rəsmən ifadə etmək və qoruyub saxlamaq hüququna malik olması nəzərdə tutulur. Multikulturalizm mədəniyyətlərin və sivilizasiyaların dialoqunun zəruri alətidir. Azərbaycanda multikulturalizm, tolerantlıq və dini dözümlülüğün dövlət siyasəti səviyyəsində inkişaf etdirilməsinin

milli mədəniyyətinə inteqrasiyasına yönəldilmişdir. Multikulturalizm modeli dedikdə, bir dövlətin sərhədləri daxilində müxtəlif etnomədəni təbəqələrin dinc yanaşı yaşaması və öz mədəni xüsusiyyətlərini, həyat tərzini rəsmən ifadə etmək və qoruyub saxlamaq hüququna malik olması nəzərdə tutulur. Multikulturalizm mədəniyyətlərin və sivilizasiyaların dialoqunun zəruri alətidir. Azərbaycanda multikulturalizm, tolerantlıq və dini dözümlülüğün dövlət siyasəti səviyyəsində inkişaf etdirilməsinin

"Müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra görkəmli siyasi xadim, Heydər Əliyevin rəhbərliyi altında gənc respublikamızda demokratik dəyərlər yaradıcı şəkildə mənimsənilərək yeni dövlət və cəmiyyət quruculuğuna uğurla tətbiq edilməyə başlanmışdır. Bu siyasi dəstəyə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dövlət idarəçiliyi sərəfəsi və bacarığı ilə bərabər özünün siyasi elmi kimliyindən, fikir adamı olmaq keyfiyyətindən irəli gələn yenilik və uzaqgörənlik ruhu ilə cəmiyyət həyatının bütün sahələrində olduğu kimi dövlət idarəçiliyi və siyasi düşüncə həyatımızda çağdaş dünyanın tələblərinə müvafiq quruculuq işlərini aparır."

Azərbaycan müxtəlif sivilizasiyaların qovuşduğu məkan olaraq, əsrlər boyu milli-mədəni rəngarənglik mühitinin formalaşdığı, ayrı-ayrı millətlərin və konfessiyaların nümayəndələrinin sülh, əmin-amanlıq, qarşılıqlı anlaşma və dialoq şəraitində yaşadığı diyar kimi tanınmışdır. Multikulturalizm və tolerantlıq tarixən azərbaycanlıların həyat təzi olmuş, bu gün isə milli kimliyindən, dilindən, dinindən asılı olmayaraq Azərbaycan dövlətinin hər bir vətəndaşının gündəlik həyat tərzinə çevrilmişdir. Azərbaycan xalqının zəngin multikultural keçmişini təkcə xalqımızın bugünkü tolerant yaşam təzi ilə deyil, həm də yaratmış olduğu ədəbi-bədii, elmi-fəlsəfi, siyasi-hüquqi qaynaqlarda, sənədlərdə yaşayır. Multikulturalizm ayrıca götürülmüş ölkədə və bütövlükdə dünyada müxtəlif millətlərə və dinlərə məxsus insanların mədəni müxtəlifliklərinin qorunması, inkişafı və harmonizasiyasına, azsaylı xalqların dövlətlərin

inkişafı və harmonizasiyasına, azsaylı xalqların dövlətlərin milli mədəniyyətinə inteqrasiyasına yönəldilmişdir. Multikulturalizm modeli dedikdə, bir dövlətin sərhədləri daxilində müxtəlif etnomədəni təbəqələrin dinc yanaşı yaşaması və öz mədəni xüsusiyyətlərini, həyat tərzini rəsmən ifadə etmək və qoruyub saxlamaq hüququna malik olması nəzərdə tutulur. Multikulturalizm mədəniyyətlərin və sivilizasiyaların dialoqunun zəruri alətidir.

Azərbaycanda multikulturalizm, tolerantlıq və dini dözümlülüğün dövlət siyasəti səviyyəsində inkişaf etdirilməsinin əsaslarını ölkənin qədim dövlətçilik tarixi və bu ənənələrin inkişafı təşkil edir.

Tarixi ənənələrə nəzər salsaq görərik ki, istər Səfəvilər dövləti, istər XIX-XX əsrlər maarifçilik dalğası, istərsə də Xalq Cümhuriyyəti dövründə Azərbaycan ərazisində yaşayan digər etnik xalqlar və dini qrupların nümayəndələrinin təmsilçiliyini özündə cəmləyən bu siyasi davranış XX əsrin sonlarında Ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən dövlətçilik ideologiyası formasına çevrilmiş, tolerantlıq və multikulturalizm ənənələri bərpa edilmişdir. Azərbaycan multikulturalizminin siyasi əsasları Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasının bəndlərində, qanunvericilik aktlarında, fərman və sərəncamlarda öz əksini tapmışdır.

Azərbaycanın zəngin mədəni-mənəvi irsə və tolerantlıq ənənələrinə malik olması bu gün beynəlxalq aləmdə etiraf edilən həqiqətlərdəndir. Mövcud milli-mədəni müxtəliflik və etnik-dini dözümlülük mühiti onu çoxmillətli, çoxkonfessiyalı diyar kimi dünya miqyasında mədəniyyətlərə dialoqun bənzərsiz məkanı etmişdir.

Azərbaycan Respublikasında bu gün həmin mədəni, linqvistik, etnik rəngarəngliyin qorunmasına yönəldilən və uğurla həyata keçirilən dövlət siyasəti multikulturalizm sahəsində əsrlərdən bəri toplanmış böyük tarixi təcrübənin xüsusi qayğı ilə əhatə olunmasını, zənginləşdirilməsini, cəmiyyətdə bu istiqamətdə qazanılmış unikal nailiyyətlərin beynəlxalq aləmdə təbliğinin gücləndirilməsini zəruri edir.

Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan xalqının multikultural ənənələrinin qorunması sahəsində həyata keçirilən siyasi xətt hazırda Prezident İlham Əliyev tərəfindən inamla davam və inkişaf etdirilir. Xalqımızın Ümummilli lideri Heydər Əliyevin sözləyirdi "Hər bir xalqın milli mənsubiyyəti onun qürur mənbəyidir. Mən fəxr edirəm ki, Azərbaycanlıyam!" ifadəsi bu gün hər bir ləyaqətli ölkə vətəndaşının həyat düsturuna çevrilib.

Vaqif Yusifli
Filologiya elmləri doktoru

Qadın səsi - Ana səsi

(Kəmalə Abiyevanın şeirləri haqqında
bir neçə söz)

Kəmalə Abiyevanın şeirlərini otuz ildir oxuyuram, hər dəfə onun bir şair kimi irəliləyisinin, yeni, tərəvətli poetik sözünün şahidi oluram. O, müasir qadın yazarları içərisində öz fərdi deyim tərzii ilə seçilir. Qadın yazarların əksəriyyətinin mövzuları hamımıza yaxşı tanışdır. (mən müasirlərimizi nəzərdə tuturam): Sevgi - məhəbbət, gözəllik, incə-zərif hisslərlə bağlı duyğuları, Ana-Qadın ürayından qopub gələn sevincləri, kədərləri, Vətən və təbiət sevgiləri daha çox öz əksini tapır. Amma mövzular, həyata poetik münasibətlərin fərdliliyini inkar etmir. Kəmalə xanım da öz həmcinsi olan yazarlardan məhz fərdi, özünəməxsus dəst-xətti ilə seçilir. İnsan öz sevgisini (qəlbində atəşlər yandıran əsl sevgisini) necə anımlıdır, onu şeirdə necə canlandırmalıdır? - burada böyük Füzulinin xatırlamaq olmur: "İldə bir qurban kəsərlər xəlqi-ələm iyd üçün, Dəmbədəm, saatbasat mən sənin qurbanınam". Amma bu gün insan öz sevgisini belə mübaliğəli şəkildə ifadə edə bilməz. Sadə, səmimi sözlərlə belə deyə bilər:

*İlk sevdiyim deyilsən sən,
Sənə qədər nəyi sevdim,
Kimi sevdim, bilmirəm mən.
Bəlkə qışı, qarı sevdim,
Bəlkə də baharı sevdim.
Sənə qədər onu sevdim,
bunu sevdim,
Kimsinin gözlərini,
kiminin boyunu sevdim
Bəlkə sevdim mən
hamdan çirkinini,
Bəlkə də ən gözəlini?
Amma demə sənə qədər
Sevməmişəm heç birini.
Demə sənə çatanadək
bilməmişəm sevgi nədir,
Amma ki, mən səni sevdim.
Hər tikəni, hər parçanı
Gözlərimə, ürəyimə yığdım elə
Səni bütöv sevgim elə.*

"Son sevgimsən" adlı bu şeir müasir sevgi poeziyasının xarakterik nümunələrindən biridir. Bu şeirdə bizim klassik poeziyaya məxsus yüksək romantik duyğularla qarşılaşırıq, amma real və inandırıcı hisslərlə tanış oluruq.

Amma bu sevginin obyektinə İnsan deyil, sevgili deyil - Vətəndir.

Niyə yanıldıq? Yox yanlışdıq. Deməli, dünyada Sevgi deyilən bir anlayış təkəcə insanların (aşiq və məşuğun) şəxsi münasibətlərinə aid deyil. Sevginin hədudları və məna dairəsi çox genişdir. Odur ki:

*Hər daşını əzizləyəm,
Hər ağrını ovudaram.
Səni bütöv sevcəyəm ömrüm boyu.
Sən uğruna öləcəyəm,
Sən uğruna yaşadığım varlığımın -
Səni bütöv sevirəm mən ana Vətən.
İlk sevgilim deyilsən sən -
Son sevgimsən*

Kəmalə Abiyevanın vətənpərvərlik ruhu ilə aşılana digər şeirlərində də ("Sən elə azadsan", "Vətən ətri", "Vətən savaşı"), POETİK VƏTƏNİ görürük.

Mən onun Bakıya həsr etdiyi iki seiri haqqında da xoş söz deyə bilərəm. Bu şeirlərdə Bakı məhz Poetik Bakı kimi nəzərə çarpır. Kəmalə xanım məlum şablon təsvirlərdən imtina edir. Bir şeirdə Bakı Xəzər və Günəş obrazları ilə qiya olunur.

*Səhərlər Xəzərdə güzgülənərək,
Qızılı saçların darayır Günəş.
Şirin yuxusundan Günəş hər səhər
Odlu öpüşlərdə oyadı onu.
Bakım min naz ilə durub deyindir
Onun bəxş etdiyi qızılı donu.*

Bədi təsvir vasitələrinin mükəmməl nümunələri ilə qarşılaşırıq bu şeirlərdə. İkinci şeir də Bakıya sevgilərin bir ifadəsi kimi diqqəti cəlb edir:

*Hər səhərdə sevgim səni,
Hər gecəylə yaşadım mən.
Dalan-dalan, küçə-küçə
Ürəyimə daşdırdın sən.*

Kəmalə Abiyevanın şeirlərinin onun daxili dünyası, mənəvi aləminin çırpıntıları, bu fonda isə həyat və ömür haqqında düşüncələri əks olunur. Özü də bu şeirlər hissələrin səmimiyyəti ilə diqqəti cəlb edir. Sanki onun hissələrinin bütün misralarında SƏMİMİY- YƏT adlı bir işıq dolur.

O özünü tanrıya tutub deyir ki: "Tanrı mənim sənə şikayətim var". Səbəb:

*Həyat həyat deyil, tilsim olubdur,
Yaxşılar yamana təslim olubdu.
Sevgi də, nifrət də batib günaha
Haqq da, haqiqət də batib günaha
Yalanla gerçəyin fərqi bilinmir.
Cavabsız qalıbdı bütün suallar.*

Bu səmimi etirafların səsləndiyi "İtir-dim", "Xəyanət", "Demədimmi", "Elə darıxdım ki", "Unut" şeirləri də öz poetik səviyyəsinə görə diqqətdən yayınmır. Bu şeirlər içərisində "Elə darıxdım ki" mənim fikrimcə, Darıxdırmaq anlayışına yeni poetik məna verir. "Elə darıxdım ki, bu yer üzündə Buludlara dönüb çəkildim göyə. Göydə də sığmadım sərdim yərə bəlkə bir damcımı tapasan deyər".

Bu misralar: "Elə darıxdım ki, mən bu şəhərdə bir küçə, bir qapı olmaq istədim".

Kəmalə Abiyeva lirik şairdir - bəlkə də, bu fikir bir qədər bəsit səslənə bilər. Çünki haqqında söz aşıdığım şeirlər sırf lirika üstə köklənib. Amma bu lirik şeirlərin hamısında bir kimsənin təkrar edə bilməyəcəyi çalarlar var - bu lirikada hissələrin, duyğuların çoxşaxəliliyi ilə rastlaşırıq. Məsələn, "Demədimmi" şeirində vaxt və ayrılıq məfhumları müxtəlif təbiət hadisələri çevrəsində bir-birilə uzlaşır. Yaxud "unut" şeiri dərdin, kədərin, ağrının bir ürekdə necə cövlan etdiyini poeziyanın kədr vadisinə çəkib aparır.

*Boynu bükük bir atanın
Gözlərindən ciğr açan
Bir ananın saçlarında
Dən-dən olan
Dərd gördünmü?
O saçlarda dolandınmı?
Sən kədər gördünmü heç?
Kədr vətən yaradıdı,
Kədr torpaq ağrıdı.*

Lirika üstə köklənən şair mütləq mahnıya doğru səmət almalı, qəlbindən süzülüb gələn bu lirik hissələri musiqiyə çevirməlidir. Kəmalə xanım neçə gözəl mahnıların söz müəllifidir - bəstəçilərin onun şeirlərinə biganə qalmamışlar. Baxın, onun "Məktəb illəri" şeiri illərdən bəridir ki, gözəl müğəni Lələ Məmmədovanın ifasında səslənir. "Özün günahkarsan", "Yağış yağır bu şəhərə", "Bu dünyanı nağıl bilək", "Bu sevgi", "Can Azərbaycan" şeirləri gözəl mahnılara çevrilib.

Mən bu yazıda Kəmalə Abiyevanın bütün şeirlərindən deyil, yalnız "Azərbaycan" jurnalında və "Ədalət" qəzetində dərc olunan şeirlərindən söz açdım. Ancaq bir şairi tanımaq və sevmək üçün onun bütün yaradıcılığına müraciət etmək o qədər də vacib deyil. Ən vacibi odur ki, Kəmalə Abiyeva bu gün qadın yazarların içində seçilən fərqlənən istedadlı bir ŞAİRDİR.

Zakir Bayramli,
Şair-publisist, AYB və AJB-nin üzvü

Xəsislik və qənaət

bütün əmtəələr üçün ekvivalent rolunu oynadığını heç vaxt inkar etməyiblər. Pul hamıya lazımdır, hər kəsin ona ciddi ehtiyacı var, lakin öz həddində,öz qədərində. Lakin bəzi olduqca nadən və həddən artıq xəsis insanların pulu olan sevgisi elə bir səviyyəyə qalxır ki, o, Allaha olan sevgini tamamilə unudur,insanlardan uzaqlaşır, pulu özündən, ailəsindən və dünya işiğindən da artıq sevir.

Hal-hazırda qloballaşma nəticəsində dünyada iqtisadi və siyasi vəziyyət elə çətin duruma düşüb ki, insanların bu günü, sabahı və gələci barədə düşüncələr elə bil sayca azalıb. Artıq ciddi ehtiyacı olan milyonlarla insana əvvəlki illərdəki doğma münasibət sanki ögeyleşib. İndi imkanlı ölkələr və varlı milyarderlər ən çox silahlanma işinə xidmət edirlər.

İslam dininin əxlaq prinsiplərinə görə birinin həyatı üçün daha vacib və əhəmiyyətli sayılan, ciddi ehtiyacı olan başqa bir adama imkanı və şəraiti ola-ola qəsdən və xəsislik üzündən yardım etməməsi günah sayılır. Əyər ehtiyacı olan həmin insan həyatına göstərilməyən köməkdən ciddi təhlükə yaranarsa yardım etməyən şəxs Allahın yanında bu əməlinə görə cavab verməlidir. İslamda eyni zamanda xəsislik 7 ölümcül günah sayılan şəhvət, qarınqululuq, tənbellik, qəzəb, qısqanclıq, qürur və xəsislik özü pul-paraya, mal-mülkə və b. olan hərislikdən qaynaqlanır. İslam peyğəmbəri Məhəmməd əleyhissalamın hədislərinin birində xəsislik haqqında belə deyilib: "Əliaçıqın yeməyi şəfədir, xəsisin yeməyi isə xəstəlik". İmam Əli (ə) xəsis adamları belə təsvir edib: Əsl xəsis, salam verməkdə xəsis olan insandır".

Xəsislik haqqında, pula münasibət barədə müdriklər çoxlu hikmətəməz kəlamlar yazıb qoyublar. Onların yazılmasından uzun vaxt keçməsinə baxmayaraq müdriklərin həmin ölməz düşüncələri öz tərəvətini və hikmətini bu günə qədər itirməmişdir. Azərbaycanın filosofu və dövlət xadimi Nəsirəddin Tusi məşhur "Əxlaq-Nasiri" əsərində insan nəfsinin sağlamlığı və xəstəliyi haqqında gözəl açıqlamalar verirdi.O, ailə məsələsinə toxunaraq yazırdı ki, yalnız ailəni saxlamaq üçün var-dövlət toplamalı, qənaətcil olmalı, evi idarə etmək üçün qayda-qanunlara riayət etmək lazımdır. O, qazanın pulun simiclik etmədən ehtiyatla və qənaətlə xərclənməsini məsləhət görürdü.

Öz xəsislikləri ilə dünyada məşhur olan varlı insanlar vaxt-kən çox olub, indi də yaşayanları var. Bu yazıda biz onlardan ikisi haqqında oxuculara məlumat verəcəyik. Dünyanın ən varlı və xəsis qadınlarından biri olmuş Böyük Britaniyalı Qenrietta Houlend olub. Onun adı Ginnesin Rekordlar kitabına yazılıb. 81 yaşlı bu qadın vəfat edərkən onun 4 milyard dollar var-dövləti qalmışdı. Qəribə burasındadır ki, Qenrietta ölkənin dəmir yolu şirkətlərinin aksiyalarına və 8 mindən çox torpağa sahib olmasına baxmayaraq onun şəxsi evi olmayıb.Milyarder xanım ucuz mottellərdə yaşamaqla olduqca həmişic, həm də qənaətciliyini dünyada nümayiş etdirib. O, nəinki ərzağa və dermana qənaət edər, hətta geyim və ayaq-qabı alınmasına da nadir hallarda pul xərcləyirdi. Qenrietta təzə qəzetləri oxuduqdan sonra onu köşkə qoydurub satdırmış. Bəzən iş elə həddə gəlib çatır-

miş ki, mağazalarında işləyən satıcılarla 1 sentə görə hər dəfə qızğın mübahisə etməkdən yorulmazmış.

ABŞ-da yaşamış və adı Gen-nis Rekordlar kitabına düşmüş dünyanın ən xəsis adamlarından biri Qrin Hetti zəngin ailədə doğulmuşdu. 6 yaşından iqtisadiyyata meyil göstərmiş, 8 yaşında ilk bank hesabı açmışdı. Atası ölən 31 yaşlı Qrin Hettiye 7,5 milyard dollar sərvət miras qalmışdı. O, ölkədəki iqtisadi böhrandan bacarıqla istifadə edərək ümumi sərvətini 2 milyard dollar artırmağa da nail olmuşdu.Sonra o, saxta yolla bibisinin də varidatını ələ keçirmişdi. Onun əlinde çoxlu pul vəsaiti olduğu halda heç vaxt evində istilik sistemi,mənzil-məişət rahatlığı yaratmaq istəyində olmamışdı. O, daim ən ucuz yeməklərlə qidalanıb. Cəmi 3-4 dəst paltar olub. Adi yuyucu toza qənaət etmək üçün paltarının ancaq yərə dəyən hissələrini yuyarmış. O qədər xəsis idi ki, milyarder qadının oğlu və şəraiti ola-ola qəsdən və xəsislik üzündən yardım etməməsi günah sayılır. Əyər ehtiyacı olan həmin insan həyatına göstərilməyən köməkdən ciddi təhlükə yaranarsa yardım etməyən şəxs Allahın yanında bu əməlinə görə cavab verməlidir. İslamda eyni zamanda xəsislik 7 ölümcül günah sayılan şəhvət, qarınqululuq, tənbellik, qəzəb, qısqanclıq, qürur və xəsislik özü pul-paraya, mal-mülkə və b. olan hərislikdən qaynaqlanır. İslam peyğəmbəri Məhəmməd əleyhissalamın hədislərinin birində xəsislik haqqında belə deyilib: "Əliaçıqın yeməyi şəfədir, xəsisin yeməyi isə xəstəlik". İmam Əli (ə) xəsis adamları belə təsvir edib: Əsl xəsis, salam verməkdə xəsis olan insandır".

Bu gün lüğətdə qənaət sözü bir şeyi ehtiyatla, sərfəli sərf etmək və olana qane olmaq, israfçılığa yol verməmək, kifayətlənmək, artıq işlətməmək, səmərəli qayda üzrə istifadə etmək, (Məs:xammal, yanacağa,elektrik enerjisinə, vaxta və s. qənaət etmək və b.) qənaət üsuluna riayət etmək və s. kimi şərh olunur. Müqəddəs kitabımız Qurani - Kərimdə mömünlərə həmişə istifadə olunan hər şeyə , pul, ərzaq və materiala qədər qənaət etmək, artıq xərcə və israfçılığa yol verməmək kimi vacib əməllərə riayət etmək tapşırılıb. Və "Yeyin, için, lakin israf etməyin, çünki Allah israf edənləri sevməz"-deyə çağırır və ya xəbərdarlıq eləyib. Qənaət etmək çox yaxşı əməldir. Hər gün dünyada çoxlu sayda ərzaq, dərman, geyim, məişət əşyaları, uşaq oyuncaqları və s. məhsullar israfçılıq üzündən yararsız vəziyyətə düşür. Qənaət olunmadığı üçün artıq alınmış bəzi qida məhsulları zibil qutularına doldurulur. İcməli və texniki sular boş-boşuna çirki sular üçün nəzərdə tutulan yerə axıdırılır. Hansı ki, dünyada milyonlarla insan normal qidalana bilmir. İcməli su yerinə çirki sularından istifadə edir. İslam dinində israfçılığın haram olduğu bildirilir. İsfar çox əzəb mənşəli sözdür. Mənası isə qənaət etmək əvəzinə ehtiyacdən artıq istifadə etmək, xərcləmək və ya israf etmək, həddini aşmaq mənasında işlədilir. Dünyanın əksər yerlərində olduğu kimi pespublikamızda da sudan israfçılıqla istifadə edilir. Su sərfinə görə ölkəmiz MDB məkanı üzrə ilk yerlərdə qərar tutub. Biz Avropa ölkələrindən daha çox su işlədirik.Hələ də çörəyi qənaətlə almamayanlar, arıq qalmış çörək və digər məhsulların zibil qutularına yüklənməsi hallarına da təsadüf edilməkdədir.

Məziyyə Nəcəfova
Filologiya elmləri doktoru

Vahid Əzizin "Heyrət səcdəsi" poemasında torpaq azadlığı, zəfər sevincləri

Vahid Əzizin "Heyrət səcdəsi" poeması 44 günlük Vətən müharibəsindən bəhs edən ilk əsərlərdən biridir. Poema mübarək kəlamlarla başlayır. Zəfərimizin sevinci, xəyallarımızın gerçəyə çevrildiyi məqam poemanın ilk misralarında əksin tapır:

*İstiqlalın mübarək,
Tərtər çayı, Həkəri,
xəyallar oldu gerçək,
döndü vaxtın təkeri.*

Haqqın qələbəsinin zəfəri şairi daha çox qürurlandırır. Tarixə döənən şair Sərkərdəsiz bir xalqın tayfa kimi dolanması fikrinə qayıdaraq, dünənizimi xatırladır:

*Öz yerini tapdı Haqq-
duyduq su, hava kimi,
Sərkərdəsiz olan xalq,
dolanar tayfa kimi!*

Müəllif, qələbəmizin sevincinin əksi ilə bərabər eyni zamanda Azərbaycan əsgərinin kişilik meydanından alını açığı, üzü ağ çıxmasını və bu sınaqdan şəhidlərimizin zirvələr fəth etməsini poemanın başlanğıcı kimi təqdim edir:

*Savaş meydanında kişi sınınar,
əsgər-Vətənin vuran qoludu,
kənüllü gedənlər-çoçaq olanlar,
zirvəyə ucalan-şəhidlər oldu.*

Zəfərimizi böyük sevinclə vəsf edən şair poemada 30- il torpaqlarımızdan ayrı düşməmişdə humanistliyimizi, müharibə istəməyən bir xalq olmağımızı xatırladaraq artıq ləyaqətimizin bir nifrət zirehi geyərək mübarizəyə atılmağımızı dəstəkləyir, illərdi bədbin ruhda şeirlər yazmağımızın sonu olduğunu haqqılı olaraq ifadə edir.

*Ləyaqət nifrətin zirehin geyib,
Daha sığışmasın döş qəfəsinə,
Yətar: "Xaribülbul, hardasan?" - deyib,
Zarıyıb, hönkürdük bülbül səsinə!*

Şairin poemada təsvir etdiyi yaşantılar real olduğu qədər də səmimidir.

Poemada əsas ideyadan biri də illərlə erməni havadarlarının Azərbaycan xalqının yaşadığı faciələrə, soyqırımlara laqeyd yanaşmaları məsələsidir. Şair Ali Baş Komandanın "Öz xoşlarına getmək istəməsələr, burunlarını ovarıq" ifadəsini poetik şəkildə ifadə edərək, bu arada həm düşmənin zəif və yalançı olduğunu, həm də dəstək aldığı adamların Azərbaycan ordusunun yanında gücsüz qaldığını möhtəşəm bir şəkildə əks etdirir:

*Qələbə-millətin çaldığı zəfər,
Rəhbər- "Burnunuz", -dedi- "Ovarıq",
Düşmən öz xoşuna çıxmasa əgər,
It kimi Vətəndən onu qovarıq!*

Ali Baş Komandanın düşmən haqqında bir az həqiqi mənada və bir az da yumurlu ifadələrlə söylədiyi fikir uzun zaman xalqın dilindən düşmədi və şeirlərimizdən də yan keçmədi.

Şair sonrakı bənddə düşmənin məğlub olaraq "it kimi" getmələrini və onların havadarlarının mərmilərinin boş getməsini "küt getdi" ifadəsi ilə çox dəyərli bir bənzətmə edir.

*Nə özü bacardı, nə havadarlar,
Düşmən mərmiləri küt kimi getdi,
Düşüb qapı-qapı yardım alanlar,
Quyruğun qısaraq it kimi getdi!*

Quyruğun qısarı it ifadəsi ermənilərin iç üzlərinin həqiqi göstəricisidir. Poemada müəllifin dünənə dönərək, AFƏT-in Qarabağ məsələlərinə olan münasibətini də böyük ustalıqla ifadə edir. Ermənilərə dəstək olan fransızların hər zaman erməni arxasında olmaları, onlara yaltaqlıq göstərərək, yalanlarına alət olmaları diqqətə çatdırılır.

*Nə ağılı, nə abrı,
Nə isməti var;
biz barış istədik,
düşmən qudurdu,
ATƏT-li filanlı
yalan-palanlar...
ən çoxu Fransa dalında
durdu!*

İllərdi həqiqəti öz niyyətləri uğrunda dəstəkləməyən fransa xalqı haqqında poemanın digər bəndində şair tərəfindən tənqidi fikirlər diqqəti çəkir ki, bir az sərt ifadə olan bu həqiqət bir etik deyimdən kənar olsa da həqiqəti əks edir və bu bir az da bizim özümüzün başqalarına olan lazımsız güvənimizin göstəricisidir. Bəlkə də şair sərt ifadə ilə bir az da özümüzü cəzalandırır. Xalqqa müraciət etməklə illərdi kimlərə güvəndiyimizi üçün dünya görmüş insanları da qınayır.

*Siz deyın, a köhnə dünya görənler:
"Paris tədbirini necə görəcəksən,
Kişini-kişiyə ərə verənlər
Bizə Qarabağı necə verəcəksən?!"*

Poemada Ali Baş Komandanın rəşadəti, ağılı və gücü ilə torpaqların azad edilməsi erməni və onun havadarlarına qarşı qoyulur. Ali Baş Komandanın dəmir yumruğu bir türk ərinin sözbütövlüyü və hünəri yalançı heysiyyətsiz erməniyə qarşı qoyulur. Bu məqamda millətin prezidentlə bərabərliyi ən böyük zəfərin açarı olması qiymətli ifadələrlə dəyərləndirilir:

*Ali baş Komandan dəmir yumruğun
Düşmənin başına vuran kişidi,
Millət, Prezidentin-böyük dayağın
Sözünün üstündə duran kişidi!*

Vahid Əziz poemada tariximizə nəzər salaraq yaşadığımız müharibələrdən bəhs edir. 44 günlük müharibənin isə Azərbaycan xalqının tarixində zəfər, qələbə kimi yazılmasını xüsusi iftixar hissi ilə poetikləşdirir. İlk olaraq gedəni geri ala bilməmiş poemada çox həqiqətləri aydınlaşdırır. Bu deyim şairin hadisələrə özünəməxsus yanaşma prinsipini aydınlaşdırır:

*Çoxları ucadır gözlərimizdə,
qılınc oynatmışıq, zəfər çalmışıq,
amma keşməkeşli tariximizdə
ilk kəsdir gedəni geri almışıq!*

Poemada Türk xalqının əbədi dostluğu da diqqətə çatdırılır. Bu qaradışığın Ulu Öndərdən bizlərə miras qalması xatırladılır. Az sözlə dolğun fikir ifadəsini tapır, tariximiz qarşılaşdırılır. Bir millətin iki dövlətinin 44 günlük savaşda birlik və bərabərliyinin müqəddəsliyi diqqətə çatdırılır:

*Bizə dünya boyda Turandır Vətən,
Heyranam Xalqımızda olan qeyrətə,
Eşq olsun, Ulumuz Öndər demişkən,
Bir millətin olan, iki dövlətə!*

Araşdırdığımız poemada Azərbaycan xalqının qüruru, Türk birliyi və qaradışığı, Ali Baş Komandanın şücaəti, ordumuzun gücü, ən əsası torpaqlarımız uğrunda canlarından keçən şəhidlərimizin müqəddəs qanı və canı sayəsində qazandığımız zəfərimiz tərənnüm edilmişdir. Müəllif 44 günlük savaşda heyrət səcdəsi yaradan Ali Baş Komandan və Azərbaycan ordusunun birliyi poemanın sonunda da əsərin ana xətti kimi verilir. Ordumuza Və Ali Baş Komandanımıza min alqış deyən şair üçrəngli bayrağımızın Qarabağ torpaqlarında göylərə yüksəlməsinin səcdəsində yalnız özünün deyil böyük Azərbaycan xalqının və əsası da dünyanın bir savaşda qazandığımız qələbəyə, zəfərə səcdə etdiyini poemanın son misrası kimi oxucuya ötürür. Bu misralar ilahiləşərək, şairin səsinə bir xalqın qüruruna, zəfər sədalarına çevrilir:

*Mübarək qədəmlə qalxdı ilbəl,
Daha bu əvvəlki o Vətən deyil,
Üç rəngli Bayrağa təkə mən deyil,
Heyrət səcdəsini cahan eləsin...*

Unudulmaz uşaq şairi Tofiq Mahmudun iki dəfə görmüşdüm; sayğı dola bir ehtiramla əstad Məmməd Ərazin qoluna girib yanımdan keçəndə və bir də onun iş otağında...

Deməli, şeirlərimi "Göyərçin" jurnalına təqdim etmək istəyirdim. Qapını açıb içəri-dəki mənzərəni görəndə heyranlığımın özümü itirmiş kimi oldum; jurnalın baş redaktoru olan Tofiq Mahmud üzümün pəncərəyə oturmuşdu. Gerçək bir Ay parçası kimi öz-özünə nəse pıçıldayırdı. Ətraf aləmi unutmuş haldaydı. Üz-gözündə mistik, ilahi bir nur vardı. Çöhrəsi işıq saçdı. Necə deyərlər, on dörd gecəlik Ay misalı!

Baxdım, baxdım və Tofiq Mahmudu o cazibəli aləmindən ayırmağa qıymadım. Döndüm, qayıtdım Səssiz-kirmişcə...

Uzun illər unutmadım o ilahi səhnəni Tofiq Mahmudun ilhamlı dəqiqələrində bir nur parçasına, ay işığına dönməsini.

Amma ilahi cəzmə, xəyalətə qapanma məqamının zaman-zaman təkrarlanması da var axı...

Məkan dəyişir, cism dəyişir. Mahiyyət isə əzəli durumda ömür sürür. İlahi nurun, ilahi cəzmin, ilahi işığın bir cismətin digərinə əmanət anı gəlir.

İllər sonrası eyni heyranlığı əsl insanlıq mücəssiməsi Yasif Nəsilinin iş otağının qapısı ağzında yaşadım. Torpağı sanı yaşasın, eynilə unudulmaz Tofiq Mahmud ki-

özündə ifadə edən əyar kimidir. İnsanlıq, vətəndaşlıq borcu, vəzifəsi Yasif müəllimin çiyininin, ömür yolunun ağır yükü olub həmişə. Bu baxımdan, Yasif müəllimin "Ağır yük" povestindən oxucuya yaxşı tanış olan Mehdi kişinin obrazında onun özünün xarakter xüsusiyyətləri də ifadə olunur. Yəni onun özünün xoş münasibəti, istək və arzuları, səmimiyyəti bütün hallarda bir təskinlik, şəfa, ümid həbləri, dərmanı kimi ətrafındakılara təskinlik gətirir.

Görkəmli pedaqoq alim, professor, mənim özümə də qarşı həmişə diqqətli olan Əjdər Ağayevin dediyi kimi, Yasif müəllim bütün şəxsi münasibətlərində, həyata, cəmiyyətə baxışlarında, qələmə aldığı irili-

Qəlb dolusu günəş

mi yönü pəncərəyə sarı əyləşmişdi. Gözləri yumuluydu. Sanki ömrün bu yaşında uşaqlıq, ilk gənclik xəyalətinə qapanmışdı Ay parçası kimi idi. Elə bil bir əlçim nur idi. Dayandım və kirimişcə seyr etdim. Onu bu ilahə cəzm aləmindən ayırmağa qıymadım. Özümün yazdıqlarımdan bilərəm, oxumuşam: Yasif müəllimin belə bir şəkəri var; vaxt-bivaxt gözlərimi yumub uzun-uzadı xəyala dalır, keçib-gəldiyi ömür yolunun unudulmazları ilə pünhan həsbə halda olur. Amma bilərəm ki, bu xəyal cəzm, aləmindən belə o, ətrafına həssasdı, görür, eşidir, məlumatlıdır. Özünün yazdıqlarından, söylədiklərindən məlumdu mənə. Dəqiq qənaətimdi ki, Yasif müəllimin bu cür güşə-xanlıq, cəzmi ilk növbədə özünün özünə hesabat məqamıdır. Və bu hesabat məqamında heç bir utancgətirəsi, başı aşağı edəsi nüans, ştrix yoxdu. İsaydı, belə hallarında nur parçasına, işıq əlçiminə dönməzdi adam. Belə möminləşməzdi. Qaralmış buluda, yanmış kösövə dönərdi. Amma Yasif müəllim belə də dünyanın ən bəxtiyarlarındanımı; xatirələri ona ezab vermir. Əksinə, cisməni Ay işığına, nura boyayır. Bu Yaşam tərzinin əsiri, həsrətli-sidi çağdaş həyatımız.

Gördüyü çox şeylər var...

Bildiği çox şeylər var...

Amma müdrik, həssas təbiəti bu gördüklərinin, bildiklərinin cəmiyyətə vacib, gərəklili olmalarını, barışa, insanlığa, dövlətçiliyə xeyirli olanları barədə söz açmağa imkan verir. Umu-küsüyə, qəlb, xəyal sınıqlığıın yol açan bilgiləri barədə danışmağa xeyrixah təbiəti heç zaman imkan verməyib. Bu barədə özünün yazdıqları var: "Mənim bildiyim şeyləri deməyə dilim gəlmir, vicdanım yol vermir, həm də hüquqi haqqım yoxdur".

Bu bir sədaqət, əxlaq, borc nümunəsidir. Dünən su içdiyi qaba bu gün tüpürənlər görmüşük. Dost dediyinin boynuna qılınc qıcayanlar nə çoxdu. Yasif müəllim bütün varlığı ilə belələrindən uzaq, belələrinə yaddı. Məmməd Ərazin dili ilə desək "ağzı yalaqlarından uzaq"dı. Onun həyata baxışı, insanlara, cəmiyyətə münasibəti, özünün Xalq şairi Nəbi Xəzri yaraıcılığı ilə bağlı fikirləri ilə həmahəngdir. Yəni "zəngin və bütöv" vətəndaşlıq pafosu ilə aşlanmış, incə, zərif" bir aləm kimidir.

Yasif müəllim üçün elmliklə bədiyyiyyin, kamilliklə ilkinliyin, qədərbilənliklə vəfadarlığın vəhdətini öz sənətkar, insan ömrünün bünövrəsində bir araya gətirənlərdir. Yapon mürliklərindən əxz etdiyi "parıldada yox, qədimliyi etiva edən solğun rənglərdə əbədi olanı axtarmaq, ona sadıq qalmaq başlıca amildir" düşüncəsi Yasif müəllimin ömür-gün kredosunun əsasında dayanır. Onun xarakter bütövlüyü, insanlığı, davranışı türk insanının mükəmməl simasını

qırdalı əsərlərində belə, həmişə diqqət yetirdiyi, bəhs etdiyi dəyərlərin, "obyektlərin mənəvi təmizlik, əxlaqi saflıq kimi keyfiyyətlərini ön planda görür, digər müsbət cəhətləri də bu prizmadan görməyə çalışır...Yasif Nəsilin ictimai inkişafın bədi ədəbiyyatda əksi məsələsini və bunun measir xarakterini yeniliklə köhnəliyin mübarizəsi fonunda çox gözəl ümumiləşdirir... Yasif Nəsilin sadəliklə, adilliklə yenilik yaratmağa meyillidir..." O, Gündoğandan Günbatana qədər gəzib-dolaşdığı ölkələrdən, mədəniyyət örnəklərindən, məhz professor Əjdər Ağayevin ifadə etdiyi sadəliklə, amma bütün hallarda ruh, düşüncə yeniliyi, diriliyi fonunda bəhs edir. Getdiyi yerlərə qəlb dolusu günəş aparır, vardiği məkanlarda günəş arayıp, günəşə doğru gedir. Səfər etdiyi ölkələrin həyat tərzini, əsrarəngiz təbiət mənzərələrini, əbəd zənginliyini əl rəsəsam fırçasıyla həkk edirmiş kimi, köçürür yazılarına. Oxuduqca o yerlərin ehtiva etdiyi aləmin qoynunda hiss edirsən özünü. Elə zənn edirsən ki, elə sən özün gedib-sən, özün gəzib-sən, dolayıbsən, könlünə-gözünə, hafizənə həkk etmişən o aləmi. Özünü romalıların "əbədi şəhəri"ndə, Fortunos Allahının Tibr sahillərindəki tarixi iqamətgahında hiss edirsən. Elə bilirsən Brüssel şəhərində Napoleon Bonoparta qoyulmuş heykəlin önündə dayanmışan. Məşhur rəssam Rubensin Antveren şəhərindəki ev muzeyinin eksponatları ilə tanış olursan və o dahi sənətkarın məşhur kəlamını Yasif müəllimlə bərabər xatırlayırsan: "Çox yaşamaq sərt deyil, necə yaşamaq şərtdir".

Bu baxımdan Yasif müəllim necə yaşamaq lazım olduğunu lap erkən yaşlarından dərk edənlərdəndir. Yəni, həyatı boyu Yaxşının, Xeyrin, Mənəvi paklığın, səmimiyyətin yanında olub.

Bu sətirləri yazıram və yazdıqca da lap başdan diqqətə çatdırdığım o ilahi məqam gözlərimin önündə dayanır. Yasif müəllimin öz iş otağında pünhan dünyasında gözlərini yumub, özünəməxsus məstliyə dalması anı... Elə bil paklıq mücəssiməsi olan Ay parçasına tamaşa edir, Ay işığının ziyasına bəlenirəm. Elə bil bir əlçim nur topasıdır. Xəyala dalıb. Keçib gəldiyi böyük ömür yolunun unudulmazlıqları ilə baş-başdır. Gözləri yumulu oldu da, o, ətrafına həssasdır, görür, duyur, eşidir. Ən mübhəm, unudulmaz düşüncələri ilə bir arada-dır.

Adam o düşüncələrdə olmaq istəyir. O aləmdə xatırlanmaq, var olmaq duyğusuna hesablanır. Təvazödən uzaq olsa da, düşünür ki görəsən o duyğuda, o düşüncədə, xəyal aləmində mənim yerim hardadı?Varammı?

Varamsa, nə xoş...

Sərvaz Hüseynoğlu

Zülfiyyə İSMAYIL,
AMEA Naxçıvan Bölməsi
filologiya üzrə fəlsəfə doktoru,
dosent

Qadın bəşərə yaraşlıq, zinet, insanlığa şərəf, şan-şöhrətdir. Qadın ucalıq, ülvilik məbədidir, ismət, qeyrət, qüdrət rəmzidir. Ana ilahi qüvvə, ulu varlıqdır, alilik, adilik, aqillik zirvəsidir, yarıdan, yaşadan, ərşiyə gətirən, kamala yetirəndir, saf duyğular, zərif hissələr, incə mətləblər timsalidir.

Heydər Əliyev
Azərbaycan xalqının
ümummilli lideri

Dünyanın bir sıra ölkələrində qadına - anaya hörmət olaraq bir gün xüsusi olaraq qeyd edilir. Bizim ölkəmizdə də əksər ölkələr kimi qadınlarımızı həsr olunan gün kimi 8 mart Beynəlxalq Qadınlar Günü keçirilir. 8 Mart - Beynəlxalq Qadınlar Günü Klara Setkinin təklifi ilə 1910-cu ildə bir qrup qadının Kopenhagendə keçirilən II beynəlxalq konfransında təsis olunub. Mahiyyət etibarilə bu gün qadınların ictimai-siyasi, iqtisadi bərabərlik, öz hüquqları uğrunda mübarizədə həmrəylik günü kimi yaradılıb. Dünyanın bir çox ölkələrində 8 Mart məhz çalışan, eməkçi qadınların günü kimi qeyd olunur. İlk dəfə 1911-ci ildə Almaniya, Avstriya, İsveçrə və Danimarkada, 1913-cü ildə isə Rusiyada bu gün qeyd edilməyə başlanılıb. 1975-ci ildə BMT tərəfindən 8 Mart Beynəlxalq Qadınlar Günü kimi elan edilib. Azərbaycanda bu bayram 1917-ci ildən mütəmadi qeyd edilməyə başlanılıb. 1998-ci ildə Azərbaycanda Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi də yaradılıb. Azərbaycanda

Xalqımız qadının ailədə və cəmiyyətdəki roluna daim böyük ehtiramla yanaşır

həm də Avropa Şurasının qadınlarla bağlı bürosunda təmsil olunur, BMT-nin qadın məsələləri üzrə komissiyasının tam hüquqlu üzvüdür. 1995-ci ildən isə ölkəmiz qadınlarına qarşı münasibətdə ayrı-seçkililiyin bütün formalarının aradan qaldırılması haqqında beynəlxalq konvensiyaya qoşulub.

Azərbaycan öz dövlət müstəqilliyini bərpa etdikdən sonrakı dövr qadınların qarşısında yeni məqsəd və vəzifələr qoydu. Bazar iqtisadiyyatının təşəkkül tapması, ölkəmizin müxtəlif sahələrində aparılan islahatlar, vətəndaş cəmiyyətinin formalaşmasında vətəndaşların fəallığının artırılması yolunda görülən işlər qadınların cəmiyyətdəki rolunun artırılmasını tələb edir. Bu baxımdan qeyd edilməlidir ki, qadınlar üçün bəyan edilən bərabər hüquqlar real bərabər imkanların olmaması üzündən çox vaxt gerçəkləşmə bilmir. Qadın problemlərinin həlli zərurəti Azərbaycan qadınlarının 1998-ci il sentyabrın 25-də keçirilmiş ilk qurultayında qeyd olundu. Respublikada cərəyan edən mürəkkəb ictimai-siyasi proseslərin gedişində Azərbaycan qadınlarının daim milli dövlətçilik mövqeyindən çıxış etdiklərini nümayiş etdirən qurultay göstərdi ki, cəmiyyətdə qadınların rolunun artırılması yolunda hələ çox iş görülməlidir. Qadınların kişilərlə hüquq bərabərliyini, xüsusilə onların dövlət idarəçiliyi sistemində lazımi səviyyədə təmsil olunmasını əməli surətdə təmin etmək məqsədilə 6 mart 2000-ci ildə "Azərbaycan Respublikasında Dövlət Qadın Siyasətinin Həyata Keçirilməsi Haqqında" Fərman imzalanmışdır. Bütün bu görülən işlərin məntiqi davamı olaraq Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 10 oktyabr 2006-cı il "GENDER - bərabərliyin təminatları haqqında" 21 maddədən ibarət Azərbaycan Respublikasının Qanununu imzalamışdır.

Azərbaycan qadınları ictimai-siyasi proseslərdə həmişə fəal olmuşlar. Onlar arasında görkəmli dövlət, elm, mədəniyyət və ictimai-siyasi xadimləri yetişmişdir. Respublikamız müstəqillik qazandıqdan sonra

qadınların cəmiyyətdəki rolu daha da yüksəlmiş və fəaliyyətləri genişlənməmişdir. Ümummilli liderimiz Heydər Əliyev qadınların cəmiyyətdəki rolu ilə bağlı siyasətin səmərəli şəklində həyata keçirilməsinə, onların dövlət quruculuğunda, elm, mədəniyyət, təhsil, səhiyyə, idmanda və s. geniş təmsil olunmalarına müstəsna əhəmiyyət verirdi. Elə bu siyasətin nəticəsi olaraq bu gün qadınlarımız təkcə respublikamızda deyil, ölkəmizin hüduqlarından kənar da yaxşı tanınır, beynəlxalq qurumlarda ölkəmizi ləyaqətlə təmsil edir.

Ölkəmizdə qadınların fəal ictimai fəaliyyətlə məşğul olmalarını çoxsaylı faktlar da təsdiqləyir. Rəsmi statistikalara görə, ölkədə səhiyyə sahəsində çalışanların 70, təhsil işçilərinin isə 69 faizi qadınlardır. Qanunverici orqanın rəhbərliyində qadın təmsil olunur (vitse-spiker). Azərbaycan Milli Məclisinin və Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin deputatından bir neçəsi, komitə sədri, ombudsman, nazir müavini, icra hakimiyyəti başçılarının müavirləri, ali və apellyasiya məhkəmələrinin, TQDK-nın, QHT və KİV rəhbərləri olan qadınlar var.

Qadınların cəmiyyətdəki yeri və rolunun digər mühüm göstəricisi onların müxtəlif dövlət vəzifələrini tutmaları və ümumiyyətlə, aktiv emək fəaliyyəti ilə məşğul olmalarıdır. Qadın aktivliyini nümayiş etdirən ən müxtəlif məqamlar var ki, bu da yerli mentalitet, adət-ənənələr sərindən özünü ən rəngarəng şəkildə büruzə verir. Azərbaycanda qadın ilk növbədə ailə ocağının qoruyucusu adı ilə xarakterizə olunur. Azərbaycan qadınına milli məniyyətimizdə dərin kök salmış ənənələr məxsusdur ki, bu amil özünü tarix boyu göstərir. Nəciblik, xeyirxahlıq, fədakarlıq, mətinlik, qayğıkeşlik, insanpərvərlik - bu keyfiyyətlər Azərbaycan qadınına xas xüsusiyyətlərdir.

Cəmiyyətin bütün inceliklərini zərgər dəqiqliyi ilə təsdiq etmiş ulu öndərimiz Heydər Əliyev qadının rolunu və fəaliyyətini çox yüksək qiymətləndirir və deyirdi: "Qadın bəşərə yaraşlıq, zinet, insanlığa şə-

rəf, şan-şöhrətdir. Qadın ucalıq, ülvilik məbədidir, ismət, qeyrət, qüdrət rəmzidir".

Minnətdarlıq hissi ilə qeyd etmək olar ki, ulu öndərimiz respublikamıza rəhbərlik etdiyi illərdə nəinki qadınlarımızın xidmətlərini yüksək qiymətləndirirdi, həm də onların uca zirvələr fəth etmələrinə əlverişli mühit yaradırdı, onları daha məsul vəzifələrə irəli çəkirdi.

Qadın ana olmaqla bərabər, eyni zamanda cəmiyyətin əsas dayaqlarından biridir. Ulu öndər qadınları şahlıq kimi qiymətləndirdiyi halda, müqəddəs Ananı həmişə şahlığın tacı kimi nəzərdə tuturdu və deyirdi: "Ana ilahi qüvvə, ulu varlıqdır, alilik, adilik, aqillik zirvəsidir, yarıdan, yaşadan, ərşiyə gətirən, kamala yetirəndi, saf duyğular, zərif hissələr, incə mətləblər timsalidir". Qadınlarımız bu gün ailənin, ocağın sədaqətli qoruyucularıdır. Azərbaycan qadınının mərd, qeyrətli, ağıllı və mədəni nümunəsi xalqımızın simasıdır. Çünki analar bəşəriyyətin ilk tərbiyəçiləridir. Qadın dünyaya yeni nəsillər gətirir, onu böyüdür və tərbiyə edir.

Tariximizə bir çox parlaq səhifələr yazmış Azərbaycan qadınının milli-mənəvi dəyərlər sistemimizin təşəkkülündə və yaşadılmasında müstəsna rolu vardır.

Qadın adını hər bir azərbaycanlı həmişə uca tutmuş, Ana məfhumunu Vətənin təəcəssümü saymışdır. Azərbaycan qadınının gözəlliyi, sədaqəti, mərdliyi ana məhəbbətinin ülviliyi xalq yaradıcılığının nümunələrində, görkəmli sənətkarlarımızın əsərlərində dönə-dönə vəsf olunmuşdur.

Böyük mədəni irsə malik olan Azərbaycan xalqı qadının ailədə və cəmiyyətdəki roluna daim böyük ehtiramla yanaşmışdır. Hər bir ailədə cəmiyyətə vətəndaş yetişdirilir. Ailə cəmiyyətin içində kiçik bir dövlətdir. Bu gün dünyaya gələn uşağı milli ruhda böyütmək, cəmiyyətə layiqli vətəndaş hazırlamaq baxımından qadınların üzərinə böyük məsuliyyət düşür.

Yeri gəlmişkən qeyd etmək lazımdır ki, milli-mənəvi dəyərlərin

təbliğində qadınların, ələlxüsus da, anaların üzərinə böyük məsuliyyət düşür. Çünki xalqaməxsus adət-ənənələr, milli dəyərlər qorunmalı, hər bir ailədə dünyaya gələn körpə bu ruhda böyüməli və tərbiyə edilməlidir. Uşaq və gənclərin bütün mənəviyyəti bu istiqamətə köklənmişdir.

Qadınlarımız və analarımız bu müqəddəs əməlin məsuliyyətin dərinə və bütün incelikləri ilə dərk etməli və bir-birlərini maarifləndirməlidirlər. Çünki qloballaşan dünyada müasir mədəniyyətə inteqrasiya olmaq öz milli mədəniyyətimizdən uzaqlaşmaq deyil. Elm və texnika faydalanmaqla yanaşı sosial həyatda milli mentaliteti də qorumaq lazımdır. Bu isə ana olan qadınların təbliğatından və inandırma qabiliyyətindən çox asılıdır. Çünki təbii olaraq olan uşağı ram etmək, onu doğru yönə yönləndirmək Azərbaycan qadınının imkanları daxilindədir. "Qadın çox ülvü bir məfhumdur. Qadına hörmət hər bir insanın ən yüksək mənəvi keyfiyyətə malik olmasını göstərir.

Bizim ölkəmizdə - Azərbaycanda qadına hörmət günü-gündən artır və insanlar qadının həyatda, cəmiyyətdə rolunun əhəmiyyətini daha da dərinə dərk edər bilərlər. Amma ən əziz amil odur ki, hər bir insan dünyada həyatına görə, bütün varlığına görə anaya borcludur. "Ana" sözü müqəddəsdir. Anaya hörmət, hər bir insanın həyatda ana qarşısında borcunu yerinə yetirməsi onun ali vəzifəsi olmalıdır" - bu nəsihətimiz fikirlərin işığında qeyd etmək lazımdır ki, bu gün Azərbaycan qadını öz ağılı, biliyi, istedadı, milli-mənəvi keyfiyyətləri ilə dünya qadınları arasında yüksək yer tutur. İnanırıq ki, qeyrətli Azərbaycan qadınları bu mövqeyi qoruyub saxlayacaq, öz keyfiyyətləri, uğurları ilə dünyanı həmişə hey-rətə gətirəcəkdir. Beynəlxalq Qadınlar Günü münasibətilə bütün qadınlarımızı ürəkdən təbrik edir, onlara cansağlığı, xoşbəxtlik, firavanlıq və ailə səadəti arzulayırıq.

Anar Seyidağa
Lənkeran

Bir başqa cığır cızasan
Ömür yolun əsər ola.
...Gəlişimi duymayanlar
Gedişim nə xəbər ola.

Sağa çıxdıq, sola çıxdıq
Çıxdıq, qeyri-qala çıxdıq.
Dünya adlı yola çıxdıq-
Yenə belə səfər ola.

Can qoyduq sözə, sənətə
Vardıq dinə, dəyanətə...
... çıxıb getsəm cənnətə
Cəhənnəmdən betər ola.

***

Azalırdünyanın havası
Azalırdəfəs-nəfəs.
Bu dünyaya bircə gün də
Tanrı bəndəlik eyləməz.

O qədər ölüb-dirildim
Ölmək də gəlmir ağılıma.
Dönsəm birinci olaram
Məni arxadan çağırma.

Bu dünyaya günahlarım
Mənimdimi ağlamadız.
O dünyaya günahlarım
Mənimdisə ağlamayın.

***

Bura necə gəlib çıxdın
Ayağın altında qəbrimdi.
Dünyanın hansı günüydü
Sən də məni seviridin.

Onda addım-addım dalınca
Gələrdim utanmasaydım.
Sənin üçün öldərdim də
Ölərdim utanmasaydım.

***

Soyunub qadınlığını
Qayıt həyatıma sir gəl.
Qızların gözəl vaxtıdı
Gözəllik suyuna gir gəl.

... Mənə görə getmədin ki
Mənə görə gələsən,
Mələk də doğulmadın ki
Hər gün bakirə gələsən.

Əllərin göy üzündədi
Çək gözələndən yuxarı.
Sənə ən yaxın da mənəm
Mənəm sənədən ən uzağı.

MƏN BAŞQA ADAMAM, ALLAH

Bir bax, sənə sir açaram:
-Mən başqa adamam Allah
... Bu dünyadan bir qaçaram -
Mən başqa adamam Allah!

Yaratdığın hər şey yalan,
Yoxmu başqa qövmu-filan.
Bir yol da bəndənə inan -
Mən başqa adamam Allah!

Torpaqdan insan düzətdin,
Bəs nədən şeytan düzəldidin.
De, başqa nə can düzəldidin...
Mən başqa adamam Allah!

De sığarmı Aya dərdin
Yoxmu sənin güya dərdin?
Çağır danış dünya dərdin,
Mən başqa adamam Allah!

De, lap gəldim cəhənnəmə
Cəhənnəmdən cəhənnəmə.
Cəhənnəm də cəhənnəmə
Mən başqa adamam Allah!

Bura cənnət ... ?
Ora cənnət
Çox gözəldi - yorar cənnət.
Bildiyim tək, dura cənnət -
Mən başqa adamam Allah!

Gəldik, gedək ... pir deyil ki
...Dünya daha sirr deyil ki!

Mənim yerim yer deyil ki
Mən başqa adamam Allah!

SALAM

Salam Çinar ağacı,
Uca Çinar, Xan Çinar
Hay ver ucalığından.
Əsən yelə əyilmə,
Pay ver, ucalığından.

Gəldim halallıq alım
Verim xəbər - gedirəm .
Daha da ucalasan -
Deyə - Əsgər gedirəm.

Salam Palıd ağacı,
... Bəlkə xatırlamırsan
Mən yazmışdım sinənə.
O vaxt bir qız sevərdim -
N yazmışdım sinənə.
Gəldim üzr diləyəm,
Daha əsgəram mən də.
Sənin qədr "qururlu"
"Dönüb" gələrəm kəndə.

Salam Dəmirağacı !
Sən çox qədimdən axı.
Bizim əcdadlar qədr.
Söylə onda, bəs necə
Düşməni qaçıb birtəhər.
Qılınc altından keçib -
Ya da - əyilib yenə.
O gün - bu gün bəlkə də
Qisas qalıbdır mənə.

Salam incir ağacı.
Ehə cənnət ağacı
Sən də var ol daima.
Sənə sağollaşmıram
Bir bildiyim var amma.
Yolu cənnətdən keçər
Doğru yoldan gedənlər
Cənnət müjdəçisidir
Axı bütün ərənələr.
Sağ ol Çinar ağac,
Sağ ol Palıd ağacı,
Sağ ol Dəmirağacı ...

MƏLƏKLƏ SÖHBƏT

Sən ey mənim sir yoldaşım
Pisliklərə daxil, Mələk
İkimiz bilən sirləri
Danışanda sıxıl Mələk.

Yolunu buracaqsansa,
Bir hiylə quracaqsansa,
Üzmə duracaqsansa
Düş çiyindən yıxıl, Mələk

Məşhərim gələrsən ha
Susmaq lazım - bilərsən ha.
Tanrı gülər, gülər sənə -
Gülər sənə, Paxıl Mələk

Nədən susar bax o biri ,
Nə zaman açılar dili ?
İndi mən ölü, sən diri,
Tökül görüm, tökül, Mələk!

Azərbaycan Respublikasının dünya birliyinə inteqrasiyası, region ölkələri və digər dövlətlərlə, beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlığının inkişaf etdirilməsi

Azərbaycan Respublikasının
Medianın İnkişafı Agentliyi

№ 10 (2384) 15 mart 2024-cü il

Dünyanın bütün çətinliklərinə və problemlərinə baxmayaraq, hər bir ölkə yüksək inkişaf mərhələsinə çatmaq üçün bu və ya digər dərəcədə çıxış yolları axtarır. Başqa sözlə deməmiş olsaq, bütün ölkələrin dirçəlişi və inkişafı onun iqtisadiyyatı ilə bağlıdır. Təbii ki, iqtisadiyyat zəif olan ölkələrin digər sahələri də bir o qədər nəzərə çarpaq dərəcədə inkişafdan gerə qalır. Başqa sözlə deməmiş olsaq, əgər hər hansı ölkənin iqtisadi problemləri zamanında və vaxtında həll edilməyə, nə onun mədəniyyəti, nə

sahələri, yeni modellərə və müasir yeniliklərə uyğun olaraq qurulmağa başlanmalı idi. Bunu isə tek başına etmək elə də asan məsələ deyildi. İlk növbədə ölkədə sabitlik yaradılmalı, bütün kriminal elementlər aradan götürülməli və tam əmin-amanlıq olduqdan sonra iqtisadi sahəyə böyük sərmayələr qoyulmalı idi. Bunu xarici ölkələr də bizdən tələb edirdi. Ona görə də, ilk növbədə Ulu Öndər Heydər Əliyevin hakimiyyəti dövründə ölkəmizdə sabitlik yaradıldı, kriminal elementlər məhv edildi və eləcə də sülh və əmin-amanlıq bərpa olundu.

Zəngin olan ölkənin...

onun elmi, nə də onun digər sahələri inkişaf edə bilər.

Ona görə də, bayaq dediyimiz kimi, əksər dövlətlər iqtisadiyyatın inkişafını daim diqqət mərkəzində saxlayır və bu sahədə inamlı addımlar atmağa cəhd göstərir. Heç kime sirr deyil ki, ən güclü dövlətlər belə beş-on ilin içində yüksək inkişaf mərhələsinə çatmayıb. Bunun üçün on illərlə və bəzən, hətta yüz illərlə vaxt lazım olub. Vaxtı qiymətləndirmək və onu dəyərləndirmək də mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bu mənada Azərbaycan müstəqillik dövrünə qədər qoyduqdan sonra öz inkişafını, dirçəlişini və tərəqqisini iqtisadi inkişafda gördü və bu sahədə zaman-zaman mühüm addımlar atmağa başladı.

Bir faktı da qeyd etmək ki, Azərbaycan müstəqillik dövrünə qədər qoyduqdan sonra onun iyirmi faiz torpağı erməni işğalçıları tərəfindən zəbt olunmuşdu. Aydıncı ki, ərazisinin iyirmi faizini itirən bir ölkənin iqtisadiyyatını qurmaq və eyni zamanda dünyaya inteqrasiya olunmaq elə də asan məsələ deyildi. Ən azı qısa zaman kəsiyində iqtisadiyyatın müxtəlif

Təbii ki, bundan sonra dünyanın ən böyük dövlətlərinin də Azərbaycana marağı daha da artdı. Heç şübhəsiz ki, hər hansı bir ölkəyə sərmayə qoyan dövlət ilk növbədə o sərmayəni çıxarmaq istəyir və üstəlik də qazanc əldə etməyə böyük maraq göstərir. Bu qazancı əldə etmək üçün isə aydıncı ki, çox cəsarətli addımlar atılmalı idi. Həm xarici dövlətlərin şirkətləri tərəfindən, həm də ölkəmiz tərəfindən beynəlxalq layihələr həyata keçirilməli idi. İlk növbədə dünyaya səs salan "Əsrin müqaviləsi", yəni neft müqaviləsi bağlandı. Bu müqavilə İngiltərənin dünya şöhrətli "BP" şirkəti ilə imzalandı. Əgər Azərbaycan dövləti hər hansı böyük bir layihəyə imza atırsa, demək onun məsuliyyətini dərk edirdi. Bu məsuliyyət həm həmin şirkət tərəfindən, həm də Azərbaycan dövləti tərəfindən yüksək səviyyədə dərk olunur və onun icrası həyata keçirilirdi. Artıq bir neçə ildən sonra həmin şirkətin və Azərbaycanın neft sahəsində əldə etdiyi uğurlar dünyaya səs saldı. Bakı-Ceyhan neft kəməri ilə Avropaya neft göndərildi. Bu isə o deməkdir ki, artıq Azərbaycan

dünya iqtisadiyyatına inteqrasiya olunur və beynəlxalq aləmdə özünün sözünü deyirdi. Üstəlik də, bu cür möhtəşəm layihənin gerçəkləşməsi Azərbaycanın dünyada nüfuzunu daha da yüksəltdi. Həmin şirkətlə yanaşı, digər tanınmış şirkətlər də Azərbaycana müqavilələr imzaladı. ABŞ-nin, İngiltərənin, İtaliyanın, Macarıstanın, Rusiyanın, Türkiyənin və eləcə də digər Avropa dövlətlərinin Azərbaycanla çox müştərəkləşmələri əlaqələri quruldu. Onlar Azərbaycana sərmayə qoymaqla gördülər ki, həqiqətdə xərc-lədikləri maye dəyəri əlavə izafi dəyər gətirir və onların qazancını daha da artırır. Əlbəttə, bütün bu addımların atılması onu deməyə əsas verirdi ki, ölkəmizə dünya dövlətlərinin çox böyük marağı və həvəsi var. Bu təkcə maraqlardan ibarət deyildi, bu həm də həmin dövlətlərin Azərbaycana gəlişi demək idi.

Bir-birindən möhtəşəm layihələrin gerçəkləşməsi Azərbaycan iqtisadiyyatının çox yüksək sürətlə inkişafına təkan verirdi. Neft, qaz və digər təbii sərvətlər Azərbaycana sözün həqiqi mənasında milyardlarla dollar vəsait gətirirdi. Bu vəsaitlə ölkəmiz ağır və yüngün sənayeni, kənd təsərrüfatını və digər sahələri inkişaf etdirir və həmin sahələrə də xarici ölkələrin maraqları artdı. Heç şübhəsiz Azərbaycanın belə bir sürətlə dünya iqtisadiyyatına inteqrasiya olması onun nüfuzunu artırmaqla yanaşı, düşmənlərimizi də narahat edirdi, çünki qonşumuz olan Ermənistan və eləcə də İran bu yüksək iqtisadi inkişafdan bərk qorxuya düşməklə yanaşı, həm də hər cür maneəçilik törədirdi ki, sürətlə inkişafımız ləngisin, amma onların atdıqları çirkin addımlara baxmayaraq, Azərbaycan sürətlə inkişaf edir, dünya iqtisadiyyatına daxil olurdu.

Azərbaycanın beynəlxalq təşkilatlarda nüfuzunun güclənməsi, o cümlədən İslam Əməkdaşlığı İttifaqında olan böyük hörməti istər-istəməz ölkəmizin imicini daha da gücləndirdi, yəni ölkəmizin sürətli tərəqqisi və inkişafı dini bir olan qardaşlarımızın da diqqətindən yayınmadı, Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin, Səudiyyə Ərəbistanının və eləcə də digər müsəlman dövlətlərinin ayrı-ayrı şirkətləri ölkəmizlə iqtisadi sahədə böyük əlaqələr qurdular. Bu əlaqələr zaman keçdikcə daha da genişləndi və inkişaf etdi. Dünyanın ən qabaqcıl texnologiyaları, iqtisadi modelləri Azərbaycana gətirildi. Bu texnologiyalar o demək idi ki, ən çətin yerlərdə belə geoloji kəşfiyyat işləri aparılacaq, orada mövcud olan neft-qaz yataqları üzə çıxarılacaq. Bəli, bu həqiqətdən də bir müddətdən sonra öz nəticəsini verdi. Yeni texnika və texnologiyaların gücü hesabına Azərbaycanda çoxlu sayda neft və qaz yataqları aşkar olundu. Bununla yanaşı, qızıl yataqları və digər qiymətli metalları mövcud olduğu ərazilər üzə çıxarıldı. Bax, xarici şirkətləri də Azərbaycana cəlb edən, ölkəmizin sərvətinin zənginliyi idi. Bu zənginlik artıq üzə çıxır, konkret məhsula çevrilir və dünya iqtisadiyyatına inteqrasiya olunurdu.

Prezident İlham Əliyevin hakimiyyətə gəlişindən sonra bütün sahələrdə böyük iqtisadi inkişafa və dirçəlişə yeni bir tə-

kan verildi. Qardaş Türkiyə və qonşu Rusiya ölkəmizə böyük maraq göstərdi. Həmin ölkələrin onlarla şirkətləri Azərbaycanda müxtəlif sahələrdə yenidən sərmayə qoydular. Yol çəkilişində, yeni infrastrukturun qurulmasında və eləcə də tikinti sektorunda, fabrik və zavodların inşasında həmin şirkətlərin çox böyük marağı və zəhməti oldu.

Bir vaxtlar xarici ölkələrdən silah alan dövlətimiz yeni iqtisadiyyatın inkişafı nəticəsində özü xarici dövlətlərə silah satır. Bu isə o deməkdir ki, bu gün Azərbaycanda iqtisadiyyatın bütün sahələri yüksələn xəttlə inkişaf edir. Kənd təsərrüfatı, pambıqçılıq, taxılçılıq, tərəvəzçilik və heyvandarlıq sahələri birmənalı olaraq demək olar ki, tam yenidən qurulub və dünyanın müasir iqtisadi modeli əsasında inkişaf edir. Azərbaycan həm də bu gün bir çox ölkələrə kənd təsərrüfatı məhsulları və eləcə də tərəvəz məhsulları ixrac edir. Heç şübhəsiz bütün bunların mövcudluğu onu deməyə əsas verir ki, ölkəmizin iqtisadi sferada atdığı addımlar dünyanın inkişaf etmiş ölkələri tərəfindən çox böyük maraqla qarşılanır və onlar hər an, hər dəqiqə Azərbaycana iqtisadi əlaqələr qurmağa maraq göstərirlər. Bu maraq onu təsdiq edir ki, artıq Azərbaycan siyasi aləmdə olduğu kimi, iqtisadi sahədə də dünyanın diqqətini cəlb edib.

FAİQ QISMƏTOĞLU

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ

MEDIANIN İNKİŞAFI AGENTLİYİNİN MALİYYƏ YARDIMI İLƏ

Qlobal səyahət liderləri İstanbulda toplandı

Həvəsləndirici turizmin aparıcı birliyi olan Həvəsləndirici Səyahət Mükəmməlliyəti (SITE) İstanbulda 2024-cü il Qlobal Konfransını təşkil edib.

Adalet.az-ın məlumatına görə, SITE Türkiyə Bölmü SITE Qlobal Konfransına (SITE Universiteti kimi tanınır) 1996-cı ildə İstanbulda ev sahibliyi edən ilk ölkələrdən biridir. Qlobal tədbir olaraq bu il ilk dəfə Türkiyədə keçirilən konfrans dünya üzrə turizm sənayesi liderlərini şəbəkə qurmaq, fikir mübadiləsi aparmaq və sənayenin gələcəyini formalaşdırmaq yolumda innovativ həllər tapmaq üçün bir araya toplayıb.

Həvəsləndirici səyahətçilər ənənəvi istirahət səyahətçiləri ilə müqayisədə unikal təcrübə, mədəni immersiya və premium xidmətlərə daha çox xərcləmə məqsədlidirlər. Onlar həmçinin istirahət üçün səyahət edənlərdən daha uzun müddət qalmağa meyllidirlər, yaşayış, yemək və əyləncəyə xərcləri artırır, yerli biznesə fayda verir, turizm infrastrukturunu dəstəkləyən məşğulluq imkanları yaradır və nəticədə bütün turizm ekosisteminə daha çox gəlir əldə edilməsinə gətirib çıxarır.

Türkiyənin Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi və Türkiyə Turizm Təşviq və İnkişaf Agentliyi (TGA) gələcəkdə daha çox həvəsləndirici qrupları Türkiyəyə gətirməyi hədəfləyərək, aparıcı həvəsləndirici məkanları və həyatda bir dəfə yaşanacaq təcrübələri ilə səyahət istiqamətlərini nümayiş etdirmək üçün tədbirə dəstək verir.

Qlobal Konfrans, həvəsləndirici səyahət sənayesi-

nin toplandığı SITE-nin əlaqədar hadisəsidir. SITE-nin 87 ölkədə 2600-dən çox üzvü olan Qlobal Konfrans Amerika Birləşmiş Ştatları (ABŞ), Böyük Britaniya, Kanada, İrlandiya, Fransa, İsveçrə, İspaniya, Meksika, Almaniya, Danimarka, İsveç, Yunanıst-

mütəxəssisinin iştirakı ilə keçirildi və səyahətin gələcəyindən tutmuş texnologiyaların ən son tendensiyalarına qədər bir çox mövzulara əhatə edərək Sünü İntellekt (AI) və Turizm Marketinginə xüsusi diqqət yetirildi. Üç gün davam edən tədbir iştirakçı-

etdiyi konfrans Türkiyəni dünya üzrə iştirakçılara tanımaq üçün bir çox yerli qurumlar və sənaye peşəkarları tərəfindən dəstəklənib. Konfrans proqramı çərçivəsində iştirakçılar qeyri-adi incəsənət və mədəniyyət, qastronomiya və alış-veriş təcrübələri ilə dünyanın aparıcı səyahət məkanı olaraq bilinən İstanbulu da kəşf etmək şansı əldə etdilər. Bununla yanaşı, ölkədaxili turlar iştirakçılara Türkiyə daxilində digər Təşviq istiqamətlərini ziyarət etməyə imkan verdi.

SITE Liderləri Həvəsləndirici Səyahəti

1973-cü ildə əsası qoyulan SITE, yalnız həvəsləndirici səyahətlərə həsr olunmuş yeganə qlobal biznes tədbirləri assosiasiyasıdır. Yarım əsrlik tarixi ilə SITE korporasiyalarda, agentliklərdə, hava yollarında, kruiz şirkətlərində və bütün təyinat tədarük zəncirində işləyərək öz sektoral təcrübəsinin kəmiyyətə ölçülə bilən nəticələrini qlobal iş dünyası ilə bölüşür. Təşkilatın dünya üzrə 28 yerli və regional şöbəsi var və Türkiyə Avropada Assosiasiyasının sektoral motivasiya gücü haqqında məlumatlılığı genişləndirən regional sırasındadır.

SITE öz seqmentinin ən yaxşı həllərini və qlobal əlaqələri üzvlər və peşəkarlarla bir araya gətirərək inkişaf etdirməklə həvəsləndirici turizmin təsirinə artırmaq və sektorun inkişafına töhfə vermək məqsədi daşıyır. Təşkilat şəbəkələşmə səyləri, onlayn resurslar, təlim və sertifikatlaşdırma vasitəsilə beynəlxalq və yerli filial səviyyələrində üzvlərinə dəyərlər qatır.

tan, Argentina, Avstraliya, Belçika, Danimarka, Braziliya, Kayman adaları, Çin, Xorvatiya, Polşa, Kosta Rika, Çexiya, Misir, İordaniya, Hindistan, İtaliya, Hollandiya, Panama, Portuqaliya, Porta Riko, Ruanda, Şotlandiya, Monako, Mərakeş, Oman, Sinqapur, Sloveniya, Vyetnam, Tayland, Türkiyə, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri (BƏƏ), Cənubi Afrika, Zimbabve, Efiopiya, Uqanda və Tanzaniya da daxil olmaqla dünyanın hər yerindən iştirakçılara ev sahibliyi edir. SITE Qlobal Konfransının iştirakçıları şəbəkə qurmaq və yeni imkanlar haqqında birinci dərəcədən məlumat almaq şansı kimi imtiyazlardan istifadə edirlər.

Konfransın 2024-cü il buraxılışı 500-ə yaxın sənaye

lara turizm ekspertləri ilə əlaqə yaratmaq, müxtəlif təlimlər vasitəsilə ən yeni təşviq tendensiyaları haqqında öyrənmək və sənayedəki həmkarları ilə fikir mübadiləsi aparmaq üçün əvəzolunmaz imkanlar təklif edən sessiyaları əhatə etdi.

Həvəsləndirici səyahətin iş yeri münasibətlərini necə inkişaf etdirdiyini, korporativ mədəniyyəti qurduğunu və ən yüksək performansını təmin etdiyini araşdırarkən, iştirakçılar səyahət təcrübələrinin yaxşı tərtib edildiyi və həyata keçirildiyi zaman fərdləri və təşkilatları həqiqətən müsbət istiqamətdə dəyişdirə biləcəyini, mədəniyyətlər arasında körpü rolunu oynadığını və qarşılıqlı münasibətlərin qurulmasını müzakirə etdilər. SITE Türkiyənin ev sahibliyi

Zaur Kamal Vəfa Şərifovanı qınadı: "Mənə yalan demək lazım deyil"

Aparıcı Zaur Kamal müğənni Vəfa Şərifovanı atdığı addımlara görə qınayıb.

Adalet.az bildirir ki, Vəfanın hər şeyi açıq-aşkar deməsi Zauru qıcıqlandırdı:

"Vəfa, Sərdar Ortaqla oxumağına sevindim. Sənin üçün bir uğurdur. Amma niyə ağılsızlıq edib hər şeyi açıq-aşkar danışırsan? Niyə deyirsən 30.000 Azn vermishəm? Birincisi heç o qədər pul verməmişəm. Bunu niyə böyüdürsən? Denən ki, səsimi dinləyib bəyendi, duet oxumağa razılıq verdi. Sən 17.000 Azn verməmiş, yalandan da deyirsən ki, 30.000 Azn vermishəm. Mənə yalan demək lazım deyil. Axı bu işləri yaxşı bilirəm".

Vəfa Şərifova isə məsələyə aydınlıq gətirib:
"Yox, xalqa yalan deyə bilmərəm. Bu, bir proekt idi. Və mən Sərdar bəyə ödəniş etməli idim. Birdə bütün xərcləri mən çəkmiş idim. Təklif məndən gəlmişdi. Qarşı tərəfdən gəlsəydi, siz deyən kimi olardı".

Rəqsanə od püskürdü: "Övladlarıma heç kəs toxuna bilməz"

Müğənni Rəqsanə İsmayılova alovlu çıxışı ilə diqqət çəkib.

Adalet.az bildirir ki, müğənni övladlarının taleyindən qətiyyətlə danışdı:
"Mənim övladlarıma heç kəs toxuna bilməz. Nə də buna heç kəsin ixtiyarı çatmaz. Gərək mənim üstümdən məşin keçsin, mən ölüm ki, uşaqlarıma kimse nəse desin. Mən övladlarıma üçün hər zaman həyatımı qurban vermishəm. Çox şükür övladlarıma arxasında Fazil kimi ataları var".

Damla: "Toydan necə dərs almaq olar?"

Müğənni Damlanın yaradıcılığı ilə bağlı söylədikləri hər kəsin marağına səbəb olub

Adalet.az bildirir ki, o, sənət ilə bağlı bəzi məqamlara aydınlıq gətirib:

"Hələ məktəbli vaxtlarımdan oxumağa bağlanmışam. O Mədəniyyət evlərində vaxt musiqi klubları vardı, orda çıxış edirdim. "Pioner evi"ndə xor dərnəyi, solo oxuma iştirak edirdim. Daha sonra F.Əmirov adına musiqi məktəbində təhsil aldım. Daha sonra ADMİU-ya qəbul olub, Xalq artisti Qəndab Quliyevanın tələbəsi oldum. İndi bəzi müğənnilər iki-üç ay fərdi olaraq adlı-sanlı xanəndələrin yanında dərs alırlar.

Sonra da deyirlər filankəsini tələbəsiyəm. Filankəsədən dərs aldım. Birdən elə adamın adın çəkirlər ki, məəttəl qalırım ki, həmin insan orta musiqi məktəbində dərs demir axı. Orda necə oxuyub bu adam? Toydan necə dərs ala bilirsən. O səs-küydən nə öyrənə bilirsən ki?"

"Qadın mətbəxi necə sevməsin?"

Könül Kərimova evdar xanımları qınaq obyektinə çevirib.

Adalet.az bildirir ki, o, sənətdən əlavə mətbəxi çox sevdiyini söyləyib:

"Mətbəxə həvəsi olmayan xanımları qəti başa düşə bilmərəm. Bunlar niyə belə olsalar ki? Qadın mətbəxi necə sevməsin? İş adamlarını hardasa anlayıram ki, məşğul olurlar. Bəs evdar xanımlara nə olub? Gəlinim bacarıqlı olsa, nə xoş mənim halıma".

Əntiqə

Quba rayonu Aqrar İslahat Komissiyasının 2000-ci il 24 fevral 02 sayılı qərarı ilə Quba rayonu Qəcər-Zeyid kənd sakinini İsmayılov Yunus Şərafəddin oğlunun adına verilmiş Azərbaycan Respublikası Torpaq Mülkiyyət Hüququna dair JN-292 Kod 30304058 Dövlət Aktı itdiyi üçün etibarsız sayılır.

"V Müasir Audiovizual Baxış" Mükafatının təqdim etmə mərasimi keçirildi

Martin 12-də "Cinemastercard" Kinoteatrlar Şəbəkəsində Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət Nazirliyinin dəstəyi ilə AzerNyuMedia Şirkətinin hər həftənin şənbə və bazar günləri Real FM-də təqdim etdiyi Cinema Radio Kino Radio Kanalının ənənəvi "V Müasir Audiovizual Baxış" Mükafatının təqdim etmə mərasimi keçirilib.

Adalet.az xəbər verir ki, mərasimdə çıxış edən Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyinin media və kommunikasiya şöbəsinin media sektorunun müdiri Türkan Cəfərova, Azərbaycan Kinematografıqlar İttifaqı təsisçi yığıncağının sədri Əli

İsa Cabbarov, Azərbaycan Respublikası Kino Agentliyinin nümayəndəsi Sahil Məmmədov, Cinemastercard Kinoteatrlar Şəbəkəsi Müşahidə Şurasının sədri Zaur Darabzadə və başqaları "Cinema Radio" Kino Radio Kanalının son beş il ərzindəki fəaliyyəti, məqsəd və vəzifələri, Azərbaycan, eləcə də milli audiovizual sənətin təbliğindəki rolundan bəhs etdilər. Daha sonra Cinema Radio Kino Radio Kanalının rəhbəri Kamran Qasimov və Kino Radio Kanalının aparıcısı, eləcə də redaktoru RJ Yaqut səhnəyə çıxaraq "V Müasir Audiovizual Baxış" Mükafatının qalibini elan etdilər. Mükafat bu dəfə Vətən Mü-

haribəsi mövzusunda "Mən buradayam, ilahi" tammətrajlı bədii, "Hasar" qısamətrajlı bədii filminin quruluşçu rejissoru Qulu Əsgərova təqdim edildi. Təqdimat mərasimində rok ifaçısı Vüsal Rzasonov ifasında Azərbaycan filmlərindən "soundtrack"lər səsləndi.

Qeyd edək ki, "AzerNyuMedia Şirkətinin "Cinema Radio" Kino Radio Kanalının 2019-cu il ildə fəaliyyətə başlayıb. Kino Radio Kanalı 2019-2022-ci illərdə Avto FM-də, 2022-ci ildən isə Real FM-də yayımlanır.

Kino Radio Kanalının "Müasir Audiovizual Baxış" Mükafatı 2019-cu ildən təqdim olunur. Mükafat 2019-cu ildə ak-

tyor, rejissor Kamran Ağabəyevə, 2020-ci ildə rejissor, jurnalist, aparıcı Vəfa Ağabəyevaya, 2022-ci ildə aktyor və ssenarist Azər Aydınmire, 2023-cü ildə isə rejissor, ssenarist və prodüser Emil Quliyevə təqdim edilib.

"Cinema Radio" Kino Radio Kanalının rəhbəri Kamran Qasimov, aparıcısı və redaktoru RJ Yaqut, musiqi rəhbəri Yaşar Baxış, səs supervayzeri Samir Əsədovdur. Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyinin dəstəyi ilə "Cinema Radio" Kino Radio Kanalı hər həftənin şənbə günü günorta saat 3-də, bazar günü isə günorta saat 2-də Real FM-də yayımlanır.

Təsisçi və baş məsləhətçi:
Aqil ABBAS

Baş redaktor:
İradə TUNCAV

Qəzet "Ədalət" qəzetinin bilgisayar mərkəzində yığılıb səhifələnmə və "Son dakika" MMC Neşriyyatında ofset üsulu ilə çap edilmişdir.

Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

KAPİTAL Bankın 1 sayılı Nəsimi rayon filialı.
kod: 200112 h/h
Müxbir hesab: 0137010001994
S.W.I.F.T. Bik: AIBAZ 2xhesab N:
38070019411100451111 VOEN: 1300456161
İndeks:0107 Qeydiyyat nömrəsi 100

Ünvan: Bakı AZ1073 Mətbuat prospekti, 529-cu məhəllə, "AZƏRBAYCAN" neşriyyatı, 6-cı mərtəbə.
Telefon: 538-05-50, 538-51-31, 534-55-98 Faks: 539-80-26
adaletqezeti@rambler.ru
adaletqezeti@mail.ru, adaletqezeti@box.az

Tiraj: 1500
Sifariş: 171
Çapa imzalanmışdır:
14.03.2024

